iungit atque docet

125

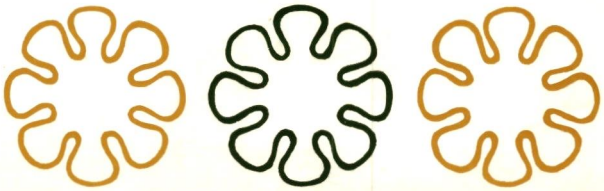

iungit atque docet

gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van de Geneeskundige Kring Zutphen van 1845

door

Th. Flohil-Verschuur, arts

en

F. Schreuder, arts

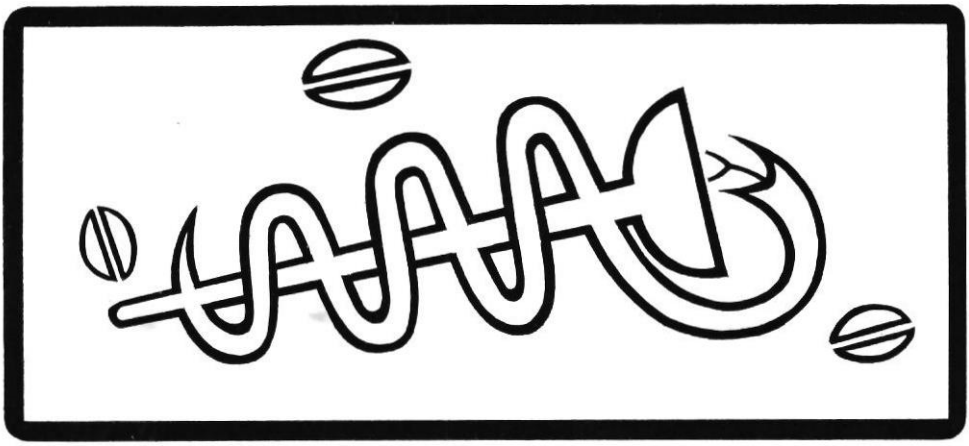

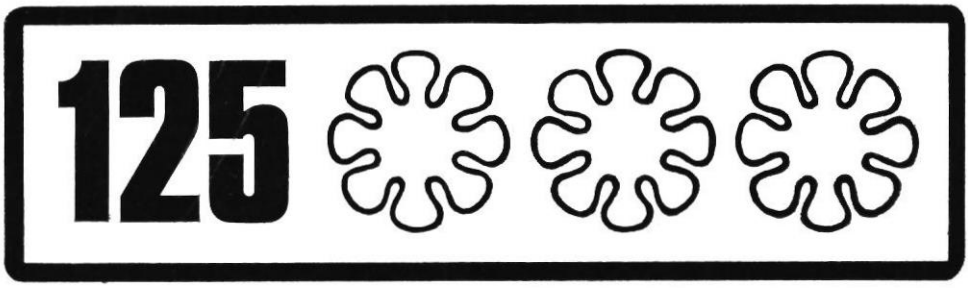

inhoud

INLEIDING . . . . . pagina 5

NEDERLAND IN 1845 . . . . . pagina 7

ZUTPHEN OMSTREEKS 1845 . . . . . pagina 9

DE MEDISCHE SITUATIE OMSTREEKS 1845 . . . . pagina 11

UIT DE NOTULEN VAN DE
GENEESKUNDIGE KRING ZUTPHEN . . . . . pagina 15

DE OORLOGSJAREN 1940 - 1945 . . . . . pagina 165

VAN 1945 TOT HEDEN . . . . . pagina 179

inleiding

In dit boekje, dat verschijnt ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van de Geneeskundige Kring Zutphen, hebben wij getracht de geschiedenis van deze kring tot leven te brengen door het samenstellen van een bloemlezing uit de notulen en andere archiefstukken.

Aldus is zeer beslist geen historisch aaneensluitend relaas ontstaan. Zelfs de wederwaardigheden van de kring in engere zin komen maar pover uit de verf. Wij menen, dat de gevolgde methode het voordeel heeft, dat het wel en wee van onze medische voorvaderen, hun problemen, zorgen en successen, hun denkfouten en goede invallen ons met enige mate van helderheid voor ogen komen te staan.

Als dit gelukt is, mag een amateurhistoricus tevreden zijn. Waar hij faalt is zijn amateurstatus zijn grote excuus.

nederland in 1845

In 1845, het jaar waarin de Geneeskundige Kring Zutphen werd opgericht, bevond Nederland zich in een overgangstijd. De Franse overheersing had het land verarmd en de bevolking indolent gemaakt. De Belgische opstand met zijn lange nasleep, waarbij de Noordelijke Nederlanden een kostbaar leger op voet van oorlog moesten houden, had de staat op de rand van een bankroet gebracht.
Koning Willem I had op zijn vaderlijk-autoritaire wijze getracht het ingeslapen Nederland weer wat op gang te brengen door het stimuleren van handel en industrie.
Van een democratie in de moderne zin des woords was nog geen sprake. De Koning met de ministers regeerde; de Grondwetsherziening van 1840 gaf geen verdere garanties dan dat de ministers alleen strafrechtelijk verantwoordelijk waren. Een voorstel tot wijziging van de Grondwet, in 1844 door Thorbecke en de zijnen ingediend, werd verworpen als „ontijdig en ongepast". Voordien was Willem I, gegriefd door de toenemende kritiek van liberale zijde, in 1840 afgetreden. Zijn oudste zoon, Willem II, die hem opvolgde, was aanvankelijk even conservatief als de meerderheid van de volksvertegenwoordiging (die, als gevolg van het toen bestaande kiesrecht nog maar in zeer beperkte mate het volk vertegenwoordigde). In 1848 maakte hij, geïmponeerd door de algemene revolutionaire stemming in Europa, een grote ommezwaai. Er kwam een nieuwe Grondwet tot stand, waarbij de Koninklijke macht aanzienlijk beperkt werd en de invloed van het volk op de regering belangrijk toenam.

Zover was het nog niet in 1845. De samenleving was merendeels nog 18e eeuws. Nederland was in vrijwel geen enkel opzicht met de ontwikkelingen in het overige deel van West-Europa mee gegaan. De industrie muntte slechts in één ding uit: de onmenselijk lange werktijden, ook voor de vele kinderen, die in de industrie werkten. De achterstand ten opzichte van Duitsland en Engeland, waar met moderne machines gewerkt werd, was zó groot, dat de meeste ondernemers de kop in het zand staken en alles bij het oude lieten.

Wie de sfeer van deze tijd wil navoelen herleze de Camera Obscura, die in zijn ongeëvenaard rake schildering op zichzelf al een aanwijzing vormt voor het feit, dat er veranderingen op komst waren. Een tijdperk, dat zichzelf zó

kan uitbeelden, rekent als het ware met zichzelf af en is op weg naar iets anders.
Op deze weg liepen de beoefenaren van de geneeskunde zeker niet voorop. Hun gezelschap was té heterogeen, hun strijd om het bestaan nam téveel van hun aandacht in beslag dan dat zij als groep in staat waren veel initiatieven tot vernieuwing te nemen.
Een aantal van hen had wel degelijk nieuwe ideeën. Dat enkelen van deze geneeskundigen juist hun activiteiten in Zutphen ontplooiden, mag in deze bundel niet onvermeld blijven.

zutphen omstreeks 1845

een contemporaine schets

„Bij de laatste volkstelling in 1840 bezat Zutphen in 1403 huizen een getal van 11.113 zielen, die 2050 huisgezinnen uitmaakten en zamengesteld waren uit:

mannelijk geslacht :		vrouwelijk geslacht :	
ongehuwden	3108	ongehuwden	3646
gehuwden	1836	gehuwden	1829
weduwnaars	146	weduwen	548
	5090		6023

Ten aanzien der belijders der verschillende eerediensten telde men :
8608 protestanten
2102 rooms-katholieken
403 israëlieten

De inwoners van Zutphen bestaan voor een groot deel van den handel, die te dezer plaatse inzonderheid sterk in hout, duigen, schors en granen wordt gedreven; voorts van de voordeelen, welke eenige fabrijken en trafijken opleveren, waaronder molens, vele leerlooijerijen, weverijen, spinnerijen, eene zeepziederij en lijmfabrijken, welke in 1807 opgerigt werd en waaraan tusschen 150 en 160 personen een ruim bestaan vinden. 's Jaarlijks worden hier dooréén genomen 35000 tot 38000 ponden koeihaar en van 4000 tot 5000 pond wol tot tapijt verwerkt. Niet minder nut en zegen verspreidt eene uit de stadskas gesubsidieerde fabrijk van saaijet, baai, vijfschaft, buillaken voor oliemolens en woldoeken, gelijk mede van alle breiwerken, waardoor aan elk, welke zulks mogt verlangen, arbeid verschaft wordt, zoodat er steeds 400 à 500 werklieden aan deze fabrijk verbonden zijn. Door het bestaan van zoo vele middelen om werk en brood te erlangen, staan de behoeftigen tot de bevolking als ruim 1 tot ruim 21.

Als liefdadige inrigting bestaat hier een gesticht, onder den naam van het Oude en Nieuwe Gasthuis bekend, en deels ingerigt voor zieken en krankzinnigen, deels voor proveniers, die voor hun leven er den kost gekocht hebben. In 1837 is de inrigting voor krankzinnigen geheel geregeld naar die, welke te Utrecht is gevestigd. Eene tweede inrigting van deze aard is het zoogenaamde Bornhof, nabij de Groote Markt gelegen en geschikt ter

opneming van behoeftige oude lieden. Ofschoon het Bornhof reeds in 1358 aanwezig was en destijds als een rijk en welbevestigd gebouw bekend stond, zoo is het na de hervorming nog vergroot met een gedeelte van het klooster Spittaal en bevat thans ongeveer 100 oude lieden.

Verder heeft men hier twee weeshuizen, dat der burgerweezen en der vreemdelingen, waarvan thans echter alleen het eerste tot verblijfplaats voor ouderlooze kinderen dient, wordende de kweekelingen uit het laatste in of buiten de stad besteed, of naar koloniën van weldadigheid opgezonden. Verder zijn hier nog een spaarbank, in 1838 opnieuw hersteld, het Ruitershofje, in 1571 gesticht en in 1787 geheel vernieuwd, alsmede de hervormde en roomsche oude vrouwenhuizen. Liefdadige genootschappen hier gevestigd zijn die van moederlijke weldadigheid, de Groote St. Anthoniebroederschap en de kleine St. Anthoniebroederschap."

(uit: De Aardbol Magazijn van hedendaagsche land- en volkenkunde deel III: De Nederlanden. Amsterdam, J. H. Laarman, 1841).

Zutphen omstreeks 1840

de medische situatie omstreeks 1845

In 1845 was de situatie op medisch gebied bijzonder onoverzichtelijk. De vrij gebrekkige staatsregeling van 1818 was nog van kracht en de geneeskunde werd uitgeoefend door een bonte mengeling van personen met zeer uiteenlopende opleidingen en bevoegdheden.

Wie in 1845 ziek werd en bevoegde geneeskundige hulp verlangde (onbevoegde was er in overvloed, maar blijft hier buiten beschouwing), kon zich, in theorie, wenden tot een medicinae doctor of een artis obstetriciae of chirurgiae doctor, een academisch opgeleid medicus, die hetzij in Nederland (Leiden, Groningen of Utrecht), hetzij in het buitenland had gestudeerd. Maar ook kon hij de hulp inroepen van een stadsheel- of vroedmeester. De keuze was afhankelijk van de situatie ter plaatse. Verloskundige hulp werd desgewenst ook verleend door vroedvrouwen, terwijl apothekers, behalve hun pharmaceutische taak in engere zin, ook medische handelingen uitvoerden, zoals het geven van lavementen.

Op het platteland was men aangewezen op de plattelandsheelmeester, die meestal ook een apotheek had.
De militairen waren toevertrouwd aan de zorg van de officieren van gezondheid, die een eigen, en goede, opleiding ontvingen aan de Militair Geneeskundige School te Utrecht.
Varensgezellen moesten de scheepsheelmeester consulteren.

Stadsheel- of vroedmeester werd men na het volgen van een vierjarige opleiding aan één van de in 1823 opgerichte klinische scholen „ter aankweeking van heelmeesters en vroedvrouwen", waarvan er zich één in Amsterdam en één in Rotterdam bevond. Het uitgebreide studiepakket bestond uit de vakken: Anatomie, Physiologie, Chemie, Kruidkunde, Artsenijbereidkunde, Algemene Geneeskunde, Pathologie, Therapie, Heel- en Verloskunde. Het examen werd afgenomen onder toezicht van de in 1818 ingestelde Provinciale Geneeskundige Commissies.

Plattelandsheelmeester werd men na een tweejarige stage bij een stadsheelmeester en een apotheker. Toelatingseisen waren er niet, zelfs de eis: „behoorlijk kunnende lezen en schrijven", die aan de aspirant-stadsheelmeester werd gesteld, ontbrak hier.

De regeling van de bevoegdheden van al deze geneeskundigen was zeer ingewikkeld en in de praktijk waren de moeilijkheden legio. De Medicinae Doctores mochten bijvoorbeeld de heel- en verloskundige praktijk slechts bij consultatie uitoefenen, dus op verzoek van een heel- of vroedmeester. Wanneer de stadsheelmeester echter een inwendig medicament noodzakelijk achtte voor de genezing van een wond, moest hij een Medicinae Doctor in consult roepen. De meeste bevoegdheden hadden de platlandici met hun minimale opleiding. Ze mochten echter alleen op het platteland practiseren.

Er was veel, dat te wensen overliet. De kwaliteit van het medisch onderwijs wel in de eerste plaats, ook en juist aan de Universiteiten, waar met veel gewichtigheid en weinig begrip voor de praktijk, verouderde kennis dogmatisch en dor werd overgedragen. Sommige klinische scholen, in het bijzonder die te Amsterdam, brachten het er in dat opzicht heel wat beter af, maar gebrekkig bleef het.
De Provinciale en Plaatselijke commissies van Geneeskundig Toevoorzigt, aan wie het toezicht op de uitoefening der geneeskunst en de controle op de bekwaamheid der medici bij hun vestiging was toevertrouwd, deden in mentaliteit niet onder voor de 17e eeuwse regentencolleges en waren vaak onder-onsjes of ze functioneerden slecht, zoals het geval was te Zutphen, waar de president jarenlang verzuimde ter vergadering te verschijnen, zodat de commissie tenslotte haar werkzaamheden moest staken.

Het onderwijs in de geneeskunde was dus een doolhof van opleidingen. Maar ook de geneeskunde zelf was, volgens dr. J. P. Heye, „tot een verbazingwekkende diepte gezonken". Hij noemde de geneeskundige wetgeving „een schande voor de wetenschap en eene misdaad omtrent de burgerij". De in 1841 benoemde staatscommissie van Maanen vond geen termen aanwezig om de regeling van 1818 te hervormen. Een paar kleine en onbelangrijke wijzigingen waren voldoende.
Alles bij elkaar genomen was er dus veel te verbeteren en er moesten heel wat instanties overtuigd worden, dat verbeteringen inderdaad noodzakelijk waren. Veel werk is hier verricht door de in 1849, mede op initiatief van de Geneeskundige Kring Zutphen, opgerichte Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst.
In het eerste Hoofdbestuur bekleedde Dr. J. N. Ramaer, die in 1845 tot de

oprichters van de Kring Zutphen behoorde, de functie van secretaris.
De definitieve wettelijke regeling van de geneeskundige opleiding heeft tot 1865 op zich laten wachten. Het uniforme artsdiploma verving geleidelijk de bonte rij van medische bevoegdheden.

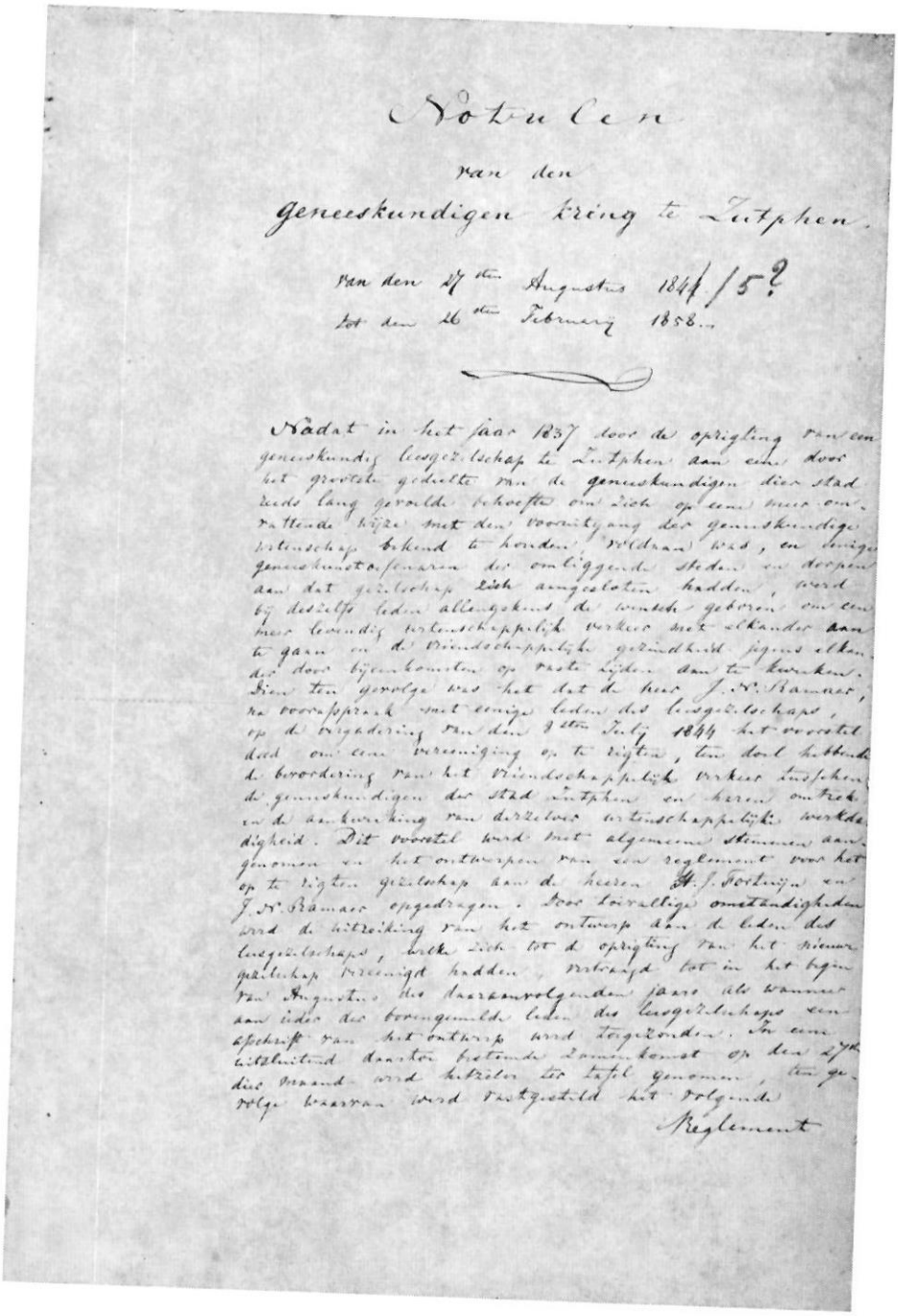

Notulen

van den

geneeskundigen kring te Zutphen.

van den 27sten Augustus 1844/5?

tot den 26sten February 1858.

Nadat in het jaar 1837 door de oprigting van een geneeskundig leesgezelschap te Zutphen aan eene door het grootste gedeelte van de geneeskundigen dier stad reeds lang gevoelde behoefte om zich op eene meer omvattende wijze met den vooruitgang der geneeskundige wetenschap bekend te houden, voldaan was, en eenige geneeskunstoefenaren der omliggende steden en dorpen aan dat gezelschap zich aangesloten hadden, werd bij deszelfs leden allengskens de wensch geboren om een meer levendig wetenschappelijk verkeer met elkander aan te gaan en de vriendschappelijke gezindheid jegens elkander door bijeenkomsten op vaste tijden aan te kweeken. Dien ten gevolge was het dat de heer J. N. Ramaer, na voorafspraak met eenige leden des leesgezelschaps, op de vergadering van den 8sten July 1844 het voorstel deed om eene vereeniging op te rigten, ten doel hebbende de bevordering van het vriendschappelijk verkeer tusschen de geneeskundigen der stad Zutphen en haren omtrek en de aankweeking van derzelver wetenschappelijke werkdadigheid. Dit voorstel werd met algemeene stemmen aangenomen en het ontwerpen van een reglement voor het op te rigten gezelschap aan de heeren H. J. Fortuijn en J. N. Ramaer opgedragen. Door toevallige omstandigheden werd de uitreiking van het ontwerp aan de leden des leesgezelschaps, welke zich tot de oprigting van het nieuwe gezelschap vereenigd hadden, verbraagd tot in het begin van Augustus des daaraanvolgenden jaars als wanneer aan ieder der bovengemelde leden des leesgezelschaps een afschrift van het ontwerp werd toegezonden. In eene uitsluitend daartoe bestemde zamenkomst op den 27sten dier maand werd hetzelve ter tafel genomen, ten gevolge waarvan werd vastgesteld het volgende

Reglement

Bladzijde uit het eerste notulenboek
geschreven door Dr. J. N. Ramaer.

uit de notulen van de geneeskundige kring zutphen

Nadat in het jaar 1837 door de oprigting van een geneeskundig leesgezelschap te Zutphen aan eene door het grootste gedeelte van de geneeskundigen dier stad reeds lang gevoelde behoefte om zich op eene meer omvattende wijze met den vooruitgang der geneeskundige wetenschap bekend te houden. voldaan was, en eenige geneeskunstoefenaren der omliggende steden en dorpen aan dat gezelschap zich aangesloten hadden, werd bij deszelfs leden allengskens de wensch geboren om een meer levendig wetenschappelijk verkeer met elkander aan te gaan en de vriendschappelijke gezindheid jegens elkander door bijeenkomsten op vaste tijden aan te kweeken. Dien ten gevolge was het, dat de heer J. N. Ramaer, na voorafspraak met eenige leden des leesgezelschaps, op de vergadering van den 8sten Julij 1844 het voorstel deed om eene vereeniging op te rigten, ten doel hebbende: de bevordering van het vriendschappelijk verkeer tusschen de geneeskundigen der stad Zutphen en haren omtrek en de aankweeking van dezelver wetenschappelijke werkdadigheid.

Dit voorstel werd met algemeene stemmen aangenomen en het ontwerpen van een reglement voor het op te rigten gezelschap aan de heeren H. J. Fortuijn en J. N. Ramaer opgedragen. Door toevallige omstandigheden werd de uitreiking van het ontwerp aan de leden des leesgezelschaps, welke zich tot de oprigting van het nieuwe gezelschap vereenigd hadden, vertraagd tot in het begin van Augustus des daaraanvolgenden jaars als wanneer aan ieder der bovengemelde leden des leesgezelschaps een afschrift van het ontwerp werd toegezonden. In eene uitsluitend daartoe bestemde zamenkomst op den 27sten dier maand werd hetzelve ter tafel genomen, ten gevolge waarvan werd vastgesteld het volgende Reglement :

REGLEMENT VOOR DEN GENEESKUNDIGEN KRING TE ZUTPHEN

I. Inleidende bepalingen.

Art. 1.

Dit gezelschap heeft ten doel:

1e. de aankweeking van het vriendschappelijk verkeer tusschen, en

2e. de bevordering der wetenschappelijke werkdadigheid van de geneeskundigen der stad Zutphen en van haren omtrek.

Art. 2.

Hetzelve draagt den naam van geneeskundigen kring te Zutphen.

Deszelfs zegel bestaat uit twee ineengelegde handen, op welke een opengeslagen boek rust, omgeven van eenen schedel, een mikroscoop, eene kolf en een stethoskoop, tusschen welke eene slang zich kronkelt, en omschreven met de zinspreuk des gezelschaps: IUNGIT ATQUE DOCET.

II. Van de leden.

Art. 3.

Het getal der leden van den geneeskundigen kring is onbepaald.

Art. 4.

Er zijn gewone en buitengewone leden.

Art. 5.

Tot gewone leden zijn slechts de wettig erkende genees- of heelkundigen, in het arrondissement Zutphen, of, buiten hetzelve, op eenen afstand van niet meer dan drie uren gaans van de stad Zutphen, mits in de provincie Gelderland woonachtig, verkiesbaar.

Art. 6.

Tot buitengewone leden zijn verdienstelijke beoefenaars van de hulpwetenschappen der geneeskunde, in denzelfden omtrek wonende, verkiesbaar.

III. Van het bestuur.

Art. 9.

Het bestuur is zamengesteld uit eenen president, eenen vice-president, eenen secretaris en eenen penningmeester.

Art. 10

De leden van het bestuur worden bij meerderheid der ter vergadering aanwezige leden uit de gewone leden voor eenen tijd van drie jaren gekozen.

De vicepresident moet uit de te Zutphen woonachtige leden van de kring gekozen worden.

Ieder aftredend lid des bestuurs is herkiesbaar.

IV. Van de vergaderingen.

Art. 13

De gewone vergaderingen van den kring worden gehouden den derden vrij-

dag der maanden Februarij, April, Junij, September, en November, des namiddags te vijf ure.
Jaarlijks wordt den derden Vrijdag in Julij des middags te twaalf ure eene buitengewone vergadering gehouden.
Art. 14
Ieder lid is op verbeuring van het lidmaatschap verpligt jaarlijks ten minste ééne vergadering van den kring bij te wonen.

V. Van de werkzaamheden.

Art. 16.
De werkzaamheden der gewone vergaderingen bestaan in :

a. Het voorlezen van de notulen der vorige vergadering door den secretaris.
b. Mededeelingen, het heerschende ziektekarakter betreffende, te welken einde in de vergadering van November door den secretaris aan ieder lid van den kring overhandigd worden zes, op kosten van den kring gedrukte, tot dit doel zamengestelde lijsten, welke behoorlijk ingevuld, denzelven zullen worden teruggeven.
c. Verhandelingen, redevoeringen of bijdragen uit het gebied der geneeskundige wetenschappen; de leden welke zich tot het houden hiervan verbinden, worden verzocht, dit hun voornemen minstens ééne maand tevoren den secretaris kenbaar te maken;
d. Mededeeling van belangrijke waarnemingen uit het gebied der genees-, heel-, verlos-, ontleed-, artsenij-, en scheikunde, lijkopeningen en geregtelijk-geneeskundige voorvallen.
e. De behandeling van de den geneeskundigen kring betreffende voorstellen.

Art. 17.
Ter buitengewone vergadering van den kring worden gehouden:

a. door den secretaris een zakelijk overzigt van hetgeen gedurende het vorige jaar ten opzigte van dezen kring voorgevallen is: waarbij een statistiek overzigt zal gegeven worden van de door de leden van den kring behandelde zieken, in zoo verre de invulling der bij Art. 16, b. vermelde lijsten hiertoe aanleiding zal geven.
b. de rekening en verantwoording van den penningmeester;
c. de ballotage van gewone en buitengewone leden;

d. de keuze van leden des bestuurs;
e. de behandeling van voorstellen, welker beslissing uit derzelver aard ter gewone vergadering niet vallen kan.

VI. Huishoudelijke bepalingen.

Art. 18.
Ieder lid ontvangt bij zijn eerste bezoek des krings van den secretaris een gedrukt bewijs van lidmaatschap, voorzien van het zegel van den kring en de naamteekeningen van den president, den secretaris en de drie oudste leden van den kring: in voldoening waarvan door hetzelve aan den penningmeester ter hand te stellen is de som van **drie** gulden.

Art. 19.
Ieder lid betaalt eene jaarlijksche contributie van *f* 2,50, welke moet voldaan zijn vóór de buitengewone vergadering.

Art. 20.
De inkomsten van den kring zullen dienen tot:
a. het aankoopen van boekwerken van algemeen geneeskundig belang;
b. het aanschaffen en in orde houden van ontleed- en ziektekundige praeparaten;
c. het bestrijden der verdere uitgaven.

Art. 21.
Ieder lid is verpligt, om van elk geneeskundig boekwerk, dat hij na de aanvaarding des lidmaatschaps in het licht geeft, een exemplaar aan den kring af te staan.
Alle boekwerken, welke onderwerpen uit het gebied der geneeskundige wetenschappen behandelen, zullen wanneer zij den kring ten geschenke aangeboden worden, dankbaar worden ontvangen; die, welke niet tot de gemelde wetenschappen behooren, beleefdelijk worden van de hand gewezen.

Art. 22.
De verteringen, door een lid gedurende de vergadering gemaakt, geschieden op deszelfs eigene kosten.

SLOTBEPALINGEN

Art. 23.
Deze bepalingen hebben kracht van wet voor ieder lid van den kring. Niemand wordt als lid van dezen kring aangemerkt, die deze bepalingen niet met zijne handteekening bekrachtigd heeft.

Dit reglement vastgesteld zijnde, werd de geneeskundige kring te Zutphen als opgerigt beschouwd en voor geopend verklaard de

EERSTE VERGADERING

Aanwezig de heeren oprigters met namen:

F. Stork, Medicinae doctor, ridder van de orden van den nederlandschen leeuw en den rooden adelaar, lid der provinciale en president der plaatselijke commissie van geneeskundig toevoorzigt;
W. T. E. Kühlenthal, Medicinae doctor;
H. J. Fortuijn, Medicinae doctor;
G. de Clercq Jr, Medicinae doctor;
H. W. van Rhijn, Medicinae, chirurgiae et artis obstetriciae doctor;
J. N. Ramaer, Medicinae doctor, eerste geneesheer bij het provinciaal krankzinnigengesticht;
C. W. de Prill Morell, Medicinae doctor, tweede geneesheer bij het provinciaal krankzinnigengesticht;
D. H. Ort, heel- en vroedmeester; en
M. R. Timmerman, officier van gezondheid der derde klasse;
allen te Zutphen woonachtig.

I. Bij het overgaan tot de keuze van de leden des bestuurs geeft de heer Fortuijn te kennen dat hij zich niet verkiesbaar stelt.
Verkozen wordt tot
president: de heer Stork,
tot vice-president: de heer van Rhijn,
tot secretaris: de heer Ramaer,
tot penningmeester: de heer de Prill Morell.

II. Tot buitengewone leden van den kring worden gekozen: de heeren
A. Brants, Matheseos magister, philosophiae naturalis doctor, lid van gedeputeerde staten der provincie Gelderland, wonende te Gorssel, en
J. F. Dietz, apothecar en chimiste te Zutphen.

III. Den secretaris wordt opgedragen twee honderd exemplaren van het reglement, zoo als het bij de oprigting van den kring vastgesteld is, te doen drukken, en ieder der leden oprigters een dier exemplaren te doen geworden.

IV. Den secretaris wordt opgedragen, om onder bijvoeging van een exemplaar des reglements, brieven van uitnodiging tot deelneming aan den kring te schrijven aan de heeren:
C. A. Klose, Medicinae doctor, heel- en vroedmeester te Zutphen.
J. F. Rive, Medicinae doctor, heel- en vroedmeester te Lochem, lid der provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt.
G. J. Milius, Sr., heelmeester te Zutphen;
C. A. Thürkow, genees-, heel- en verloskundige ten plattelande, heel- en vroedmeester te Zutphen;
A. E. Briem, officier van gezondheid der tweede klasse in garnizoen te Zutphen;
L. Brünott, heel- en vroedmeester te Zutphen;
A. Teubner, genees-, heel- en verloskundige te Brummen;
G. J. Milius, Jr, heelmeester te Zutphen;
C. Schattenkerk, Medicinae et artis obstetriciae doctor te Doesburg, lid der provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt.
C. G. R. Ontijd, Medicinae doctor te Brummen;
W. Puffius, genees-, heel- en verloskundige te Vorden;
J. J. van Leeuwen van Duivenbode, genees-, heel- en verloskundige te Dieren;
J. A. E. Millies, genees-, heel- en verloskundige te Hengelo;
J. J. W. van Loenen, medicinae et artis obstetriciae doctor te Apeldoorn;
J. M. C. van der Bijll, genees-, heel- en verloskundige te Keppel;
J. P. Scholten, genees-, heel- en verloskundige te Ruurlo;
E. Pijnacker Hordijk, Medicinae, chirurgiae et artis obstetriciae doctor te Doesburg;
G. J. Enklaar, genees-, heel- en verloskundige te Doesburg;
E. C. C. van Lennep, medicinae et artis obstetriciae doctor te Doetinchem;

A. F. H. de Lespinasse, medicinae et artis obstetriciae doctor te Voorst;
H. J. Roelvink, medicinae et artis obstetriciae doctor te Winterswijk;
A. J. W. van Anrooij, medicinae doctor, heel- en vroedmeester te Brummen;
F. J. Buekers, Medicinae doctor, heel- en vroedmeester te Steenderen;
N. Lobrij van Troostenburg de Bruijn, medicinae et artis obstetriciae doctor te Voorst en
J. J. Gefken, medicinae doctor te Zutphen.

V. Den secretaris wordt opgedragen het vervaardigen van een model voor het bewijs van lidmaatschap, vermeld in Art. 18 van het reglement.

VI. Den heer Morell wordt de uitvoering van het zegel en het doen vervaardigen van eenen presidentshamer toevertrouwd.
Niets meer te verhandelen zijnde, wordt de vergadering door den president gesloten en geadjourneerd op den 19den September e.K.
Goedgekeurd den 19den September 1845.

H. W. van Rhijn, vicepresident.
J. N. Ramaer, secretaris.

SEPTEMBER 1845

De penningmeester wordt gemagtigd tot eene uitgave van acht gulden en twintig cent ter voldoening van o.a. den presidentshamer à *f* 3,—.

NOVEMBER 1845

De eerste maal na de oprigting van dezen kring het praesidium in denzelven voerende, opent de president de vergadering met een korte toespraak, in welke hij de leden geluk wenscht met deze vereeniging, kortelijk terugziet op de moeijelijkheden, welke harer oprigting in weerwil der behoefte, welke aan dezelve bestond en door de geneeskundigen dezer stad levendig werd gevoeld, lang hebben in den weg gestaan, doch eindelijk door den ijverigen wil van sommige harer tegenwoordige leden uit den weg zijn kunnen geruimd worden, tengevolge waarvan de geneeskundige kring te Zutphen in het leven getreden is; daarna het doel der vereeniging gedenkende, wijst hij op het nut, dat er voor iederen geneeskundige in gelegen is, zich van tijd tot tijd

in vriend- en wetenschappelijk verkeer met zijn kunstbroeders te kunnen verpozen, het beste middel om de onderlinge eensgezindheid te bevorderen, die zoo veel kan toebrengen, om de miskenning, welke de geneeskundige stand zoo algemeen, ook ten gevolge van de minachting, waarmede geneeskundigen elkander behandelen, ondervindt, tegen te gaan en te doen ophouden, en toont eindelijk de voordelen aan, welke voor het algemeen uit eene vereeniging als deze moeten voortvloeijen, daar wanneer reeds ieder in het bijzonder zooveel heil onder zijne natuurgenooten verspreiden kan, de zamenwerking van velen, die met datzelfde doel werkzaam zijn, te meer bevordelijk moet zijn aan het algemeene welzijn; daarom is het zijn opregte wensch zich niet minder door de eensgezindheid zijner leden als door hunne wetenschappelijke werkdadigheid zich moge onderscheiden.

NOVEMBER 1845

De secretaris berigt dat in gevolge van den hem ter vorige vergadering opgedragen last: door hem onder bijvoeging van eene afdruk des reglements aan den Burgemeester en de wethouders dezer stad (Zutphen) is toegezonden de navolgende missive:

„Wij rekenen het van onzen pligt, U.E.A. ter kennis te brengen, dat het meerendeel der geneeskunstoefenaren dezer stad zich met eenige geneeskundigen der omliggende steden en dorpen vereenigd heeft, om op gezette tijden bijeenkomsten te houden met oogmerk als in nevenstaand reglement nader omschreven is, en hebben diensvolgens de Eer, U.E.A. te verzoeken, om, daar zich thans reeds meer dan dertig geneeskundigen tot deelneming aan den Kring verbonden hebben, ten getale van meer dan negentien personen, wanneer het noodig is, met dat doel te vergaderen".

„Van deze gelegenheid maken wij gebruik, om deze vereeniging in bescherming en ondersteuning van U.E.A. aan te bevelen, waarop wij meenen te meer te mogen rekenen, daar een der voornaamste belangen der burgers noodzakelijk wordt bevorderd, waar onder de geneeskundigen wetenschappelijkheid en overeenstemming heerschen, en overal waar zich soortgelijke vereenigingen hebben gevormd, deze een ruime ondersteuning van de plaatselijke besturen hebben mogen genieten".

„Uit dien hoofde is het dat wij met verschuldigden eerbied de vrijheid nemen,

van U.E.A. een lokaal te verzoeken, waar de geneeskundige Kring op eene met deszelfs waardigheid overeenkomende wijze vergaderen kan, en tevens eene behoorlijke plaats voor deszelfs eigendommen zou kunnen vinden". „Mogt evenwel onverhoopt de gelegenheid daartoe thans ontbreken, zoo ware het ons echter hoogstaangenaam, van U.E.A. het vooruitzigt te mogen ontvangen, dat, wanneer zich te eeniger tijd eene zoodanige gelegenheid voordeed, ons verzoek alsdan zal ingewilligd worden, en zoo ons in afwagting daarvan door U.E.A. eene jaarlijksche somme gelds werd toegekend, om in de onkosten der vergaderingen te kunnen voorzien, zullende wij van onzen kant niet in gebreke blijven, om U.E.A bij jaarlijksche verslagen met den staat der vereeniging en dien van hare werkzaamheden bekend te maken.
„Zutphen, den 17den November 1845".

De geneeskundige Kring te Zutphen;
Namens denzelven
was geteekend, J. N. Ramaer.

Aan heeren Burgemeester en
wethouders der stad Zutphen.

NOVEMBER 1845

De Commissie voor de zamenstelling der lijsten, bedoeld bij Art. 16b, van het Reglement, brengt bij monde van den heer Ramaer haar verslag uit, luidende als volgt :

Mijne Heeren !
De commissie, in uwe vorige vergadering benoemd, om het ontwerp der lijsten, vermeld in Art. 16b, van het reglement, zamen te stellen, heeft de Eer u te berigten dat zij gebruik heeft gemaakt van de aanwijzingen, ter vorige vergadering door eenigen der leden gedaan, maar gemeend heeft te moeten afwijken van het door het meerendeel der leden gegeven praeadvies omtrent de verdeeling der lijsten in drie hoofdvakken, vertegenwoordigende de hoofdtakken der practische geneeskunde, waarvan de reden opgesloten ligt in de beginselen, welke haar bij het zamenstellen der lijsten hebben geleid. Zij is namelijk uitgegaan van het denkbeeld, dat deze lijsten, zullende dienen om het heerschende ziektekarakter in dezen omtrek meer naauwkeurig te

Dr. J. N. Ramaer, een van de oprichters van de Geneeskundige Kring Zutphen, eerste secretaris van het Hoofdbestuur van de Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst.

doen kennen, voornamelijk die ziekten bevatten moeten, welke de veranderingen der luchtgesteldheid onder hare verwijderde of naaste oorzaken tellen, en dat derhalve de plaatselijke ziekten, welke door heelmeesters plegen behandeld te worden, hare plaats kunnen vinden onder de afdeeling van het organisch stelsel, waartoe het aangedane deel behoort, terwijl de ziekten, welke tot de hoofdafdeeling verloskunde te brengen waren, onder de ziekten der geslachtsdeelen gevoegelijk eene plaats kunnen innemen; want zij heeft den ontleedkundigen grondslag voor de verdeeling aangenomen, daar deze alle ziekten bevatten kan, en dien ten gevolge is de lijst verdeeld in negen hoofdafdeelingen, iedere van welke de ziekten van één der ontleedkundige stelsels omvat, behalve de algemeene ziekten, die zij bij het tegenwoordig standpunt der wetenschap, als ziekten des bloeds gemeend heeft te moeten aanmerken.

Zij vermeent in haar ontwerp al de ziekten, welke met het heerschende ziektekarakter in verband schijnen te staan, opgenomen te hebben, doch heeft voor de endemische ziekten, welke zelden voorkomen, zoowel als voor de epidemische, welke onder de endemische hare vertegenwoordigers niet hebben, onder iedere ontleedkundige afdeeling eene of meerdere plaatsen opengelaten, om dezelve, wanneer het nodig mogt zijn, te kunnen opteekenen, terwijl zij daarentegen de namen vermeld heeft van sommige ziekten, welke met het heerschende ziektekarakter wel is waar niets schijnen gemeen te hebben, zoo als krankzinnigheid, hijpochondriasis, hijsteriasis, doch welker meer of minder veelvuldig voorkomen van algemeen medico-statistisch belang geacht kan worden, en met welke in haar ontwerp op te nemen zij daarenboven het voorbeeld gevolgd heeft van andere geneeskundige vereenigingen, waar de invulling van soortgelijke lijsten gebruikelijk is. Overigens vindt ieder in de kolom der aanteekeningen gelegenheid tot het geven van nadere toelichtingen.

De verdere verdeeling der lijst behoeft geene nadere verklaring. De eerste kolommen zijn gewijd aan den leeftijd, welke in vijf afdeelingen vervalt, namelijk dien der zuigelingen, der kinderjaren, der jongelingsjaren, van den gevorderden leeftijd en van den ouderdom; in iedere derzelve zijn de mannen en vrouwen gescheiden gehouden, terwijl de vrouwen van den gevorderden leeftijd, om redenen, welke hier geene nadere uitlegging behoeven, verdeeld zijn in die, welke jonger, en die, welke ouder dan 45 jaren zijn.

De andere hoofdverdeeling is die van de uitkomsten der behandeling, welke

vervalt in de genezenen, de overledenen, de om andere redenen buiten behandeling gekomenen en de in behandeling geblevenen; in iedere van welke onderdeelen de mannen en vrouwen afzonderlijk vermeld staan.
Het ontwerp der lijst ter bezigtiging aangeboden zijnde, werd met algemeene stemmen aangenomen, en dien ten gevolge werd de secretaris gemagtigd een genoegzaam getal exemplaren naar hetzelve te doen drukken, om te dienen zoo als bij Art. 16b, vastgesteld is.

De secretaris leest voor een voorstel van den heer Scholten (Ruurlo), luidende als volgt:
De ondergeteekende verzoekt dat de gewone vergaderingen in het belang der buitenleden zullen gehouden worden op de Vrijdag, welke valt in de week der volle maan.

was geteekend: J. P. Scholten

Dit voorstel in rondvraag gebragt zijnde, wordt met algemeene stemmen aangenomen.

MAART 1846

De president opent de vergadering en geeft te kennen, dat hij zich genoodzaakt gevonden heeft, de vergadering, welke op den 13den Februarij bepaald was, uit hoofde van den hoogen waterstand, welke de meeste der buitenleden zou verhinderd hebben de vergadering bij te wonen, tot op heden te adjourneren.
De fungerende secretaris leest voor een extract uit het verbaal van burgemeester en wethouders der stad Zutphen, luidende als volgt:

Maandag den 17 November, 1845

Gezien de kennisgeving van den heer J. N. Ramaer in betrekking van secretaris eener vereeniging, welke alhier onder den naam van **geneeskundige kring te Zutphen** zou zijn opgerigt, daarbij onderscheidene verzoeken doende:
Is besloten: aan den heer Ramaer bij inzending van extract dezes, te kennen te geven, dat H.Ed. Achtb. zich de bevoegdheid niet kunnen toekennen om het verzochte verlof betrekkelijk de oprigting te verleenen, en dit, naar

het H.Ed. Achtb. voorkomt, volgens Art. 291 van het lijfstraffelijk wetboek door den Koning moet geschieden; - wijders, dat voor het tegenwoordige bij deze stad geene localen voor het houden der vergaderingen van die vereeniging of tot het bergen van aan dezelve toebehoorende voorwerpen beschikbaar zijn, noch ook het vooruitzigt bestaat, dat zulks in het vervolg het geval zal wezen, en dat de staat van de stadskas niet zou gedoogen, om een verzoek om eenige subsidie ten behoeve van de bedoelde vereeniging in eene gunstige overweging te nemen.

Pro vero extracto
was geteekend: D. J. E. van Löben Sels

De vergadering besluit deze missive voor kennisgeving aan te nemen, en den secretaris op te dragen, om uit naam van den geneeskundigen kring te Zutphen zich te vervoegen bij de desbehoorende magt ter verkrijging van het verlof voor de oprigting van deze vereeniging.

APRIL 1846

De heer Fortuijn houdt eene voorlezing over eenige verschijnselen, welke door de schrijvers over geregtelijke geneeskunde tot de zelfontbranding worden gebragt, in welke hij na eenige verbrandingen van levende menschen door den bliksem te hebben medegedeeld, drie gevallen van zelfontbranding beschrijft, die hij ieder in het bijzonder in deszelfs verschijnselen ontleedt, met de eerstgenoemde vergelijkt en tot dezelfde orde van verschijnselen als deze meent te kunnen terugbrengen, dus tot het besluit komt, dat de zelfontbranding een electrisch verschijnsel is, waarna hij de meening van hen bestrijdt, die de zelfontbranding aan eene alcoholische drenking des geheelen ligchaams toeschrijven, tot staving van zijn gevoelen de proefnemingen van Fontenelle aanhalende. Tenslotte wijst hij op het gewigt van de kennis der zelfontbranding voor den geregtelijken geneeskundige, hetwelk hij met een treffend voorbeeld staaft.

De secretaris zegt te verneemen, dat er in de vorige vergadering een besluit genomen is, strijdig met Art. 21, alinea 2, tweede gedeelte van het reglement, dat namelijk het reglement op de zamenstelling en werkzaamheden der

Zutphense afdeeling van de Nederlandsche vereeniging tot afschaffing van sterken drank hem toeschijnt te moeten gebragt worden tot de boeken, welke niet tot de geneeskundige wetenschappen behooren, - dat het hem voorts bevreemdt, dat de vergadering geene reden heeft gevonden, om aan het bestuur van die afdeling eenen brief van dankzegging voor de beleefde toezegging te zenden, en dat hij gewenscht had, dezen kring van deze aanleiding te zien gebruik maken, om de hoogstgewigtige zaak der afschaffing van den sterken drank, die door sommigen bespot wordt, terwijl hare voordelen aan den anderen kant, misschien te hoog worden geschat, geneeskundig te bespreken en toetelichten. Na eene korte woordenwisseling wordt op voorstel van den heer van Rhijn besloten, de beslissing dezer aangelegenheden tot eene volgende vergadering uit te stellen.

De heer Ramaer stelt voor, om, daar de verkooping der boeken van het geneeskundig leesgezelschap te dezer stede, waarschijnlijk vóór de volgende vergadering zal plaats hebben, den bibliothecaris te magtigen, om te dier gelegenheid in overleg met eene nader te benoemen commissie, voor eene som van niet meer dan *f* 16,— boeken voor de bibliotheek van den kring aan te koopen.

JUNIJ 1846

De heer Dietz (apothecar en chimiste) houdt eene verhandeling over de wijze waarop het arsenigzuur in gevallen van vergiftiging door een geregtelijk scheikundig onderzoek wordt opgespoord, in welke hij na eene korte inleiding over de veelvuldigheid der vergiftigingen met deze zelfstandigheid, de vorderingen der scheikunde in het algemeen, kenbaar ook in de verbetering der middelen tot ontdekking van dit vergif, en de met een gelukkig gevolg bekroonde pogingen, om hetzelve nog gedurende deszelfs invloed op het dierlijk organismus door scheikundige middelen in onschadelijke verbindingen te veranderen, met eene opgave der proeven te dien einde met het ijzeroxydehijdraat en versch kalfsbloed genomen, en de uitkomsten daarmede verkregen, in de eerste plaats deszelfs natuur- en scheikundige eigenschappen beschrijft, de verschillende secundaire vormen, onder welke hetzelve in de natuur voorkomt, opgeeft en de voornaamste dier ertsen, namelijk het spijscobalt en het schervencobalt vertoont, waarna hij de wijze mededeelt

op welke het bijproduct bij het roosten van tin, cobalt en andere rattenkruidhoudende ertsen wordt verkregen en de zoogenaamde raffinatie van het rattenkruid beschrijft, welke hij door eene afteekening van Reichenstein's arsenikraffineeroven verduidelijkt, tevens het op die wijze verkregene acidum arsenicosum zoowel in den vasten als poedervormigen staat vertoonende. In de tweede plaats beschrijft hij de verschijnselen, welke gedurende het leven bij vergiftiging met rattenkruid worden waargenomen en de veranderingen, welke in het lijk van zoodanige vergiftigden worden aangetroffen, waarbij hij het slijmvlies der maag, de lever, nieren en andere ingewanden van de door hem met rottenkruid vergiftigde konijnen en ter, vergelijking daarmede dezelfde deelen van konijnen in den gezonden staat vertoont.
In het derde gedeelte zijner rede behandelt de spreker de scheikundige opsporing van het rattenkruid bij plaats gehad hebbende vergiftiging, welke verschilt naar dat het vergif in poeder of in eenen staat van oplossing is gebruikt geworden, wordende in het eerste geval de reductie van het metaal in expresselijk daartoe vervaardigde reduceerbuisjes bewerkstelligd, zoo als proefondervindelijk door hem aangetoond wordt, terwijl het onderzoek naar rottenkruid in oplossing zeer ingewikkeld en omslagtig is. De eenvoudigste en zekerste weg om dat onderzoek te doen wordt vervolgens door den spreker aangewezen en daarbij melding gemaakt van de verschillende methoden.

JUNIJ 1846

De heer Schattenkerk vertoont de maag eener vrouw, die aan de gevolgen eener doorboring der maag door de ronde of doorborende maagzweer overleden was. Hij laat eenige beschouwingen over de ziekten, welke de maag treffen kunnen en voornamelijk over de verzwering, waarvan hier spraak is, voorafgaan, en geeft de verschijnselen, welke bij deze ziekte zoowel voor als na de doorboring gewoonlijk waargenomen worden, op, waarna hij het ziektegeval mededeelt, welks hoofdinhoud is als volgt : Eene dienstmaagd van zevenentwintig jaren, wel gevoed, bloedrijk, steeds gezond - meermalen aderlatingen - voor ongeveer twee maanden maagpijn, welke voor cardialgia nervosa wordt gehouden - subnitras bismuthi - wijken der pijnen; omstreeks pinksteren gevoel van onwelzijn - desniettemin begeeft zij zich

van huis en keert met pijn in de linker zijde der borst terug - alle functiën overigens normaal - het uiterlijk voorkomen gezond - warme pappen en wasschingen met verwarmden azijn - geene verbetering - de aanwending van bloedzuigers wordt voorgeschreven, doch voor dat men er toe kan overgaan plotselinge verergering der kwaal - allerhevigste pijn, doodelijke angst, groote gevoeligheid van den buik - bloedontlasting van 3 xx, die onmiddellijk van vermindering der pijn en benaauwdheid gevolgd wordt, waardoor zij in staat is de vragen van Dr. S. te beantwoorden : zij was des morgens, behalve de pijn onder de valsche ribben, wel geweest, had haar gewoon werk verrigt, niets schadelijks gebruikt - spoedig keert de pijn weder, strekt zich zoo langer zoo meer naar de regterzijde uit - de betasting van den buik kan niet worden verdragen - de pols geregeld, goed gevuld en niet versneld - temperatuur der huid natuurlijk; eene emulsio wordt voorgeschreven, bloedzuigers op de pijnlijke plaats, later een clijsma - geene verbetering. Tegen de avond zijn de klagten minder hevig - het gehele ligchaam is pijnlijk, voornamelijk echter de buik en lendenstreek. Des avonds te 11 ure geene verandering, zij is vrij kalm, eene zachte betasting van den buik brengt de vroeger gemelde pijn en angst weder te voorschijn, die echter spoedig ophoudt; de nacht wordt vrij kalm, deels slapende doorgebragt. Des morgens te acht ure verergering; voor de komst van Dr. S. was de lijderes overleden. Bij de lijkopening vond men in de buikholte eene groote hoeveelheid van eene vrij heldere vloeistof, afkomstig waarschijnlijk van het water, dat in groote menigte door de lijderes was gedronken in den laatsten nacht van haar leven. De ingewanden, vooral de dunne darmen, waren eeningszins rood gekleurd. In den voorwand der maag bevond zich onder de kleine curvatuur een rond gat, van ongeveer 1½ ND. doormeter. Overigens niets anormaals.

De heer de Clercq, eene kruik Gebangan's water medegebragt hebbende, stelt de vergadering in de gelegenheid dit water te proeven, en geeft, na eene inleiding over de landstreek, in welke Gebangan ligt, de bronnen op, waar men de natuur-, scheikundige en geneeskrachtige eigenschappen van het Gebangan's water te boek gesteld vindt.

De heer van Rhijn vertoont een osteomalacisch bekken, welks misvorming de keizersnede noodzakelijk gemaakt had. De geschiedenis van het geval, zoo

als het door hem medegedeeld werd, kan in deszelfs hoofdpunten op de volgende wijze uitgedrukt worden : Eene vrouw van 38 jaar, moeder van drie gezonde kinderen; vroegere bevallingen altijd voorspoedig; na de laatste kraam voor zes jaren ontstaat eene ziekte des beengestels, waardoor zij van eene rijzige gestalte tot een klein, krom, ineengedrongen moedertje wordt vervormd. Den 22sten Mei dezes jaars des namiddags te drie uren begonnen de weeën, en waren zeer krachtig. Dr. van Rhijn vond de vrouw zeer vermagerd, het gelaat geel van kleur, de pols bijna niet voelbaar, de buik sterk vooroverhangende, de neerdalende takken der schaambeenderen zeer sterk naar elkander toegebogen, de zitbeensknobbels naauwelijks 2 tot 2½ duim van elkander verwijderd, groote scheefheid van het bekken; de vliezen gespannen, geen kindsdeel te ontdekken.
Van de ter beraadslaging bijgeroepene verloskundigen zijn twee met Dr. van Rhijn voor de keizersnede, terwijl de beide anderen van meening zijn, dat het kind via de perforatie nog wel te ontwikkelen zal wezen. Intusschen gaan de weeën met kracht voort - de vliezen breken, de voeten liggen voor en spoedig wordt een derzelve geboren. Daar de meeningen nog niet veranderd zijn, wordt die der meerderheid, ook uit hoofde van de minder wetenschappelijke gronden, op welke die der minderheid steunt, en daar het bij de auscultatie blijkt, dat het kind nog leeft, gevolgd. Te 12 ure ongeveer geschiedt de operatie, door welke een levend en gezond kind ter wereld komt; gedurende de hechting sterke brakingen, welke blijven aanhouden in weerwil van het gebruik van verscheidene giften opium en eene emulsio amijgdalina.
De ledematen zijn koud, brandende dorst, bewustzijn ongestoord; geene merkelijke verandering tot des morgens 11 uren, als wanneer de vrouw overlijdt - Bij de lijkopening wordt de uterus zaamgetrokken gevonden, maar deszelfs wonde wijd gapende - weinig bloed in den uterus, maar eene aanzienlijke hoeveelheid in de buikholte. Na droging heeft het bekken de volgende afmetingen: volgen de maten van het bekken.

Art. 13 van het reglement zal van nu af aan luiden :
De gewone vergaderingen van den kring worden gehouden op den in de week der volle maan vallenden Vrijdag der maanden Maart, April, Mei, Junij, Julij, September, October en November des namiddags te vijf ure. Alle drie jaren

wordt den zevenentwintigsten Augustus te twaalf ure eene buitengewone vergadering gehouden.

JULIJ 1846

De heer van Rhijn houdt eene voorlezing over de watergeneeskunde, in welker inleiding hij den weinig bevredigenden toestand der therapie schetst en den wensch uit, dat de wetenschappelijke arts in het gebied van dezelve niet onvoorwaardelijk verwerpe, wat den glans eener diamant begint te verkrijgen, uit vreeze dat het wederom een valsche steen mogt zijn. Zoodanig een glansrijke steen is hem de watergeneeskunde, hijdropathie genaamd, die hem inderdaad eene meer naauwkeurige beschouwing, dan haar tot dusverre onder wetenschappelijke artsen te beurt is gevallen, overwaardig schijnt te zijn. Hij begint met zijnen blik te werpen op de geschiedenis der watergeneeskunde, waarbij hij Hippocrates, Celsus en Frederik Hoffmann gedenkt, zekeren Joh. Sigism. Hahn als eigentlijken grondlegger der Hijdropathik aanwijst en herinnert dat de watergeneeskunde vooral door leeken, namelijk Oertel te Anspach in Beijeren, en Vincenz Priesznitz te Gräfenberg in Oostenrijksch Silezië, algemeen is gemaakt.
Na de geschiedenis der beide laatstgenoemde mannen kortelijk te hebben medegedeeld, benevens de werkjes van den vrijheer von Falckenstein en de uitbreiding van de watergeneeskunde in Duitsland en andere landen te hebben herdacht, gaat de spreker over tot de behandeling der vraag: wat watergeneeskunde is, en van de verschillende wijzen, op welke het water door de hijdropathen aangewend wordt. Om de vergadering de manier van handelen in de koudwateretablissementen mede te delen, meent de spreker niet beter te kunnen doen, dan eenen brief van eenen zijner patiënten voor te lezen, in welken deze op allergeestigsten toon de behandeling, welke hij ondergaat en de gewaarwordingen welke hij er bij ondervindt, beschrijft.
De wijze van handelen bij acute ziekten heldert spreker op door de mededeeling van vier gevallen van kroep, welke hij opzettelijk koos, dewijl hier bij het zwakke vermogen der allopathie de heilzame uitwerking der koudwaterkuren te sterker in het oog valt. Na nog een geval van genezing eener habituele angina te hebben medegedeeld, gaat de spreker over tot de ontwikkeling der wetenschappelijke gronden, op welke de hijdropathie berust, en

waaromtrent hij zegt dat de watergeneeskunde, volgens hare bekwaamste aanhangers het gestoorde organische leven weder tot deszelfs natuurlijken toestand tracht terug te voeren door de huid tot het eerste doel, tot den drager en overbrenger van hare genezende pogingen te kiezen, hetgeen niet slechts geregtvaardigd wordt doordien de huid onmiddellijk toegankelijk is voor de werking der geneesmiddelen en hare groote uitgestrektheid, maar voornamelijk ook door hare naauwe betrekking tot de verschillende inwendinge organen; immers het antagonisme tusschen de huid en longen, slijmvliezen en nieren is bekend, door de zenuwen staat zij in onmiddellijk verkeer met de centraalorganen des zenuwstelsels, en geen orgaan des ligchaams is zoo rijkelijk van zenuwen voorzien als zij, geen deel daarom zoo vatbaar voor prikkels; daarenboven is zij excernerend en secernerend orgaan en is een der voornaamste werktuigen, door welke het evenwigt van de warmte des ligchaams met de buitenlucht onderhouden wordt. Maar ook, bewezen de hijdropathen, volgens den spreker, dat koorts de uitdrukking van het streven der natuur naar genezing is, dat de opwekking van zulke koortsen diensvolgens als eene gelukkige nabootsing der natuur aan te merken is.

De watergeneeskunde nu bezit in de koude van het water het heerlijkste middel, zoals de spreker het uitdrukt, om die koortsachtige bewegingen in die mate als zij verlangt op te wekken. De spreker zegt dat men in de gewone geneeskunde met een soortgelijk doel braakmiddelen toedient, maar dat de kuur hier altijd met eenig gevaar verbonden is, hetgeen bij de aanwending van het water naar wijze der hijdropathen niet het geval zou zijn. Vervolgens behandelt de spreker de verschillende wijzen op welke het koude water aangewend wordt, wijst de uitwerking van iedere derzelve in het bijzonder aan en vermeldt de ziektevormen bij welke iedere derzelve van toepassing kan zijn; op die wijze loopt hij de zweetkuur, de koude baden, de natte omslagen, de douches, de inspuitingen met koud water en het drinken van hetzelve door, tevens de diaetetische voorschriften gedenkende, welke de koudwaterartsen aan hunne kuren verbinden, waarna de schrijver zijne voorlezing eindigt met den wensch, dat wetenschappelijk gevormde en denkende artsen zich de watergeneeskunde zullen aantrekken, alswanneer hij gelooft dat de dag misschien eenmaal zal aanbreken waarop de hijdropathie eene heilzame en verbazende omwenteling in de geneeskunde zal hebben te weeg gebragt.

Dr. A. F. H. de Lespinasse, door wiens initiatieven de stoot gegeven werd tot oprichting van de Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst.

De secretaris leest voor de volgende voorstellen van den heer Lespinasse :

No. 1 Aangezien de titulatuur van WelEdele zeer geleerde heer zoo aan 't hoofd als in 't lichaam der brieven nutteloos en omslachtig is wordt den leden in bedenking gegeven, of het niet oorbaar is, dat zij zoo als leden, als personen, dit gebruik afschaffende, zich verplichten, zich in particuliere of officiële geschriften onderling tot het gewone mijnheer, doctor, en bij toespraak tot het gij in stede van U.Ed. Zeergel. te bepalen.

No. 2 Aangezien het eene onregtvaardigheid is, dat de binnen- en buitensteedsche leden op gelijke schaal beoordeeld worden ten opzichte van 't bijwonen der vergaderingen, schijnt een afschaffing of wijziging van art. 14 noodzakelijk en billijk. Wanneer immers het art. voor de stadsche leden in aanwezigheid werd gehouden, ware het reeds genoeg indien de buitensteedsche voor niet-comparitie met een geldboete worden gestraft.

No. 3 Welke zijn de geschikste middelen om tot eene herziening der geneeskundige wetten te geraken? Voorondergesteld, dat daarin een hulpmiddel zou gevonden worden tot verheffing van de dalende achting voor den geneeskundigen stand? Welke zijn de middelen, die het corps van geneeskunstoefenaren tendienste staan om zelve daartoe te geraken?

Zoude het bevorderen van 't oprichten van geneeskundige kringen ook op andere streken onzes vaderlands daartoe niet behulpzaam zijn? Zoude op die wijze het daarstellen van een geneeskundig congrès geene mogelijkheid worden?

No. 4 Zijn de leden van den kring van gevoelen, gelijk de minister van binnenlandsche zaken onlangs per dispositie bepaald heeft, dat de stads-, dorps- of ambtsgeneesheeren persoonlijk regtstreeks ondergeschikt zijn aan hun respectief gemeentebestuur en mitsdien op den zelfden grond als de veldwachter, nachtwacht, enz. als leden der gemeenteraad moeten geweerd worden. Is eene dispositie van gezegden aart niet eene inbreuk op de onafhankelijkheid van den geneeskundigen stand, en welke maatregelen kunnen deze ten opzichte der politieke staatsmachten handhaven?

Indien het derde en vierde voorstel den leden belangrijk genoeg

voorkomt, stelt ondergeteekende voor, eene commissie te benoemen tot nader onderzoek van 't voorgestelde.

SEPTEMBER 1846

De heer de Clercq deelt mede, dat door hem in de laatste weken zijn waargenomen eenige gevallen van koepokken, van welke hij stof genomen heeft en kinderen met deze heeft ingeënt, dat hij hoopt hierdoor in het bezit van goede koepokstof te zijn geraakt, van welke hij, wanneer die hoop bevestigd wordt, den leden van dezen kring volgaarne een deel zal afstaan, dat hij voorts in het bijzonder aan de buiten deze stad wonende leden verzoekt, om wanneer hun gevallen van koepokken mogten voorkomen, dezelve te zijner kennis te willen brengen.

De heer de Lespinasse verklaart het eerste der door hem ter vorige vergadering gedane voorstellen in te trekken, en de vergadering te verzoeken het derde thans in overweging te willen nemen, ten gevolge waarvan eene korte woordenwisseling plaats vindt, aan welke behalve de heer de Lespinasse, de heren de Clercq, van Rhijn, Ramaer en Scholten deelnemen, en in welke hoofdzakelijk gezegd wordt, dat het voorstel van den heer de Lespinasse allezins loffelijk en prijzenswaardig is,dat eene herziening der geneeskundige wetten, hoe gewenscht ook en noodzakelijk echter niet tot de onmiddellijke bemoeijingen van den kring behoort, en hij zich te minder beijveren moet aan die herziening zich te laten gelegen liggen, daar het te vreezen staat, dat hij zijn eigen bestaan daardoor in gevaar zou brengen, dat ieder der leden in het bijzonder nogtans waarschijnlijk het zijne gaarne zal toebrengen, om die herziening uit te lokken en te bevorderen, en dat het daarom niet anders dan in den geest der vergadering vallen kan, dat er van wege den kring toe mede gewerkt wierd, maar die medewerking om de gemelde redenen door zijdelingsche middelen geschieden moet, dat het doelmatigste dezer middelen door den heer de Lespinasse in zijn voorstel opgenomen is, namelijk de bevordering van het oprigten van geneeskundige kringen ook op andere plaatsen van ons vaderland, dat uit de vereeniging dier kringen als vanzelf een geneeskundig congres zou voortkomen, hetwelk de handha-

ving der belangen van den geneeskundigen stand zich ten doel stellende, de herziening der geneeskundige wetten gemakkelijk zou kunnen voorbereiden, en dat dit middel, wel verre van buiten de bemoeijingen van den kring te liggen, deszelfs hoofddoel, namelijk de aankweeking van het vriendschappelijk verkeer tusschen geneeskundigen veelmeer bevorderen zou. Ten gevolge van deze beschouwingen stelt de heer de Lespinasse voor, dat de geneeskundige kring besluiten zal het oprigten van geneeskundige vereenigingen ook in andere plaatsen van ons vaderland te bevorderen, en daarna zal overgaan tot de benoeming eener commissie van onderzoek naar de beste middelen, ter bevordering der oprigting van geneeskundige kringen in ons land.
Het alzoo gewijzigd voorstel in omvraag gebragt zijnde, wordt met algemeene stemmen aangenomen, en worden vervolgens tot leden der voorgestelde commissie benoemd de heeren de Lespinasse, Ramaer en van Rhijn, die, ter vergadering aanwezig, verklaren zich de benoeming te laten welgevallen.

OCTOBER 1846

De secretaris deelt mede dat bij hem ontvangen is een brief van eenen geneesheer te Arnhem, waarin deze hem berigt geeft van het oprigten van een geneeskundig gezelschap te dier stede en hem verzoekt in het belang van dat gezelschap bekend te mogen gemaakt worden met de wetten van dezen kring, aan welk verzoek hij gemeend heeft te moeten voldoen, en diensvolgens een afdruk van het reglement aan gezegden geneesheer toegezonden heeft.

NOVEMBER 1846

De heer Waardenburg spreekt eene verhandeling uit over de pathologische anatomie der scrophulosis, welke aanvangt met eene beschouwing van de vorderingen, welke de pathologie aan de hulp-wetenschappen te danken heeft, daaruit ontwikkelende hoe de kennis der scrophulosis er de onmiskenbare blijken van draagt.

Hierdoor tot het eigentlijk onderwerp zijner beschouwing gebragt zijnde, geeft hij eerst eene bepaling der ziekte, als hoedanig die van Bredow hem de verkieslijkste voorgekomen is, weshalve hij de aanwezigheid van scrophelstof als het kenmerkende der genoemde ziekte aanneemt. Van dezen grondslag uitgaande, onderzoekt hij den oorsprong dier stof, en meent dezelve in het bloed, dus in eene ziekelijke bloedmenging, te kunnen aanwijzen. Uit dien hoofde beschrijft hij de phijsische en chemische eigenschappen van het scrophuleuze bloed, spreekt vervolgens over die der pis bij scrophuleuze individuen alsmede over die van derzelver zweet en andere afscheidingsproducten, en behandelt daarna de scrophelstof naar derzelver phijsische en chemische eigenschappen in de verschillende tijdperken harer ontwikkeling en in de verschillende organen waar zij wordt afgezet, hetgeen hem voort tot de beschouwing der veranderingen, welke die organen door de scrophulosis ondergaan, zoowel in den tijd der voorbereiding als nadat de scrophelstof reeds afgezet is. Ten slotte houdt hij zich bezig met de vraag of scrophulosis en tuberculosis voor dezelfde ziekte te houden zijn, welke hij op grond van de uitkomsten der natuur- en scheikundige onderzoekingen der scrophelstof bevestigend beantwoordt, oordeelende dat het verschil, hetwelk bloed, pis, zweet, en andere af- en uitscheisels van scrophuleuze en tuberculeuze ziekten opleveren, geen regt geeft tot eene andere beslissing, uit hoofde van de buiten de ziekte gelegene omstandigheden, welke invloed op derzelver zamenstelling en eigenschappen kunnen uitoefenen.

De heer van Rhijn houdt eene bijdrage over trismus neonatorum, welke hij aanvangt met eenige beschouwingen over de zenuwziekten in het algemeen, het onbekende harer natuur, het geheimzinnige van haar wezen, de hardnekkigheid waarmede zij niet zelden alle pogingen der kunst weerstaan. Voorts beschrijft hij op voetspoor van Constatt en Romberg de verschijnselen en het verloop van de mondklem bij pasgeborenen en bevestigt met 10 door hem zelven waargenomen gevallen de door anderen reeds opgemerkte omstandigheid, dat de mondklem genoegzaam altijd tusschen den vijfden en tienden dag na de geboorte te voorschijn treedt. Van de in de lijkjes der aan deze ziekte gestorvenen gevonden veranderingen vestigt hij de aandacht in het bijzonder op de ontsteking der navelarterien, die het eerst door Dr. Schöller opgemerkt is, treedt in eenige bijzonderheden aangaande de waarnemingen,

welke hieromtrent zijn gedaan, en geeft de verklaring van het verschijnsel volgens de wetten der zenuwphijsiologie.
Daarna behandelt hij de oorzaken der ziekte, waarbij hij het oog vestigt op klimaat en plaatselijke omstandigheden en vermeldt, dat het getal der in den loop dezes jaars binnen Zutphen aan trismus overleden jonggeborenen waarschijnlijk niet meer dan vier of vijf bedraagt, en bestrijdt de tamelijk algemeen gevestigde meening dat het vatten van koude eene der voornaamste oorzaken van trismus is op de volgende gronden : 1e. dat hij trismus in alle jaargetijden heeft zien ontstaan; 2e. dat trismus niet daar voornamelijk voorkomt, waar de minste zorg voor de kinderen wordt gedragen; 3e. dat juist die verschijnselen bij trismus ontbreken, welke meestal verbonden zijn aan het vatten van een koude ; en 4e, dat de navel juist het deel is, hetwelk bij jonggeborenen het minst aan den invloed der lucht is blootgesteld. Tot bevestiging hiervan deelt hij een voor drie jaar door hem waargenomen geval mede en eindigt met de therapie, die tot dusverre weinig gunstige uitkomsten op te geven heeft; van al de aangeradene middelen verklaart hij het meeste vertrouwen op den Tartarus stibiatus te hebben, ofschoon hij uit eigene ondervinding deszelfs nut in deze ziekte niet heeft leeren kennen.

De heer Morell deelt een geval mede van genezing van kwalijk riekenden adem, welken hij gemeend had te moeten toeschrijven aan chronische hijperaemie der tonsillen en door cauterisatie met lapis infernalis behandeld had, met dat gevolg, dat de onaangename reuk uit den mond van lieverlede verdwenen was.

De heer de Clercq deelt den uitslag mede der proefnemingen door hem zelven en anderen met de koepokstof in het werk gesteld, van welke hij in de vergadering van den 4den September j.l. aan den kring berigt had gegeven, welke proefnemingen echter niet aan de verwachting hadden beantwoord, welke hij er van gekoesterd had, daar bij geen der met gezegde koepokstof ingeënte kinderen pokken waren opgekomen.

De heer de Lespinasse leest namens de commissie, ter vergadering van den 4den September j.l. benoemd om de geschikte middelen te beramen ter bevordering der oprigting van geneeskundige vereenigingen in andere oorden van ons vaderland, het verslag dier commissie voor, luidende als volgt:

Mijne Heeren !

De commissie, door U ter vergadering van den 4den September j.l. benoemd tot onderzoeking der geschikte middelen om de oprigting van geneeskundige vereenigingen in andere oorden van ons vaderland te bevorderen, heeft de Eer U mits dezen, met voorbijgaan nogtans van al hetgeen door haar in verschillende bijeenkomsten voorgesteld, behandeld, gewijzigd of verworpen werd, verslag te doen van de uitkomsten harer overwegingen, en diensvolgens voor te stellen, wat haar onder de gegevene omstandigheden het doelmatigste voorgekomen is, om het gewenschte oogmerk te bereiken.

Ten gevolge van de ter gezegde vergadering gehoudene redewisseling heeft zij gemeend het meest in Uwen geest te handelen door als hoofdbeginsel van haren arbeid aan te nemen, dat, hoezeer openbaarheid, energie en voortvarendheid vermogende middelen tot doelbereiking zijn, er in het onderhavige geval voor als nog geen doortastende maatregelen mogen genomen worden, dewijl de stem uitgaande van een gezelschap dat, hoe prijzenswaardig in zijne bedoelingen, door zijn jong bestaan evenwel noch tijd noch gelegenheid gehad heeft geldend gezag of invloed naar buiten te verwerven - de kans van het mislukken grooter dan die van het slagen zou moeten zijn; weshalve de commissie, oordeelende dat het bezigen van indirecte maatregelen meerdere waarschijnlijkheid voor eenen goeden uitslag oplevert, u de volgende middelen voorstelt :

I. De leden van den kring uittenoodigen (en dit in zooverre zij niet te dezer vergadering aanwezig zijn door middel van eene door den secretaris op te stellen circulaire) om de hun bijzonderlijk bekende ambtgenooten in andere oorden des vaderlands op te wekken tot het oprigten van vereenigingen van gelijke of overeenkomstige bedoeling als die van den geneeskundigen kring te Zutphen, te welken einde ieder lid op aanvrage bij den secretaris over zoo veel exemplaren van het reglement zal kunnen beschikken, als hetzelve ter verzending aan de bedoelde ambtgenooten zal behoeven.

II. Daar in Dr. Szokalski's Neun Briefe über den medicinischen Congresz in Frankreich, voorkomende in den vijfden jaargang van Roser und Wunderlich Archiv für phijsiologische Heilkunde, de gebreken der geneeskundige staatsregeling in Frankrijk, welke voor een groot gedeelte ook in ons vaderland bestaan, de redenen van de verminderde achting voor den geneeskun-

digen stand en de middelen om denzelven weder te verheffen, naar waarheid, in vloeijenden stijl, krachtig en duidelijk beschreven worden, en er de invloed in aangewezen wordt, welke de geneeskundige genootschappen op het ontstaan van het Congres hebben uitgeoefend en die, welke, zoodanige vereenigingen kunnen uitoefenen om de waarde van onzen stand in de oogen des publieks te doen toenemen - zoo stelt de Commissie voor, om voor bijzondere rekening van hem die deze taak op zich neemt, deze brieven vertaald, het oog houdende op de behoeften van ons land met eenige aanteekeningen vermeerderd en van eene voorrede voorzien, in welke het oogmerk der uitgave nader uiteengezet wordt, uittegeven; Zullende deze bewerking met overleg van eene door U te benoemen, uit twee leden bestaande Commissie, door den Rapporteur geschieden, terwijl de kring zoowel ter bevordering der uitgave als tot een in het volgende artikel nader te vermelden oogmerk, zich voor een zeker door U te bepalen getal exemplaren verbinden zal, en daarenboven ieder van deszelfs leden zal uitnoodigen, om voor een of meerdere exemplaren van dit werk in te teekenen, te welken einde met de in Art. I. bedoelde circulaire, in welke het doel van de uitgave dezer brieven zal vermeld worden, eene lijst van inteekening op dezelve aan de leden zal rondgezonden worden.

III. Aan:
1e Het geneeskundig gezelschap te Groningen;
2e Het genootschap onder de zinspreuk: vis unita fortior te Hoorn;
3e Het genootschap onder de zinspreuk Disce docendus adhuc te Rotterdam;
4e Het geneeskundig gezelschap te Leiden;
5e Het Collegium medicum te Dordrecht;
6e de vereeniging van geneeskundigen te Utrecht;
7e het gezelschap van geneeskundigen te Arnhem; en voorts aan alle geneeskundige genootschappen in ons vaderland, welker doel niet, zoo als dat van het genootschap voor genees- en heelkunde te Amsterdam, uitsluitend wetenschappelijk is, die in ons vaderland buiten de genoemde vereenigingen mogten bestaan, of vóór de uitgave van het in Art. 2. vermelde boekwerkje mogten opgerigt worden, onder toezending van een exemplaar van het reglement en van het gezegde boekwerkje, brieven van uitnoodiging te schrijven, om zich met dezen kring in verbinding te stellen, en zich met denzelven te vereenigen, ten einde op de meest doeltreffende wijze de achting

voor den geneeskundigen stand te herstellen en deszelfs waardigheid in ons vaderland te handhaven.
En daaruit, mijne heeren, zal zich, wanneer de wensch uwer Commissie vervuld wordt, als vanzelf eene blijvende vereeniging van het meerendeel der geneeskundigen in ons vaderland, eene algemeene Nederlandsche Maatschappij voor geneeskunde ontwikkelen, die in ieder arrondissement en in iedere stad van meer dan 20000 inwoners eene afdeeling hebbende, zoowel den band tusschen de geneeskundigen onderling krachtiger en inniger maken, als hunne wetenschappelijke werkdadigheid vermeerderen zal, maar voornamelijk zal strekken, om de waardigheid van den geneeskundigen stand in de oogen des Nederlandschen publieks te doen rijzen, en de belangen en regten van dien stand krachtdadig te handhaven.

Hetwelk doende, enz.
De Commissie voornoemd
geteekend : A. F. H. de Lespinasse
J. N. Ramaer
H. W. van Rhijn

Na eene korte redewisseling wordt met algemene stemmen overeenkomstig het rapport besloten en
1e bepaald dat de kring voor twintig exemplaren op de vertaling der brieven van Szokalski zal inteekenen;
2e worden tot leden der Commissie, vermeld in Art. II van het rapport benoemd de heeren Ramaer en van Rhijn;
3e wordt eene lijst van inteekening op de vertaling van de brieven van Dr. Szokalski ter tafel gelegd.

MAART 1847

De heer Dietz neemt het woord en spreekt over de bedwelming door aetherdampen en de aanwending welke in den jongsten tijd van dezelve gemaakt is bij heelkundige kunstbewerkingen, geeft een kort overzicht van de geschiedenis der aetherisatie, en wijst eenige der meest gebruikelijke toestellen aan, om aetherisatie bij menschen te bewerkstelligen; waarna hij overgaat tot het aetheriseren van twee konijnen, met dat gevolg dat eene

derzelve, hetwelk nagenoeg twee maanden oud kon wezen, na gedurende ruim twee minuten met den neus in een flesje met aether gehouden te zijn, in eene staat van volstrekte bewusteloosheid en gevoelloosheid verviel, gedurende welken onderscheidene diepe insnijdingen in de ooren van het dier werden gemaakt zonder eenige bijzondere beweging of eenig teeken van pijn voorttebrengen. De ademhaling van het dier was gedurende dien tijd versneld, de oogappels waren zeer wijd en geheel onbewegelijk. Het andere konijn, ongeveer drie tot vier weken oud, werd onder eene klok met een mengsel van dampkringslucht en aetherdamp geplaatst, en verviel na verloop van zeven minuten in den bewusteloozen toestand, gedurende welken dezelfde waarnemingen als bij het andere dier werden gedaan. Na verloop van twintig minuten kwamen de beide konijnen wederom bij, en schenen even gezond als te voren te zijn.

De heer de Clercq leest een opstel voor over de geschiedenis der koepokinenting, waartoe hij aanleiding gevonden had in het halve eeuwfeest dier ontdekking, hetwelk voor korten tijd is gevierd.

APRIL 1847

De secretaris leest voor eene missive van den secretaris van den geneeskundigen kring te Arnhem, berigt gevende van het tot stand komen van genoemd gezelschap en mededeelende eenige bijzonderheden betreffende de oprigting, zamenstelling en werkzaamheden van het gezelschap, met bijvoeging van een afschrift der bepalingen, volgens welke het wordt bestuurd. De heer Puffius houdt eene voorlezing over de aderlating, welke hij begint met de uiteenzetting der denkbeelden van Hufeland en Zimmermann over de uitwerkselen van het bloedverlies, waarna hij Hufelands stelling, dat de levenskracht er door verminderd wordt tracht te wederleggen en aantoont dat de vermindering van de hoeveelheid des bloeds in het ligchaam, waaraan de aderlating, volgens Zimmermann een gedeelte van hare geneeskracht te danken heeft, geenszins onmiddellijk van nut bij ziekten kan zijn.

Spreker meent derhalve dat de aderlating niet als afleidend middel, noch als verminderende de levenskracht kan aangemerkt worden, doch vereenigt zich geenszins met Zimmermann in het denkbeeld dat de aderlating volstrekt overbodig is; integendeel is hij van meening, dat de bloedontneming plotse-

ling doet, wat onthouding en rust langzamerhand te weeg brengen, en dat dit geschiedt door tusschenkomst des zenuwstelsels; ten voorbeelde haalt hij een geval van animi deliquium aan, welks uitwerkselen volkomen datgene te weeg bragt wat men met eene aderlating, die uit hoofde der flaauwte geene plaats had kunnen vinden, beoogd had, en herinnert hij aan de daadzaak dat vele geneeskundigen van groote vermaardheid van meening zijn, dat de aderlating dan alleen van voordeel kan wezen, wanneer men haar tot flaauw worden toe doorzet.

Vervolgens beschouwt hij de aderlating in verhouding tot de in het bloed veronderstelde materia peccans, en wijst aan dat deze door de aderlating niet wordt weggenomen, ten voorbeelde waarvoor hij de palliative aderlatingen aanvoert, welker nadeelen hij met een sprekend voorbeeld doet zien. Vervolgens spreekt hij over den schadelijken invloed welken aderlatingen bij sommige ziekten kunnen uitoefenen, onder welke hij voornamelijk het oog vestigt op, de koortsachtige exanthemata, vervolgens met een ziektegeval aanwijst welke nadeelige uitwerking zij ook bij ontstekingsziekten kunnen hebben, wanneer men daarbij niet met omzigtigheid te werk gaat, en hoe voornamelijk de centra nervea en andere ingewanden dezelve ondervinden; uit welk een en ander hij de gevolgtrekking afleidt dat het wenschelijk ware andere middelen te bezitten, die zonder het leven zoo sterk aan te grijpen, toch dezelfde plotselinge veranderingen in het zenuwleven konden voortbrengen. Bij den tegenwoordigen staat onzer kennis meent hij echter, dat men de aderlating niet missen kan, en uit dien hoofde acht hij het niet ondienstig de gevallen kortelijk na te gaan, waarin Hufeland de aderlating aan geraden heeft.

Omtrent de zwangerschap besluit hij, dat zij de hebbelijkheid voor miskraam eer vermeerdert dan vermindert; meent dat hare aanwending in de kritische periode der vrouwen somwijlen zeer schadelijk is, hetgeen hij met een ziektgeval tracht te bewijzen; bij den aanleg tot tering kan hij haar niet noodzakelijk achten, doch vermeent dat de dien aanleg vergezellende verschijnselen haar somtijds nuttig kunnen doen zien, maar daarbij de uiterste omzigtigheid te moeten aanbevelen. In het laatste tijdperk der phthisis acht hij kleine aderlatingen van voordeel.

Als voorbehoedmiddel der beroerte ontkent hij haar nut ten eenenmale, en oordeelt dat zij de congesties, wel verre van dezelve te verminderen, doet toenemen. Bij bloeduitstortingen acht hij haar als bevorderende de resorptie,

van wezentlijk nut, en merkt omtrent hare aanwending bij schudding aan, dat deze zoo verschillende gevolgen kan na zich slepen, dat daaromtrent geen algemeene regel kan aangewezen worden. De volbloedigheid met betrekking tot de ruimte kan haar zijns erachtens alleen niet noodzakelijk maken.

Tenslotte spreekt hij over de plaats der aderlating en ofschoon hij van gevoelen is, dat Hufeland ten onregte opgeeft dat het aderlaten bij pneumonieën aan den tegenovergestelden arm verergering, aan denzelfden arm verbetering te weeg brengt, en die aan den voet altijd abortus veroorzaakt, terwijl die aan den arm denzelven altijd verhindert, zoo meent hij toch te mogen aannemen, dat de plaats harer aanwending op de verrigting der hersenen, des ruggemergs of der ganglia eenen merkbaar verschillenden invloed heeft; zoo is hij van oordeel dat bij extravasaat in den schedel de aderlating uit de vena iugularis van meer voordeel is dan die aan den arm, hetgeen hij met twee ziektegevallen poogt te bewijzen, dat bij ontstekingsprocessen van borst- of buikingewanden de aderlating aan den arm, bij slepende ziekten van het hart en de groote vaten die aan de hand de voorkeur verdient, terwijl bij teruggehoudene maandstonden de aderlating op den voet hem te verkiezen schijnt, hetgeen hij met een ziektegeval, waar afwisselend aderlatingen op den arm en den voet gedaan werden, tracht aan te doen nemen.

MEI 1847

De secretaris leest voor eene missive van den Arnhemschen geneeskundigen kring, den wensch te kennen gevende, dat er eene naauwere verbinding tusschen dien kring en ons genootschap mogt tot stand worden gebragt, en te dien einde voorstellende, elkander elke drie maanden een verslag te geven van de in dat tijdsverloop verhandelde zaken, die eene algemeen wetenschappelijke of maatschappelijke strekking hebben.
Voorts deelt de secretaris mede, dat hij zich, voorzien van een genoegzaam aantal exemplaren van het reglement van dezen kring, naar Deventer begeven, en er de voornaamste genees- en heelkundigen dier stad bezocht heeft met het doel om hen aan te sporen tot het daarstellen van eene vereeniging even als de geneeskundige kring te Zutphen, dat hij te dien einde aan elk dier heeren een exemplaar van het reglement van dezen kring ter

hand gesteld heeft, en deze poging met den gunstigen uitslag bekroond is geworden dat zich thans reeds eene geneeskundige vereeniging te Deventer gevormd heeft.
Eindelijk berigt hij, dat hij op eene reis naar Zwolle, eenige exemplaren van dit reglement van dezen kring eenen der geneeskunstoefenaren dier stad heeft ter hand gesteld, met verzoek dezelve onder zijne ambtgenooten te verdeelen, en hen uittenoodigen zich tot een geneeskundig gezelschap te vereenigen, aan welk verzoek gemelde kunstbroeder hem beloofd had, gevolg te zullen geven.

De heer de Clercq spreekt eene verhandeling uit over de aanwending der bloedzuigers, welke hij begint met eene vlugtige schets van den gang, welken de ontwikkeling der geneeskunde genomen heeft, waarbij hij voornamelijk de aandacht vestigt op dit tijdperk, hetwelk door de ziekenontleedkunde voorbereid, en op de wis- en natuurkundige wetenschappen bouwende, het tijdperk der phijsiologische, of, volgens des sprekers uitdrukking, der exacte geneeskunde kan genoemd worden, en ter voorbereiding van hetwelk hem de geneeskundigen van ons vaderland groote verdiensten schijnen te bezitten, waarom hij vermeent dat de ontwikkeling dier richting hier te lande alleszins te huis behoort, en dat hij niet onverstaan zal blijven, wanneer hij van dat gezigtspunt het door hem aangekondigde onderwerp behandelt. In de eerste plaats wijst hij op de anatomische verhouding der bloedvaten, en gaat in het bijzonder na, hoe de meerdere of minder afgezonderde ligging der deelen, tot welke zij gaan, de meerdere of mindere afstand der deelen van de huid, de meer of minder snel opeenvolgende vertakkingen der bloedvaten, hunnen meerderen of minderen omtrek, en de meerder of minder talrijke anastomosen met andere organen invloed moeten uitoefenen op de plaats waar de bloedzuigers moeten aangewend worden.
Vervolgens sprekende over den phijsiologischen toestand des bloeds, betoogt hij, dat de wetenschap dienaangaande nog geenszins het standpunt bereikt heeft, dat grooten invloed op de aanwijzing tot het aanwenden van bloedzuigers zou kunnen uitoefenen; uit een phijsiologisch oogpunt wijst hij echter op den leeftijd, als eene zeer gewichtige omstandigheid bij het gebruik van dit hulpmiddel.
Voorts spreek hij over de pathologische toestanden, die tot de aanwending

van bloedzuigers kunnen doen besluiten als hoedanig hij noemt dikbloedigheid en ontsteking, van welke laatste hij eene mikroskopische waarneming door hemzelven gedaan beschrijft.
Voorts handelt hij over de wijze van het aanzetten der bloedzuigers en geeft eenige algemeene therapeutische aanwijzingen omtrent derzelver gebruik, daarbij zijn leedwezen te kennen gevende door tijdsgebrek verhinderd te zijn, dit gedeelte naar eisch uit te werken, zoo als hij voor eene volgende gelegenheid hoopt te kunnen doen.

De heer van Rhijn leest het verslag voor van eene door hem en den heer Milius gedane lijkschouwing van een pasgeboren kind, te Vorden in een kalkgat gevonden. Het uit- en inwendig onderzoek van het lijkje, welks hals met onderscheidene banden zeer sterk was digtgesnoerd, had hem tot de onderstaande gevolgtrekkingen geleid:
1e Dat het kind voldragen en levensvatbaar was geboren, waarvan de lange haren en nagels, benevens het aanwezig zijn der testes in het scrotum maar voornamelijk de afmetingen en de zwaarte des kinds het volledig bewijs opleverden;
2e Dat hetzelve had geademd en levend ter wereld was gekomen, hetgeen onbetwistbaar werd bewezen door de gewelfde gedaante der borst, de longproef, de ledigheid der pisblaas, en den scherpen overgang van de bleeke kleur der bekleedsels en spieren aan de plaats waar de banden om den hals gesnoerd waren, in de zeer roode kleur der sterk met bloed gevulde huid en spieren van den omtrek der digtgesnoerde plaats;
3e Dat het kind door de toesnoering der om den hals gevondene banden, alzoo door verworging en opvolgende verstikking was gestorven, welk gevoelen voornamelijk gegrond is op de aan den hals zigtbare gevolgen der toesnoering, op de kleur en zwelling van het hoofd, de uitstekende tong en de sporen van bloedophooping in de hersenen en weeke deelen van het hoofd.

SEPTEMBER 1847

De heer Dietz (apothecar en chimiste) houdt eene voorlezing over de oorzaken van het verschil der eigenschappen van het laurierkerswater, over zijne

vervalschingen, die in den handel voorkomen en over sommige stoffen, welke men bij het voorschrijven daarvan behoort te vermijden.
Na een korte inleiding, waarin hij den Prunus laurocerasus beschrijft, en de planten opnoemt, in welke het hoofdbestanddeel van het laurierkerswater, het blaauwstofzuur aangetroffen wordt, spreekt hij in het algemeen over de bezwaren, welke er in gelegen zijn, om laurierkerswater met eene bepaalde gehalte blaauwstofzuur te bereiden, en over het verschil daarvan in laurierkerswater van verschillende herkomst.
Eene der voornaamste oorzaken van dat verschil gelooft hij te moeten zoeken in de wijze van bereiden, waarom hij proefondervindelijk eene vergelijking instelt van het laurierkerswater naar de pharmakopoeae Saxonica, Badensis, Borussica, Belgica en den codex français, bereid, en wijst aan, dat de eigenschappen van het laurierkerswater aanmerkelijk verschillen naarmate van den tijd der inzameling van de laurierkersbladen, van de temperatuur der lucht, en van hare meerdere of mindere droogte gedurende derzelver groei, bevattende zij meer vlugge olie en minder blaauwzuur in heete en drooge zomers dan in vochtige en koude. Waarmede overeenstemt, dat de destillatieproducten van de prunus en amygdalussoorten in hun vaderland meer aetherische olie en minder blaauwzuur bevatten dan die welke in meer noordelijke streken worden gekweekt.
Eindelijk maakt hij opmerkzaam op den invloed, die de inachtneming der noodige voorzorgen op de sterkte van het praeparaat uitoefent. Daarop behandelt hij de verschillende methoden, waarnaar het gehalte aan blaauwzuur in het laurierkerswater wordt bepaald, en gaat vervolgens over tot de vervalschingen van het laurierkerswater van welke die met aqua amijgd. amararum het meeste voorkomt, de kenmerken dier vervalschte voorbrengselen worden vervolgens door hem opgegeven. Tenslotte wijst hij proefondervindelijk de gevolgen aan, welke de verbinding van blaauwzuurhoudende zelfstandigheden met Chlorium, Jodium, bijtende en koolstofzure alkalia, sulphureta en salia metallica na zich moet slepen, ter gelegenheid waarvan hij een onlangs hem ter bereiding gegeven voorschrift vermeldt, waarin laurierkerswater met calomel vereenigd was.

De heer Ramaer stelt voor om Art. 13 van het reglement te vermeerderen met de woorden : De vergaderingen van Maart, April, September, October

en November zullen te Zutphen, die van Mei, Junij en Julij in eene buiten Zutphen gelegen stad of dorp, doch op niet verderen afstand dan vier uren gaans van daar verwijderd, gehouden worden.

OCTOBER 1847

De heer van Rhijn deelt eenige beschouwingen mede over de voordeelen der méthode numérique ter bepaling van de krachten der geneesmiddelen in tegenoverstelling van de gevolgtrekkingen, die zonder opgave der getallen uit de uitkomst van de aanwending der geneesmiddelen worden afgeleid, ten voorbeelde waarvan hij de verschillende bij kinkhoest aangeprezene geneesmiddelen aanhaalt, welker waarde bij de behandeling dier ziekte nog geheel in het onzekere ligt. Daarom stelt hij aan de leden van dezen kring voor, om een der in den jongsten tijd tegen die ziekte aangeprezene en naar het schijnt met vrucht aangewende middelen, de Cochenille, in zijne waarde bij de behandeling dier ziekte te onderzoeken, en noodigt hen uit om, wanneer aan kinkhoest lijdenden aan hunne zorg worden toevertrouwd, aanteekening te houden van den leeftijd des lijders, den duur der ziekte, het aantal paroxijsmen, die in vierentwintig uren worden doorgestaan en het geneesmiddel dat hij toedient.
Tenslotte geeft hij eenige wenken omtrent den vorm, welken het best is bij de toediening der Cochenille te bezigen.

De heer Pijnacker Hordijk geeft een kort verslag der ziekten, welke door hem in de tien eerste maanden van dit jaar waargenomen zijn. Het heerschende ziektekarakter noemt hij katarrhaal-gastrisch, en verreweg de meeste zieken leden aan tusschenpozende koortsen.
Voor het grootste gedeelte genazen deze onder het gebruik van emetica, ruolventia, en slechts zelden behoefde hij zijne toevlugt tot chininum te nemen; eene enkele maal slechts kon hij door dit middel de koortsverschijnselen niet overwinnen, en was hij genoodzaakt daar martialia bij te voegen, tengevolge waarvan niet slechts de koortsverschijnselen maar ook de hevige pijn en zwelling in de miltstreek ophielden.
Bij overhelling tot het tijpheuze karakter, die slechts zelden voorkwam, had

de toediening van aqua chlorina het gewenschte gevolg. Onder verscheidene gevallen van zuivere en acute ontsteking maakt hij bijzonder melding van een geval van kroep bij een kind van vijf jaren en eene longontsteking bij eenen man van vijf en vijftig jaar, die beiden genazen.
Eenige gevallen van Cardialgia werden zonder eenig gevolg door hem met verschillende uit- en inwendige middelen behandeld en twee gevallen van Gangraena, een ex decubitu bij eenen man van 60 jaar en een van gangraena senilis bij eenen man van 75 jaar liepen ongelukkig af. Van vier gevallen van apoplexia herstelden drie, terwijl de vierde, een man van 90 jaar, in eenen bewusteloozen toestand bleef verkeeren en den derden dag na het toeval bezweek.
Voorts maakt hij melding van een geval van commotio cerebri, welks diagnose aanvankelijk moeijelijk was doordien de verschijnselen de meeste overeenkomst hadden met die welke bij schedelbreuk worden waargenomen, en welke na algemeene en plaatselijke bloedontlasting volkomen herstelde. Twee gevallen van chorea Sti Viti, welke onder het gebruik van Nervina en Emmenagoga genazen en vier gevallen van krankzinnigheid, aan een van welke de dood door apoplexia een einde maakte, terwijl de drie anderen nog bij afwisseling in denzelfden toestand verkeeren, besluiten zijn verslag, waarna hij den wensch oppert, dat ook de overige leden van dezen kring, datgene, wat hun in hunnen geneeskundigen werkkring belangrijks voorkomt, in deze vergaderingen zullen mededeelen.

NOVEMBER 1847

De heer Thurkow deelt eenige gevallen van haemorrhagia uteri post partum, en twee gevallen van voetgeboorte, waarbij de kinderen om het leven kwamen, mede, voornamelijk met het oogmerk om aan te toonen, hoe weinig vertrouwen men in de getuigenissen der vroedvrouwen over het algemeen stellen kan, en tot welke verkeerde uitkomsten men zou geraken, wanneer men, door haar tot hulp geroepen, niet door eigen onderzoek trachtte den stand der zaken te leeren kennen.

APRIL 1848

De heer de Clercq deelt mede een verslag van den loop der Tijphus, in

het begin dezes jaars te Zutphen waargenomen, en wijst aan dat al de gevallen door onmiddellijke aanraking met tijphuszieken zijn ontstaan. De heer Winkler zegt, eenigermate het vervolg dier epidemie te kunnen mededeelen, dat er namelijk een man, die eenen nacht in een der door den heer de Clercq genoemde huizen te Zutphen doorgebragt had, en van daar naar Borculo was gereisd, aldaar door tijphus was aangetast geworden, en dat eenige andere lieden, welke met hem in aanraking waren geweest, dezelfde ziekte hadden gekregen.

JULIJ 1848

Ter voldoening aan de van wege de voorloopige Commissie tot het geneeskundig Congres aan dezen kring gerigte uitnoodiging, worden de beginselen, welke men bij de verbetering der geneeskundige instellingen hier te lande gevolgd wenschte te zien, ter sprake gebragt, waarbij besloten wordt het allereerste de aandacht te vestigen op het vraagpunt omtrent de eenheid van den geneeskundigen stand.
Tot betere leiding der beraadslagingen wordt besloten, het in verschillende deelen te splitsen, en wordt in de eerste plaats de vraag gesteld, of van hen die tot de uitoefening der geneeskunst worden toegelaten, verschillende graden van bekwaamheid kunnen gevorderd worden, welke vraag reeds terstond met algemeene stemmen ontkennend beantwoord wordt, ten gevolge waarvan als van zelf de vraag ontstaat, of er in de uitvoering tegen het aangenomen beginsel, namelijk tegen het bestaan van slechts éénen geneeskundigen stand bezwaren zijn? De meerderheid der aanwezigen beantwoordt ook deze vraag ontkennend, maar door anderen worden de volgende bezwaren opgenoemd :
1e. dat bij éénen stand van geneeskundigen waarschijnlijk een geringer aantal artsen zal gevormd worden, waaruit zal voortvloeijen
2e. dat er bij hen weinig neiging bestaan zal, om zich ten plattenlande, in arme streken te vestigen of zich aan den scheepsdienst te wijden, zoodat het platteland en de schepen van de noodige geneeskundige hulp verstoken zullen blijven, terwijl de steden met geneeskundigen overvuld zullen geraken, en 3e. dat de tegenwoordige orde van zaken de aanneming van slechts éénen geneeskundigen stand zeer moeijelijk maakt. Hiertegen werd ingevoerd, dat

een goedkooper geneeskundig onderwijs dan het tegenwoordige, hetgeen immers evengoed aan burgerlijke als militaire geneeskundigen kon verschaft worden, veroorzaken zou, dat een grooter aantal jongelieden zich aan de studie der geneeskunst wijden zou; dat er, bij gebrek aan geneeskundigen, van staatswege beurzen en zoogenaamde statencollegien konden ingesteld worden, en hun, die van die voorregten gebruik maakten, de voorwaarde kon gesteld worden, om zich gedurende een zeker aantal jaren te begeven, werwaarts de staat hunne diensten noodig had; dat de ongelijke verdeeling der geneeskundigen over de steden en het platteland verminderd kon worden door verhooging van de traktementen der artsen ten plattenlande dat voorts ook bij de tegenwoordige orde van zaken alle bewoonde streken dezes lands niet van geneeskundige hulp voorzien zijn, en daarentegen vele dorpen geneesheeren bezitten, die den hoogsten geneeskundigen rang bekleeden, dat de overvulling der steden met geneesheeren zich wel van zelve zou uitwisschen, daar diegenen, welke binnen drie of vier jaren in eene stad geen behoorlijk bestaan hebben gevonden, in den regel van daar vertrekken, om zich elders te vestigen; dat de tegenwoordige orde van zaken volstrekt geen bezwaar kan opleveren tegen de doorvoering van het aangenomen beginsel, en dat men, om den belemmerenden invloed, welke de tegenwoordige orde van zaken zou kunnen veroorzaken, zoo veel doenlijk ware, op te heffen, hen, die het regt niet bezitten, om de geneeskundige praktijk in haren geheelen omvang uitteoefenen, door middel van examina, die vrij behoorden te zijn van alle nuttelooze formaliteiten, het verkrijgen van de bevoegdheid daartoe gemakkelijk zou kunnen maken. Hierna werd tenslotte met algemeene stemmen besloten, dat de tegen het beginsel aangevoerde bezwaren, zijn uitvoerbaarheid geenszins in den weg staan.

JULIJ 1848

Onmiddellijk na de opening worden de discussien over de verbetering der Nederlandsche geneeskundige staatsinstellingen hervat, welke met de toelating tot de uitoefening der geneeskunst worden geopend.
Om hieromtrent tot een goed besluit te kunnen geraken, was men van oordeel, dat men het vooraf eens behoorde te zijn omtrent de eischen, welke den geneesheer moeten gesteld worden, en meende dienaangaande in het

algemeen te kunnen bepalen, dat hij de geneeskundige wetenschap naar haar tegenwoordig standpunt verstaat, zoodanig dat hij op grond daarvan zieken behandelen kan. Men was van gevoelen dat hij hiertoe de pathologie en therapie der in- en uitwendige ziekten, de theoretische en praktische chirurgie en verloskunde kennen moest, gedurende eenen zekeren tijd zieken moest hebben waargenomen, en bij de verlossing van een zeker aantal vrouwen tegenwoordig en behulpzaam moest zijn geweest, dat hij ervaren in de gezondheidsleer, en bekend met de beginselen der geregtelijke Geneeskunde behoorde te zijn, en eindelijk vroeger bewijs moest hebben gegeven, de voorbereidende vakken grondig te kennen, doch dat van hem niet gevorderd kon worden, met al de bijzonderheden, hiertoe behoorende, bekend te zijn, waaromtrent veeleer in zijn geneeskundige bekwaamheden blijken moest, dat hij daarvan de noodige kennis had. Toen hierop de vraag werd geopperd, of de tegenwoordig in gebruik zijnde wijzen van toelating tot de uitoefening der geneeskunde behouden konden worden, werd zij met algemeene stemmen ontkennend beantwoord.

De eerste vraag welke hieraan werd voorgesteld, was, of de toelating door eene of wel door meerdere collegiën geschieden zou?

Het antwoord hierop was niet twijfelachtig: men erkende de onmogelijkheid, om een genoegzaam aantal mannen te vinden, geschikt om meerdere commissien van onderzoek zamentestellen, en zag geen enkele zwarigheid tegen het aannemen van één examinerend collegie;

Men was van oordeel, dat dit collegie niet permanent behoorde te zijn, en dat omtrent hare zamenstelling, in het algemeen vastgesteld kon worden, dat zij bestaan moest uit bekwame geneeskundigen, die met elkander zoo veel mogelijk alle theoretische en praktische vakken, tot de geneeskunde behoorende, vertegenwoordigden. Omtrent het getal der examina was het algemeen van gevoelen dat er méér dan één behoorde plaats te vinden. Sommigen waren aanvankelijk van meening, dat er drie, de meerderheid dat er twee examina noodig waren, tot welk gevoelen bijna allen zich bij het einde der discussie over dit punt vereenigden.

Zij, die drie examina voorstonden, wenschten de vakken op dezelfde wijze verdeeld te zien als tegenwoordig bij examina, welke op de hoogescholen worden afgenomen, gebruikelijk is, terwijl onder de anderen verschil bestond, of over de phijsiologie bij het eindexamen of wel bij het voorbereidend examen zou worden geëxamineerd. De middelweg, welke door een der

leden voorgeslagen werd, om phijsiologie op beide examina te behandelen, vond eveneens geen algemeenen bijval, zoodat men daaromtrent niet tot een eindbesluit kwam, en overging tot het onderwijs in de geneeskunde, waaromtrent men algemeen overeenkwam, dat de staat zorgen moet, dat er gelegenheid besta, om zich al de kundigheden, welke een arts in den ruimsten zin bezitten moet, eigen te maken. Algemeen was men van oordeel, dat geene der thans bestaande inrigtingen voor geneeskundig onderwijs aan de eischen des tijds voldoet, dat zij derhalve allen moeten opgeheven worden. Sommige leden stonden de daarstelling van een geneeskundige school, alwaar alle tot de geneeskunde in haren ruimsten omvang behoorende vakken zouden onderwezen worden, voor, en meenden die zoowel uit hoofde van hare doelmatigheid, als om hare mindere kostbaarheid boven meerdere inrigtingen van onderwijs te mogen aanbevelen. Over het algemeen was men het omtrent de volstrekte waarde van het beginsel eens, doch geloofde dat aan de uitvoering daarvan zoovele hinderpalen in den weg stonden, dat men de verwezenlijking als eene hersenschim beschouwen kon.

Daarom stelde men voor het geven van onderwijs in de zoogenaamde theoretische vakken der geneeskunde aan de hoogescholen, en het oprigten eener praktische geneeskundige school te Amsterdam, waarna de discussie liep over de mogelijkheid om de theoretische en praktische vakken in de werkelijkheid te scheiden, en eene grenslijn tusschen de praktische en theoretische vakken te trekken; eenige meenden dat de phijsiologie ook de geneeskundige praktijk doordringen moest, en dat dus het onderwijs in de phijsiologie niet aan de praktische school mogt ontbreken, waartegen anderen het gevoelen verdedigden, dat het voor den praktischen arts voldoende is, phijsiologische kennis in het algemeen te bezitten, en dat al die kleine bijzonderheden hem ten eenenmale overbodig zijn;
Sommigen gingen zelfs zoo ver van te beweren, berouw te hebben van den tijd, welken zij aan de theoretische vakken ten koste hadden gelegd, en dien niet liever aan de beoefening der praktische geneeskunde te hebben gewijd. Daar het onmogelijk scheen, de uiteenlopende meeningen hieromtrent tot een geheel te brengen en de onbevoegdheid der vergadering, om hierin eenen beslissing te nemen, uit de discussien ten duidelijkste bleek, werd een einde daaraan gemaakt, en het overige van den tijd besteed aan de meededeeling van een rapport over de in de politia medica hiertelande noodzakelijke verbe-

teringen, hetwelk door de heer Ramaer werd voorgedragen, en waarbij werd voorgesteld :

1e. Afschaffing van alle bestaande Commissien van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt;

2e. Verdeeling van het rijk in geneeskundige districten, elk niet meer dan 90.000 inwoners bevattende ;

3e. Aanstelling van districtsartsen, welker traktement, buiten de voordeelen, uit de koepokenting, het onderzoek van minnen, en de keuring van manschappen voor de militaire dienst voorvloeijende, van 1000 tot 1500 gulden bedragen zou, en aan welke de geneeskundige praktijk, onder welken naam dan ook, ontzegd zou zijn, terwijl zij onder de bevelen zouden staan van geneeskundige inspecteurs, van welke er bij elk geregtshof één zou aangesteld worden, en die op hunnen beurt aan den geneeskundigen beambte bij het Ministerie van Binnenlandsche Zaken ondergeschikt zou zijn;

4e. Toezigt van alles wat tot de geneeskundige politie behoort, en uitoefening van de geregtelijke geneeskunde door de distriktsartsen;

5e. Herziening van de wetten over alle onderwerpen, welke tot de geneeskundige politie behoren, met de bepaling, dat alle reglementen dienaangaande zoo algemeen mogelijk zullen gemaakt worden, en de plaatselijke keuren, daartoe behoorende, niet dan na den districtsarts gehoord te hebben, en overeenkomstig zijn advies zullen uitgevaardigd worden;

6e. Oprigting van vondelhuizen, en van plaatsen tot redding van schijndooden en drenkelingen, verbetering van het hospitaalwezen, daarin begrepen de gestichten voor krankzinnigen, en plaatsing van al de inrigtingen tot verpleging van zieken en gezonden onder geneeskundig toezicht van landswege;

7e. Opheffing der bepalingen omtrent de betaling der artsen, het overlaten der beschikking dienaangaande aan onderling overleg tusschen den arts en zijne zieken, verpligting der artsen om de armen kosteloos van geneeskundige hulp te voorzien;

8e. Contrôle der geneeskunstoefenaren door de districtsartsen, om te verhoeden, dat zij door te groote giften van sommige geneesmiddelen of te langdurig gebruik daarvan de hun toevertrouwde zieken nadeel toebrengen;

9e. Gestrenge bepaling op de uitoefening der geneeskunst door daartoe onbevoegden, en uitstrekking van het begrip daarvan tot den verkoop van

geneesmiddelen anders dan op voorschrift van geneeskundigen, met uitzondering van die geneeskrachtige stoffen, welker verkoop bij wettelijke verordeningen aan drogisten zal zijn toegestaan.

JANUARIJ 1849

Overeenkomstig het ter vorige vergadering genomen besluit wordt overgegaan tot de beraadslaging over het ingediende wetsontwerp (der Maatschappij). Omtrent Art. 1. wordt door den heer van Rhijn in het midden gebragt, dat geneeskunde hem hier verkieslijker toeschijnt dan geneeskunst wegens den ruimeren zin, die in geneeskunde besloten ligt, en het gemis van de uitdrukking der wetenschappelijke rigting, welke toch in de maatschappij gewenscht wordt. Hiertegen wordt ingebragt, dat daar geene geneeskunst zonder geneeskunde, wel daarentegen deze zonder gene te denken is, de zin van geneeskunst ruimer is dan die van geneeskunde en daarenboven meer valt in de begrippen, welke onze tijd omtrent het verband tusschen wetenschap en kunst koestert, waarna algemeen wordt besloten geene verandering in Art. 1 voor te stellen.

JUNIJ 1849

Vastgesteld wordt het volgende reglement.
Reglement voor den geneeskundigen Kring te Zutphen.
I. Het doel
Art. 1. De geneeskundige Kring te Zutphen, als **afdeeling der Nederlandsche maatschappij tot bevordering der geneeskunst,** stelt zich ten doel:
1e. De aankweeking van de goede verstandhouding tusschen de geneeskundigen van de stad Zutphen en den omtrek;
2e. De bevordering van hunne wetenschappelijke werkdadigheid, en
3e. De behartiging der belangen van den geneeskundigen stand.
Art. 2. Hij tracht zijn doel te bereiken door :
1e. Het houden van vergaderingen op gezette tijden;
2e. De gezamelijke behandeling van geneeskundige zaken;
3e. Het beramen van maatregelen omtrent de belangen en regten van den geneeskundigen stand, en

4e. Zich te doen vertegenwoordigen op de algemeene vergadering der Nederlandsche maatschappij tot bevordering der geneeskunst.

II. De leden

De kring bestaat uit gewone en buitengewone leden.

Art. 4. Tot gewone leden zijn uitsluitend de wettig erkende geneeskundigen in het arrondissement Zutphen, of daarbuiten, op een afstand van niet meer dan drie uur gaans van de stad Zutphen, mits in de provincie Gelderland woonachtig, verkiesbaar.

Art. 5. Tot buitengewone leden zijn verdienstelijke beoefenaars van de hulpwetenschappen der geneeskunde, in den omtrek wonende, verkiesbaar.

AUGUSTUS 1849

De secretaris draagt een verslag voor van den staat en de werkzaamheden van dezen kring gedurende de thans verloopen vier jaren, welke hij heeft bestaan. Met algemeene stemmen wordt besloten, dat dit verslag op kosten van den kring zal worden gedrukt, en daarvan behalve aan de afdeelingen der Nederlandsche maatschappij tot bevordering der geneeskunst een exemplaar zal toegezonden worden aan al de nog levende personen, welke gedurende het genoemde tijdperk tot dezen kring hebben behoord.

SEPTEMBER 1849

De secretaris deelt mede, dat vanwege het hoofdbestuur is ingekomen een aanschrijving, houdende kennisgeving dat de algemeene vergadering der maatschappij uit hoofde van het alomme heerschen der cholera asiatica hier te lande tot nadere oproeping is uitgesteld.

De heer de Bruijn deelt een geval mede van calculi praeputiales, door hem waargenomen bij een kind van twee jaren, welks geheele habitus de kenteekenen van scrophulosis droeg, die bij een nader onderzoek reeds sterk ontwikkeld bleek te zijn. Na de beschrijving van den penis vóór de verwijdering der gezegde stenen en eene korte vermelding van den invloed, welken

deze vreemde ligchamen op het praeputium en de pislozing hadden uitgeoefend, geeft hij de wijze, waarop hij de operatie heeft verrigt, om het kind van de vreemde ligchamen te bevrijden, vertoont deze aan de vergadering en eindigt zijne mededeeling met den gunstigen invloed te beschrijven, welken de herstelde pislozing op het geheel herstel van den kleinen lijder had te weeg gebragt.

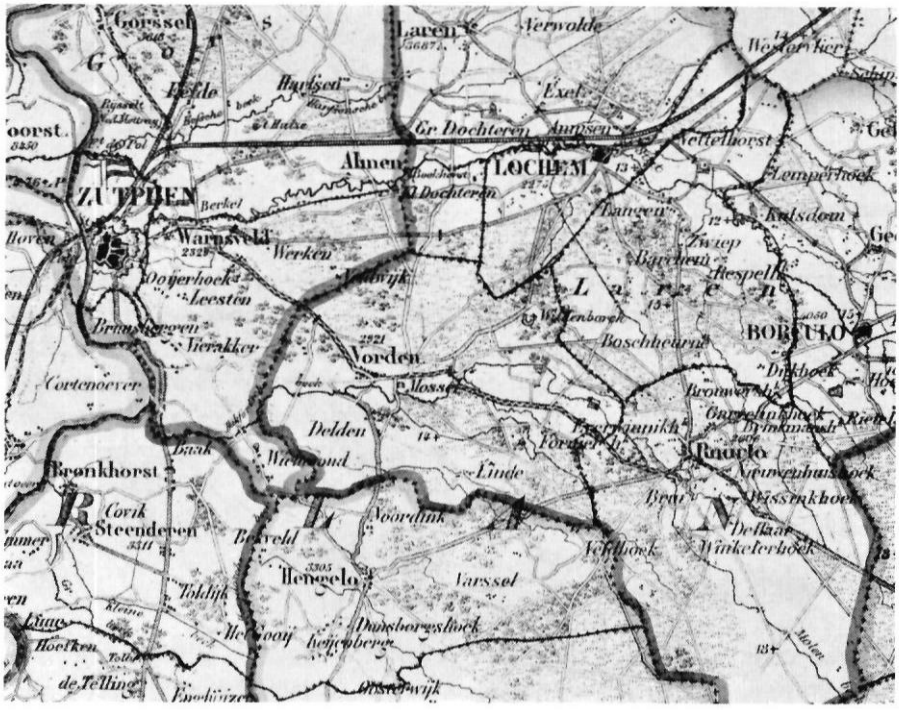

NOVEMBER 1849

Ingekomen eene missive, houdende kennisgeving van het voornemen om eene vereeniging op te rigten, welke te Groenlo hare zittingen zal houden, en welke men in hare verhouding tot de Nederlandsche maatschappij tot bebevordering der geneeskunst als onderafdeeling van dezen kring wenscht

beschouwd te zien, daarbij in overwegingen tredende omtrent het wenschelijke van de oprichting dier onderafdeeling zoowel voor de maatschappij bovengenoemd als voor dezen kring, maar voornamelijk voor de leden, welke op eenen te verren afstand van de stad Zutphen woonachtig zijn om de vergaderingen van den kring geregeld bij te wonen, en eenige aanwijzingen gevende omtrent de wijze waarop het verband tusschen den kring en de onderafdeeling het best zou kunnen gehandhaafd en bevorderd worden.

DECEMBER 1849

De secretaris herinnert aan het verlies, dat dezen kring getroffen heeft door het afsterven van het gewoon lid de Clercq, wiens verdiensten als mensch en geneesheer, maar bijzonderlijk als oprigter en als een der ijverigste leden van dezen kring, hij kortelijk herdenkt, daarbij de verschillende voorlezingen en mededeelingen door den afgestorvene in de vergaderingen dezer vereeniging voorgedragen kortelijk doorloopende.

De heer van Rhijn deelt een verslag van de ziekte van den heer de Clercq mede, waaraan hij eenige beschouwingen over het besmettelijke van den Tijphus, over den invloed van het gebruik van emetica en purgantia in het begin der ziekte op haar verder verloop en over de behandeling dezer ziekte met chloorwater, waarbij hij eene vergelijking dier methode met de stimulerende, welke tijdens het heerschen van het Brownianismus in zwang was, instelt en aan de behandeling met merc.dulcis in groote en kleine giften herinnert.

Tot gewoon lid van den kring wordt voorgesteld de heer Dr. J. Selleger, gepensioneerd stadsgeneesheer van Batavia, ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw, te Warnsveld woonachtig.

JANUARIJ 1850

De heer van Rhijn brengt ter tafel eene door wijlen Dr. de Clercq vervaardigde kaart, stellende voor den loop welken de cholera asiatica in het jaar

1849 binnen de stad Zutphen genomen heeft, te welken einde op den platten grond der stad al de huizen zijn aangeteekend, in welke choleragevallen zijn voorgekomen, met aanwijzing door eene bijzondere kleur van die, welke met den dood geeindigd zijn, terwijl de opeenvolging der verschillende gevallen, met bijvoeging van den dag wanneer de ziekte ontstaan was, terzijde van de kaart bijzonder staat aangeteekend. Uit deze opgave blijkt, dat het eerste geval is waargenomen den 14den Julij en reeds na verloop van twee dagen door twee nieuwe gevallen gevolgd is, dat de ontwikkeling der epidemie zeer langzaam geweest is, haar hoogste toppunt in het begin September bereikt heeft en, na eene korte vermindering, in het laatst dier maand op nieuw in hevigheid is toegenomen, dat zij daarna snel is afgenomen, zoodat het laatste geval den 20sten October onder behandeling gekomen is; dat de eerste gevallen in de nabijheid der rivier hebben plaats gevonden, dat de ziekte het hevigst heeft gewoed in de gangen en stegen, welke in het laagste gedeelte der stad tusschen de Laren- en hospitaalstraten in de nabijheid van den wal gelegen zijn en dat de hooger gelegene gedeelten der stad van de ziekte verschoond zijn gebleven, dat het geheel der door de cholera aangetasten eindelijk bedraagt 61 en dat daarvan zijn genezen 24 en overleden 37.

FEBRUARIJ 1850

De heer Ort vertoont een onlangs door hem uit de fabriek van Charrière te Parijs ontvangen kistje met eene spuit, die niet slechts tot injecties van verschillenden aard maar ook tot maagpomp kan worden gebezigd en welk kistje tevens voldoende ruimte bezit, om de overige werktuigen en middelen, waarvan bij de behandeling van drenkelingen gebruik gemaakt wordt, te bevatten, zonder door den grooten omvang, welke de gewone toestellen tot redding van drenkelingen vertoonden, hinderlijk voor de aanwending te zijn.

MAART 1850

De heer Buekers draagt voor het verslag eener in 1849 door hem in de gemeente Steenderen waargenomene epidemie van roodvonk, waarin hij in de eerste plaats de verschillende vormen behandelde, welke de ziekte bij de

verschillende lijders had aangenomen en op den invloed wees, dien de eigendommelijke gesteldheid der lijders op hun ontstaan had uitgeoefend, daarna behandelde hij de complicatien, welke hij waargenomen had en bragt die eveneens waar het hem mogelijk was tot de individuele oorzaak terug; daarbij vermeldde hij ook een geval van scarlatina bij een puerpera, welke gunstig afliep en de vermeerderde en vervroegde katameniaalsecretie welke bij onderscheidene zieken voorgekomen was.
Vervolgens verdedigde hij de autochthone ontwikkeling van het miasma en deelde eindelijk de behandeling mede, welke hij had aangewend, waarbij hij eene korte kritiek der verschillende middelen, welke zoowel tot voorkoming als tot bestrijding dier ziekte door de schrijvers aangeprezen zijn, voegde en als grondbeginsel, waarmee hij zijne behandeling had ingerigt deed kennen, naauwkeurige nasporing van den aard des heerschenden ziektekarakters en van den invloed van dien het op den loop der epidemie uitoefenen kan, verbonden met een naauwgezet onderzoek naar de organische eigendommelijkheden van elk aangetast individu.
Hierop volgde eene levendige, doch minder regelmatige discussie over het verhandelde, waarin men bijzonder de waarde der bijzondere ziektevormen en des sprekers zienswijze omtrent het autochthone ontstaan der epidemie werden bestreden en de in den jongsten tijd aangeprezenen insmeringen met spek te sprake kwamen.

De heer Ramaer stelt voor, om vanwege dezen kring aan de algemeene vergadering der maatschappij voor te stellen, dat de maatschappij bij de regering zal trachten te bewerken, dat de openbare ziekenverpleging hier te lande op dien voet gebragt worde, welken wetenschap en menschelijkheid vorderen. Na eene korte uiteenzetting van de bedoeling der voorstellen, mitsgaders van de middelen, waardoor hij meenen zou dat het gezegde doel zou kunnen bereikt worden, en de daarop gevolgde woordenwisseling, wordt het voorstel aangenomen en wordt besloten het in de volgende bewoordingen aan het hoofdbestuur te zenden :
Wanneer men het oog op de verpleging van minvermogende en arme zieken vestigt, dan verkrijgt men de smartelijke overtuiging, dat die hier te lande verre is van het ideaal te bereiken hetwelk de deskundige zich daarvan voorstellen mag. Niet slechts in bijzondere mededeelingen, maar ook in

openbare geschriften. Zoo hier te lande (Nieuwenhuis, Thijssen, Fabius, van Kaathoven) als elders (Otto, Löwenhayn, Varrentrapp, Guislain) uitgegeven, is het gezegd en niet onduidelijk is vooral in de laatstgenoemde te kennen gegeven, dat de schuld van dien ongunstigen toestand voor een groot gedeelte aan de laauwheid der geneeskundigen te wijten is. Neemt men ook in aanmerking, welke schoone uitkomsten de ijver van enkelen hier en daar (zie der Mediziner 184, no. 10 bl. 77) heeft weten te bereiken, dan kan men den blaam die daardoor op den geneeskundigen stand hier te lande rust, niet geheel onverdiend heeten. De eer der Nederlandsche geneeskundigen vordert derhalve, en ook hunne andere maatschappelijke belangen brengen het mede, dat de gezegde aangelegenheid op dien voet gebragt worde, welke menschelijkheid en wetenschap eischen, en voorzeker is eene vereeniging van geneeskundigen als die, welke de maatschappij tot bevordering der geneeskunst uitmaakt, het best in staat, om de noodige stappen tot het verkrijgen der wenschelijke verbeteringen met hoop op goed gevolg te doen.

Deswegens heeft de afdeeling Zutphen der genoemde maatschappij de eer om aan de algemeene vergadering der maatschappij voor te stellen :

1e. dat de afdeelingen der maatschappij, elke in haren kring, zullen onderzoeken welke middelen daar worden aangewend om aan minder vermogenden (wel van armen te onderscheiden) in geval van ziekte hulp en onderstand te verleenen en welke misbruiken daar te dien opzigte gevonden worden, om daarvan met zoodanige aanwijzingen en voorstellen, als haar in het belang der zaak dienstig zullen toeschijnen, binnen drie maanden na deze vergadering berigt te doen toekomen aan het hoofdbestuur, teneinde het hoofdbestuur alsdan van de bijzondere berigten der afdeelingen, in eenen vorm die het ook voor het niet-geneeskundig publiek toegankelijk maakt, een geheel doe vervaardigen, waarbij eene beoordeeling van het bestaande en een uitgewerkt voorstel van hetgeene met inagtneming van het goede, dat reeds in werking gebragt is, van algemeene aanwending zou kunnen gemaakt worden, zal worden gevoegd;

2e. dat vanwege de maatschappij bij de regering zal ingediend worden een met redenen omkleed verzoek, dat door de laatstgenoemde zal onderzoek gedaan worden naar de wijze waarop in verschillende gemeentes des lands bij ziekte van arme lieden, in de geneeskundige hulp van deze

voorzien wordt, naar het getal der geneesheeren, aan welke de armendienst in elke gemeente is opgedragen, en de vergoeding, welke hun daarvoor wordt toegekend, en dat daarvan, in verband tot het getal der armen, hunnen gemiddelden gezondheidstoestand en de verspreiding hunner woningen, een verslag zal opgemaakt worden, met bijvoeging van zoodanige aanwijzingen, ook aan den staat der openbare ziekenverpleging in andere landen ontleend, als kunnen strekken tot eene betere regeling van de verpleging en den onderstand van arme zieken.
De afdeeling heeft gemeend, dat de medewerking der regering hierbij behoort ingeroepen te worden, omdat het zonder die bezwaarlijk zal zijn, alle noodige inlichtingen te erlangen en de voor te stellen verbeteringen bij de plaatselijke besturen ligter ingang zullen vinden, wanneer zij van hooger hand worden aanbevolen, dan wanneer zij uit den boezem der maatschappij alleen voortkomen ;

3e. dat vanwege de maatschappij bij de regering zal ingediend worden het verzoek, dat deze binnen een bepaalden tijd een naauwkeurig onderzoek gelieve te doen instellen naar den staat der hospitalen, gast- en ziekenhuizen hier te lande, en dat zij van hare bevinding een verslag zal doen vervaardigen, met bijvoeging eener opgave der gemeenten, alwaar geene bijzonder daartoe bestemde inrigtingen tot verpleging van arme zieken bestaan, van die, waar die inrigtigen zich in een slechten staat bevinden, en van die waar de zoodanige op eene doelmatige wijze bestaan, mitgaders van de middelen, welke tot derzelver onderhoud of daarstelling zouden kunnen bestemd worden, en dat in verband daarmede zal worden ontworpen en aan den Staten-generaal voorgelegd eene wet, de verbetering en, immers zooveel mogelijk, gelijkmatige regeling van het hospitaalwezen hier te lande ten doel hebbende.

JUNIJ 1850

De heer te Welscher houdt eene voorlezing over het gebruik van het Nitras Argenti in oogziekten, waarin hij niet slechts de verschillende ziekten, in welke het met voordeel aan te wenden is, vermeldt, maar ook de tegenaanwijzingen van dit middel beschrijft, eene verklaring voordraagt van de wijze, waarop het bij plaatselijke aanwending op het slijmvlies werkt en die zijns inziens in eene

soort van verkoling der buitenste laag van dit gelegen is, waarna hij de verschillende vormen, waaronder het kan aangewend worden en de omstandigheden, welke bij de aanwijzing tot het gebruik dier verschillende vormen aan de hand doen, uiteenzet.

SEPTEMBER 1850

Ingekomen eene missive van de heeren Donkersloot en Rombouts als directeuren van het weduwenfonds voor genees-, heel- en verloskundigen, apothekers en veeartsen, goedgekeurd bij koninklijk besluit van 10 Junij 1850, onder bijvoeging van een exemplaar van genoemd weduwenfonds, verzoekende de deelneming daaraan onder de leden van dezen kring te bevorderen, wordt besloten, genoemde missive met het reglement in het archief van den kring te deponeren, doch daar de bevordering van soortgelijke instellingen niet in de bedoeling van de kring ligt, geen gevolg aan het verzoek der genoemde heeren te geven.

De heer van Rhijn leest eene door hem op last des geregts verrigte lijkschouwing voor; Er bestond verdenking van moord.
In dit geval, waar Spr. door den heer v. d. Bijll was bijgestaan, leverde de lijkschouwing niets op, wat eenige opheldering aangaande de oorzaak des doods had kunnen geven dan rijkelijke vulling der bloedvaten van den schedelinhoud, doch het lijk was van eene vrouw, die als zeer oploopend en twistziek bekend was, en in het midden van eenen hevigen twist met eenen buurman, bijna onmiddellijk nadat deze haar een vuistslag aan het hoofd had toegebragt, dood ter neder was gevallen. De referenten verklaarden, dat de lijkopening wel is waar de oorzaken van den dood niet had aan het licht gebragt, maar dat de medeelingen, die zij omtrent hetgeen onmiddellijk vóór den dood was voorgevallen, hadden verkregen, hen deden besluiten, dat de dood hoogstwaarschijnlijk door hersenschudding is veroorzaakt, en dat die hersenschudding, bij de bestaande en door den hevigen toorn der vrouw opgewekte, meer dan gewone opvulling der hersenbloedvaten, zeer wel door den slag met eene vuist of hand tegen het hoofd had te weeg gebragt kunnen zijn.

De president brengt het heerschende ziektekarakter, zoo als de mededeelingen daaromtrent in dezen kring geschieden, ter sprake en verklaart, dat, volgens

zijn oordeel, die geenszins aan het doel, waarom zij ingesteld zijn, voldoen en onmogelijk tot de kennis van het heerschende ziektekarakter in de landstreek, waar deze kring gevestigd is, kunnen leiden. Uit de beraadslaging, welke hierop volgt en waaraan de meesten der aanwezige leden deel nemen, vloeit het volgende besluit voort:

1e. er zullen in drie verschillende hoofddeelen van dit arrondissement commissien gevormd worden, welke zich met het waarnemen van de heerschende ziekte en de oorzaken, die tot haar ontstaan medewerken, zullen belasten en tevens zoo veel mogelijk de waarnemingen der in haren kring wonende kunstbroeders dienaangaande zullen verzamelen ;

2e. elke dezer commissien zal een lid aanwijzen, om met den president van den kring de hoofdcommissie voor epidemiologie in dezen kring zamen te stellen;

3e. deze hoofdcommissie zal zich in verbinding stellen met de commissie voor epidemiologie en voor volksziekten der Nederlandsche maatschappij tot bevordering der geneeskunst, en trachten in den zin en de rigting, welke door deze aangegeven worden werkzaam te zijn en haar mededeeling doen van de gebreken, die zij daarin mogt opmerken en van de veranderingen of wijzigingen, welke zij daarin moge verlangen;

4e. deze commissie zal vier malen 's jaars in de vergadering des krings verslag doen van de uitkomsten harer werkzaamheden, hetwelk nadat het de goedkeuring van de vergadering heeft verworven, aan de commissie der maatschappij zal worden toegezonden;

5e. deze nieuwe wijze van behandeling zal met 1e Januarij 1851 worden ingevoerd, maar gedurende het laatste kwartaal van dit jaar bij wijze van proefneming in werking komen, opdat de gebreken welke zij mogt blijken te bezitten, nog vóór dien tijd zouden kunnen verbeterd worden.

OCTOBER 1850

Ingekomen eene missive van de heeren Verouden en Daamen, leden van den kring, houdende een uitgewerkt en met redenen omkleed voorstel tot het oprigten eener onderafdeeling te Doetinchem, wordt besloten aan gezegde heeren de goedkeuring der vergadering op hun voorstel te kunnen geven onder mededeeling van de wijze waarop de onderafdeeling Groenlo

zich heeft gevestigd en in welke verhouding die tot de hoofdafdeeling te Zutphen staat.
De commissie om de rekening en verantwoording des penningmeesters te onderzoeken brengt verslag uit van hare bevinding, waaruit blijkt dat de rekening tot aan het einde van April is voortgezet, en toen ontvangen waren *f* 155,01[5] en waren uitgegeven *f* 68,71[5], opleverende een batig saldo van *f* 86,30, dat op dat tijdstip nog geene der contributien over het loopende jaar waren ingekomen en dat nog aan achterstallige contributien te innen was de som van *f* 21,—, dat er welligt op den vorm der rekening aanmerkingen zouden kunnen gemaakt worden, maar dat de ziekte van den vorigen penningmeester hun gemakkelijk daarvan ontslaat en hij in allen gevalle voor zijn getrouw beheer den dank der vergadering verdient.

NOVEMBER 1850

Er wordt besloten aan het hoofdbestuur te berigten dat deze kring voor het toekomende jaar wenscht aangemerkt te worden, uit 46 gewoone en één buitengewoon lid te bestaan.
De heer Pijnacker houdt eene korte mededeeling omtrent de cholerage-vallen, welke te Doesburg waargenomen zijn, dewelke zich tot negen hebben bepaald, waarvan zes bezweken zijn, en van alle welke bewezen kan worden dat zij in onmiddellijke aanraking met choleralijders of tenminste in hunne nabijheid geweest zijn.

JANUARIJ 1851

Daar de president nog afwezig is, wordt de vergadering geopend door den heer Ramaer met een korte rede, waarin hij het voor weinige dagen overleden lid dezer vereeniging, Dr. F. Stork, herdenkt; hij herinnert daarbij aan de verdiensten, welke de afgestorvene als mensch en als geneesheer had, aan zijne eervolle praktische loopbaan gedurende eene tijd van 52 jaren, aan de waardigheden en betrekkingen, welke door hem bekleed zijn, aan de openlijke hulde en eerbetooning, welke hij ondervinden mogt, maar ook aan aan het gebrek aan collegialiteit, dat hem kenmerkte en dat hij meer aan de

eigenaardigheid zijner rigting en gewoonten dan aan gevoelloosheid voor maatschappelijk verkeer meende te moeten toeschrijven en waaruit hij aanleiding nam om een woord over de onderlinge verhouding der geneeskundigen te spreken, eene verhouding, zeide hij, die dikwerf zoo geheel anders is als zij behoorde te zijn en die in zoo vele gevallen alleen daardoor zoo verkeerd is, omdat men in anderen mededingers in plaats van kunstbroeders ziet en omdat men gelooft, dat het vertrouwen des publieks, waarmede men anderen vereerd ziet, zonder die anderen ons te beurte vallen zou, omdat men vergeet, dat het vertrouwen niet te koopen of te verwerven is, maar dat het daarmede gaat als met de liefde, dat het zich geeft. Vergat men dat niet, zoo meende de spreker, dan zou ieder het deel des publieken vertrouwens erlangen, dat hem toekomt, zonder dat de vertrouwelijke omgang met de kunstgenooten telkens gevaar liep van verbroken te worden, want allen hebben wij in ons eene kracht, waardoor wij het publiek van ons afhankelijk kunnen maken, en die kracht is onze bekwaamheid; hoe meer wij die ontwikkelen, des te meer zal het oog des publieks op ons gevestigd raken; tot die ontwikkeling staat iedereen de weg open, want die weg heet arbeid, en deze wordt door gemeenschappelijke zamenwerking oneindig verligt; daarom kan de vereeniging, in welke wij thans zamenzijn toebrengen tot het vertrouwelijk verkeer, de collegiale wisseling, de onderlinge achting en zoo eindigt de spreker, terwijl wij die bevorderen en ons leven en onze kunst rein houden, kan het niet anders of wij zullen den stand, welken wij vertegenwoordigen, bij Zutphens inwoners dagelijks hooger in aanzien doen rijzen.

MAART 1851

De heer Ort deelt eenige nagenoeg te gelijkertijd door hem waargenomen gevallen van aandoening van het subperitoneaal cellenweefsel mede, waarvan sommige onder verschijnselen van hijperaemie warm verloopen en andere tot abscesvorming waren geklommen, welker producten zich door de buikbekleedselen hadden ontlast. Hij knoopte hieraan eenige beschouwingen over de uitwerking van epidemische invloeden, waarbij men zich, zoo lang de kennis van deze zoo zeer in het duistere ligt, doch juist om tot betere kennis daarvan te geraken, zich bepalen moet en beveelt ten slotte de leden

des krings zeer aan, om wanneer ook hun soortgelijke gevallen als de door hem medegedeelde voorkomen, daarop bijzonder hunne aandacht te vestigen, en daarvan mededeeling aan deze vergadering te doen.

APRIL 1851

De heer van der Elst deelt een geval van chlorosis mede, welke onder het gebruik van lactas ferri en een ligtverteerbaar krachtig voedend dieet tot de gezondheid wederkeerde. Daarna treedt hij in eene beschouwing van eenige der voornaamste verschijnselen, welke in de meeste gevallen van chlorosis worden waargenomen, namelijk het bruit du diable, de kloppende en schokkende hoofdpijn, de hartkloppingen, het gesuis in de ooren, en het geflikker voor de oogen, welke verschijnselen hij aan eene gemeenschappelijke oorzaak, trillende bewegingen der bloedvaten toeschrijft, terwijl hij eenige andere verschijnselen, als het gevoel van moeheid en loomheid der ledematen, de vertraagde menstruatie uit het quali- en quantitatief veranderd bloed meent te kunnen verklaren, hetwelk noodzakelijk op den voedingstoestand dier verschillende deelen invloed moet uitoefenen. Hij meent voor zijn zienswijze bevestiging te vinden in de middelen, welke de verbetering van dien toestand te weeg brengen en wijdt nog eenigszins uit over de specifieke werking van ijzer in chlorosis, ten slotte de complicatien opsommende, waarbij gezegd middel zelfs wanneer het met een zachtvoedend dieet verbonden wordt, geen nut zal kunnen doen.

JUNIJ 1851

De heer Ramaer draagt kortelijk de hoofdzaken der tegenwoordige kennis van het bloed voor om als inleiding te strekken tot het beschouwen des bloeds onder het mikroskoop, waarmede de vergadering zich vervolgens bezighoudt en onder leiding van genoemd lid het bloed van dieren uit verschillende klassen beschouwt en op dat van den mensch en den kikvorsch de bekende proeven met water, azijnzuur, ammonia liquida en tinctura Jodii doet.

OCTOBER 1851

Ingekomen eene missive van het hoofdbestuur, houdende uitnoodiging om deel te nemen aan de oprigting van een gedenkteeken voor Jenner.

Ingekomen eene missive van de commissie voor verloskunde van den geneeskundigen kring te Amsterdam, houdende uitnoodiging om haar alle de gevallen van sectio caesarea, die van 1801 tot 1851 hier te lande verrigt zijn, in zooverre leden dezes krings daartoe hebben medegewerkt, mede te deelen.

NOVEMBER 1851

De heer Scholten deelt een geval van terughouding der urine bij een jong meisje mede, welke veroorzaakt was door uitzetting van den endeldarm door eene groote massa boekweiten-doppen, welke als boekweiten-pap waren gegeten en zich in genoemd orgaan tot een vast, bijna ondoordringbaar ligchaam hadden opeengehoopt; na hunne zeer bezwaarlijke verwijdering hadden de urinebezwaren opgehouden en alle verrigtingen zich spoedig hersteld.

DECEMBER 1851

Wordt gelezen een afschrift van de notulen der afdeeling te Doetinchem, waarin voorkomt eene verklaring van den heer van Leuven, dat door hem zoowel in de vergaderingen van den kring als in die der afdeeling te Groenlo eene abstracte houding der medicinae doctores tegenover de andere geneeskundigen zou opgemerkt zijn en dat hij daarin nog bevestigd is geworden nu hij ontwaart, dat tot dusverre zich nog geen medicinae doctor bij de afdeeling te Doetinchem heeft aangesloten; wordt besloten, om onder dankzegging aan den secretaris der afdeeling voor zijne getrouwe mededeeling van het ter vergadering behandelde, in de notulen op te nemen, dat al de aanwezige medicinae doctores de beschuldiging van den heer van Leuven verre van zich te werpen en de niet gegradueerden onder de aanwezigen niet den minsten grond vinden, om die beschuldiging te deelen, dat de vergadering zich echter te meer verwondert, die beschuldiging van den heer van Leuven afkomstig te zien, daar dit lid nog nimmer eene vergadering van den kring te Zutphen heeft bijgewoond en dat de vergadering vermeent, dat, wanneer de heer van Leuven, zoo als uit de notulen der afdeeling blijkt, gelooft in die beschuldiging een middel te vinden, om meer-

dere overeenstemming tusschen de leden van dezen kring te doen ontstaan, hij zich van een middel bediend heeft, dat veeleer in staat is, om het tegenovergestelde uitwerksel voort te brengen, daar het de leden op een onderscheid heeft opmerkzaam gemaakt, waaraan, hij uitgezonderd, welligt geen hunner gedacht heeft. Om echter den schijn van partijdigheid in deze zaak te vermijden, wordt besloten, later opzettelijk op de beschuldiging van den heer van Leuven terug te komen.

FEBRUARIJ 1852

De heer van Rhijn schildert ons het verschrikkelijk ziektebeeld van eclampsia parturientium; deelt mede eene behandelingswijze dier ziekte van wijlen Kiwisch v. Rotterau, aanvankelijk verkieselijk boven de gewone: bestaande in bloedontlastingen, opium en revellentia. Kiwisch deelt mede 41 gevallen, in de laatste 12 jaren in het kraamgesticht te Praag waargenomen, van welke 21 dodelijk afliepen.
Arneck nam in Weenen op 6000 geboorten 13 gevallen waar, waarvan 7 met lethaal einde voor de moeder. Kiwisch behandelde 7 gevallen met chloroforminademingen en verwachtte van dezelve eene gansche verandering, zoowel in direct-therapeutische als in verloskundige behandeling der eclampsie. Hij vond de bedarende werking dezer inademingen volkomen bevredigend, terwijl het eindresultaat in sommige volkomen voldeed.
Mededeeling van 7 gevallen te Praag met chloroforminademing behandeld, en van een zeer merkwaardig geval in Würzburg waargenomen, waarbij urenlang werd gechloroformiseerd bij eclampsie, welke week; bloedige verwijding van het ostium uteri, applicatie der forceps, met gunstige afloop voor Moeder en kind. Chloroform-inademingen aan te wenden tot geregelde relaxatie der willekeurige spieren intreedt; vervolgens naar de behoefte daaraan, met tusschenpoozen voortgezet.
Algemeene bloedontlastingen zijn bij eclampsie meestal te ontberen. Drastica werken meest te langzaam. Koude begietingen verkorten het soporeuze stadium, verhoeden geen aanval. Opium en Morphium zijn, na chloroform de werkzaamste middelen. Na ¼ of ½ grein Morphium zag K. de aanval bedaren, de partus normaal termineren, ook waar eene V.S. niet hielp; waar Morphium niet hielp, hielp ook eene V.S. niet.

Waar chloroform ten dienste staat maakt Kiwisch hiervan allereerst gebruik, waarbij de partus, zoo nodig, door kunst getermineerd wordt.

Over de oogspiegel van Helmholtz worden verzocht rapport uit te brengen: Dr. Luchtmans en v. d. Elst.

In het microscoop van Nachet van den Heer v. d. Elst worden zeer duidelijk en fraai aan aanwezigen ter observatie aangeboden: Spermatozoä, Bacillaria, Einzellige Algen en epitheliumcellen.

MAART 1852

Dr. van Rhijn brengt Koesoe ter tafel, maakt de leden bekend met derzelver anthelmintische werking; deelt mede, dat in Abijssinie, waar helminthiasis endemisch heerscht, vooral vele Taeniae voorkomen, tegen welke vooral de Banxia of Braijera anthelmintica wordt aangewend, van welke een Infus. van U.j. tot col. U.ij., na welks gebruik de worm weinige uren later weggaat. Volgens Kückenmeister komen in aanmerking tegen Taenia 1e. Koesoe ; 2e. wortel des Granaatbooms; 3e. filix mas. De prijs der Koesoe is thans echter nog zeer hoog: *f* 5,— het Unc. Verburg, apoth.
Andere leden herinneren nog de gunstige resultaten ter afdrijving van Taenia, verkregen van Ol. Terebinth, met opgevolgd laxerend gebruik van Ol. Ricini.

JUNIJ 1852

Dr. Ramaer vertoont aan de leden een zeer eenvoudige Orthoscoop door ZijnEd. van Dr. Kramer te Groningen ontvangen, waarmede men de voorste oogkamer kan beschouwen. Te weten deze orthoscoop wordt met water gevuld en zoo op het oog geplaatst, dat dit niet kan wegloopen. De cornea kaatst geene straalen meer terug en is alzoo volkomen doorschijnend.

JULIJ 1852

De heer van Leuven verklaart dat de klagt betreffende eene abstracte hou-

ding der Medicinae Doctoren jegens de Genees-, heel- en verloskundigen ten Plattenlande niet moet worden toegepast op het te zamen zijn in de vergadering, maar meer in het bijzondere leven; dat ZijnEd. het voornemen niet heeft gehad zijne bezwaren tot een punt van beraadslaging in eene vergadering te maken maar slechts collegiaal over deze zaak te spreeken.

Voorstel van den Heer van Leuven en Winkler om in eene volgende vergadering te behandelen de vraag of een Medicinae Doctor in principe goed handelt een consult met een Genees-, Heel- en Verloskundige ten Plattelande te weigeren.

SEPTEMBER 1852

Redevoering van den aftredenden President, den Heer Ramaer over hervormingen in de krankzinnigengestichten in 't algemeen en bijzonder over dat in ons gewest; beschouwing van de vroegere treurige stand van zaken in ons Vaderland, vóór de wet van 29 Mei 1841; welke vooral had aangebragt een verbeterde toestand en verpleging voor dementes, maniaci, etc.; minder voor melancholici, hijstericae, hijpochondriaci.
Spreker verdeelt de verschillende krankzinnigengestichten in Engelsche, Fransche en Duitsche en stelt voor een geneeskundig stelsel voor een krankzinnigengesticht, met afzonderlijke inrigting voor gemoedszieken, herstellenden en lijders van gebrekkige hersenontwikkeling (maisons de Santé voor de hogere standen in Frankrijk); en wenscht Reconvalescenten-huizen met Krankzinnigen Gestichten te verbinden.

OCTOBER 1852

Mededeeling van den Heer van Zelm aangaande eene patient woonende binnen deze stad, behoorende tot de Israëlitische Gemeente, welke hij bevonden heeft te missen: de regtervoet, de onderschenkel en bijna $^{2}/_{3}$ gedeelte der femur, welke deelen zich succesivelijk waarschijnlijk na voorafgegaane inflammatie en daaropgevolgde sphaceleering hebben afgestooten. Aan het

linkerbeen wordt waargenomen eene zoodanige misvorming ten gevolge van contractuur, dat Tibia en fibula met de voet bijna in eene rigting met de femur liggen en door dit laatste bedekt worden.
Deze linker-extremiteit is in een zeer geatrophieerde toestand.
Spooren en overblijfsels van hiel en teenen zijn nog aanwezig. Aan het 1/3 nog overig gebleven gedeelte der femur, aan de linkerextremiteit, aan de linkerarm in de nabijheid van het ellebooggewricht en op de oppervlakte van de buikwand boven de regio Pubis zijn grootere of kleinere oppervlakkige of meer diepere ulceraties aanwezig.
Het afgestooten stuk van het os femoris hetwelk nog bewaard is heeft de dikte en omvang van dat van een kind van een jaar. De lijderes is 46 jaar oud, ziet er cachectisch uit en heeft in haar jeugd aan scrophulae geleden.
De heer van Zelm noodigt de heeren uit deze lijderes met hem in de loop dezer of aanstaande week te gaan zien.

NOVEMBER 1852

De heer van Zelm doet nadere mededeeling aangaande de toestand der Israëlitische vrouw waarvan in de vorige vergadering melding door ZijnEd. is gemaakt en voegt bij het geen daaromtrent reeds in de vorige notulen is vermeld, dat de sphaceleuze toestand van het regterbeen dagteekent van een schrik die de lijderes ten gevolge van eene in deze stad uitgebarsten brand voor 4 jaar hadt ondervonden.

FEBRUARIJ 1853

De secretaris doet mededeeling aangaande ingekomen brieven waaronder eene van den secretaris der Onderafdeeling Groenlo den Heer Scholten van Ruurlo, het berigt inhoudende dat de meerderheid der leden op hunne laatst gehoudene vergadering besloten heeft ons voorstel om eene eigene afdeeling te constitueeren aangenomen heeft. De andere brief was van den exsecretaris der Onderafdeeling Doetinchem mededeelende dat die onderafdeeling als gedissolveerd aangemerkt konde worden.
Door de vergadering wordt bepaald welke buitenleden tot onze afdeeling zul-

len behooren. Tot dezelve zullen gerekend worden de geneeskundigen, die woonachtig zijn te Doesburg, Keppel, Hummelo, Hengelo, Steenderen, Dieren, Vorden, Warnsveld, Brummen, Voorst, Gorssel, Lochem, Varsseveld en Zutphen.

APRIL 1853

De Heer van Rhijn vertoont aan de vergadering een instrument door hem uit Pruissen ontvangen, genaamd levensopwekker, bestaande uit een holle hoorne koker met een wijde mond en een minder wijd begin. In de wijde mond is bevat een ijzer plaatje, waarop een aantal naalden bevestigd zijn, welke door middel van een kopere spiraalveer die aan het ijzere plaatje is vastgemaakt tot een bepaalde lengte buiten de wijde mond kunnen gebragt worden. Genoemd werktuig aangewend wordende kan men in de wondjes door de naaldsteken voortgebragt oleum crotonis brengen, waardoor de huidprikkeling versterkt wordt. Hetzelve kan worden geappliceerd in die gevallen, waarin men tegenprikkeling wil te weeg brengen.

Dr. Ramaer doet mededeeling aangaande eenige werktuigen die gebezigd worden om krankzinnigen, die weigeren voedsel tot zich te nemen, voedsel in de maag te brengen. ZijnEd. vertoont aan de leden afbeeldingen van zoodanige instrumenten onder andere van Knight, een door Guislain beschreven werktuig door hem op eene reis door Italië in een krankzinnigengesticht te Rome gezien, en eindelijk een zeer vindingrijk instrument van Blanche, bestaande uit eene gomelastique buis waarin een zilvere of neusilbere buis past, welke laatste geleed is en waarin eene veer besloten is door welke de geleede buis naar willekeur kan gebogen worden. Genoemd instrument wordt door de onderste neusgang ingebragt en kan door de bogt, die aan hetzelve gegeven wordt zonder gevaar voor beleediging van de Pharinx of Oesophagus worden ingebragt.

De Heer van Rhijn geeft een beknopt Historisch overzigt van de croup en daarna eene zeer duidelijke beschrijving van de Tracheotomie, waarom tracheotomie boven laryngotomie is te verkiezen, over het tijdstip wanneer de operatie moet geschieden, welke voorzorgen men bij de operatie te nemen heeft, welke hulpmiddelen aangewezen zijn om de uitlozing der Pseudomembranen te bevorderen; wat men te doen heeft om eene meer warmere

en vogtige lucht door het geopereerde voorwerp te doen inademen, daar Trousseau hadt opgemerkt, dat veele kinderen na de operatie door onmiddellijke inademing der buitenlucht stierven; hoelang de canul moet blijven liggen, welke dus de voorwaarden zijn van de wegneming derzelve; hoe de wond na de verwijdering van de canul moet gesloten en behandeld worden, terwijl eindelijk de spreeker eene opgave doet van de door Trousseau behandelde gevallen, volgens wiens eerste opgave van de 149 geopereerde kinderen 38 gelukkig herstelden, terwijl volgens zijn laatste verslag van de 18, negen aan een onvermijdelijken dood ontrukt werden.
Aan de leden wordt de zilvere canul van Bretonneau getoond door den instrumentmaker Smeenk te Arnhem vervaardigd.

NOVEMBER 1853

Door Dr. Ramaer wordt vertoond een spirometer van gutta-Percha waaraan een staale boog was aangebragt waarin bevestigd was een gegradueerde schaal teneinde de capaciteit der longen te meten. Nadat onderscheidene leden de capaciteit hunner longen hadden gemeten en er niets meer te verhandelen was, sluit de President de vergadering.

DECEMBER 1853

Dr. van Rhijn doet mededeeling van een geval van Croup bij een kind van 5 jaar in hetwelk door ZijnEd. de Tracheotomie in het bijzijn en met assistentie van den Heer van Zelm werdt verrigt.
Tot de operatie werd besloten nadat Emetica, Mevluvialia, enz. te vergeefsch waren aangewend en de symptomen zoo toegenomen waren dat de dood te verwagten was. Zonder aanmerkelijke of belangrijke bloeding, zonder veel tegenkanting van het kind en alleen slechts gekenmerkt door de moeijelijkheid bij het inbrengen der zilveren canul wordt de operatie gelukkig volbragt. De gunstige gevolgen als gemakkelijker ademhaling, bedaardere pols, helder bewustzijn vertoonden zich spoedig, In weerwil dezer in den beginne gunstige verandering verergerde zich de toestand daarna weder, zoodat het kind 12 uur na de Operatie aan Paralysis Pulmonum is bezweken.

JANUARIJ 1854

De vergadering gaat over tot de verkooping der boeken en tijdschriften der bibliotheek volgens eene gedrukte lijst, die door de daartoe benoemde commissie is uitgekozen.
Deze verkooping heeft opgebragt de som van *f* 46,75 welke ingevolge het besluit van onze vergadering van 13 Augustus zal worden aangewend tot dekking van vroegere uitgaven, die nog niet waren afgedaan.

FEBRUARIJ 1854

Dr. van Rhijn geeft een verslag van het geen de ervaring geleerd heeft omtrent de abortive geneeswijze der roodvonk door middel van spek-inwrijvingen, ingevolge het werkje, getiteld: de zekere geneezing der roodvonkziekte door een nieuwe niet gevaarlijke geneeswijze, na veelvuldige waarnemingen medegedeeld door Dr. C. Schneeman Medicinaalraad enz. te te Hanover. Spreeker geeft eerst een beknopt overzigt over den inhoud van gezegd werkje en gaat daarna over tot de beschouwing der feiten door latere waarnemers te weten van 1848 tot heden aangevoerd. De conclusie van den spreeker komt hierop neder dat de goede resultaten van Schneeman en andere opgenoemde waarnemers gedeeltelijk moeten worden toegeschreven aan de goedaardigheid der Epidemie, dat dezelve als op een te klein aantal waarnemingen berustende niet als beslissend kunnen worden aangenomen. En het is daarom ook dat spreeker zoolang onverschillig voor deze kuur zal blijven, tot dat nadere waarnemingen betere en stelliger resultaten mogen opleveren.

MEI 1854

Dr. Ramaer proponeert eene commissie te benoemen, teneinde verslag te geven van het belangrijke en merkwaardige dat de Pokken-Epidemie in deze stad heeft opgeleverd.

Dr. van Rhijn doet mededeeling van eene herniotomie door hem, en van eene

tweede door den Heer van Zelm verrigt, de eerste na 48 uur, de tweede 24 uur na de beklemming, beide met gelukkige afloop.

Dr. Ort verhaalt een geval van hernia incarcerata door suppuratie genezen. Dezelve vertoonde zich als een abces in de linker liesstreek ter grootte van een vuist hetwelk met pappen behandeld zijnde doorbrak, darm-inhoud en etter ontlastte en zich na 10 dagen sloot.

OCTOBER 1854

De secretaris heeft eene circulaire ontvangen van de Heeren I. Brune te Tiel, en Severijn te Horssen inhoudende, een beroep op de weldadigheid der leden ten behoeve van een zeer bejaarden kunstbroeder. Deze circulaire wordt voorgelezen en door de Heer de Bruyn eene inzameling tot dit doel gedaan. Dezelve heeft opgebragt met bijkomende giften *f* 8,—.

De Heer de Bruyn deelt mede, dat hij in een aangewezen geval 2 zuigmachines volgens de methode van Scanzoni, op de borsten hadt geappliceerd, ten einde partus praematurus te verwekken. Deze behandeling zonder effect blijvende werd de tamponnering bij het gebruik van secale cornutum met borax beproefd. Terwijl zich bij de bediening van het secale cornutum symptomen van Ergotismus beginnen te vertoonen, is de vrouw in de 8ste maand der zwangerschap na vergeefsche pogingen met de kleine tang en na de groote forceps voor de vierde maal te hebben aangelegd, gelukkig verlost.

NOVEMBER 1854

De heer Woltersom spreekt over de aanlegging van het gips-verband en toont de wijze van aanlegging van dit verband op de arm van een dragonder.

De heer Luchtmans geeft eene bijdrage over de niet-absorptie der genees-

middelen zoowel op de huid als over de geheele oppervlakte van het systema gastero-intestinale in het stadium algidum en cyanoticum der cholera, ingevolge de experimenten en onderzoekingen van den Heer Duchaussoy te Parijs.
Spreeker geeft daarna zijne aanmerkingen op deze experimenten, en zegt dat de wetenschap met betrekking tot de behandeling der cholera eene andere rigting zal gaan volgen, en in plaats van zich uitteputten in het zoeken naar een therapeuticum anticholericum, er meer en meer op uit zal zijn om een zoo niet zeker dan toch waarschijnlijk prophylacticum te vinden.

SEPTEMBER 1855

Dr. van Rhijn zal nu in eenige beschouwingen treden over de bevruchting van het ei, vooral naar aanleiding van eene onlangs over dat onderwerp in het licht verschenen opstel van zekeren Claparède.
Nadat spreker in de eerste plaats eraan heeft herinnerd, dat inzonderheid de volkeren tot den Germaanschen stam behoorende, zich met dit onderwerp hebben beziggehouden, worden eene menigte van theorien medegedeeld, welke alle aan de ontdekking der spermatozoä hun ontstaan verschuldigd waren en die duidelijk bewijzen, dat deze ontdekking aanvankelijk meer onvruchtbare beschouwingen dan wezenlijke feiten heeft aan het licht gebragt. Getuige daarvan ook den strijd tusschen de zoogen. ovisten en spermatisten, waarvan door spreker met een woord wordt melding gemaakt; even als van het gevoelen van hen, die aan het mannelijk zaad een dijnamische werking toeschreven, welke dijnamisme vooral door Bischoff verdedigd is geworden. Spreker komt vervolgens tot de ontdekking van Barrij, die in 1840, bij zijne onderzoekingen op konijnen, spermatozoïden door eene opening in het ovum zag binnendringen. Hoe gewigtig dit beweren ook ware, het maakte weinig indruk. Bischoff maakte er melding van als van eene dwaling. Twaalf jaren lang sluimerde die ontdekking van Barrij, totdat eindelijk onderscheidene onderzoekers het vraagstuk nopens het indringen der zaaddieren in 't ei eveneens voor bewezen hielden. Volgens Nelson heeft zulks plaats door de driehoekige ruimte.
Eenmaal in het ei gekomen verdwijnen de spermatozoïden, die volgens Nelson eene bewarende-oplossenden vervormende werking zouden uitoefenen.

Een ander onderzoeker, Newport, verdedigde het gevoelen, dat de spermatozoä niet door ééne opening, maar op elk punt van het ei doordringen. Keber eindelijk, wiens werk over dit onderwerp veel opgang maakte, kwam door zijn onderzoek op najaden-eijeren, tot de volgende resultaten: het ei bezit drie vliezen: 1e. het membrana pellucida; 2e. membr. albumina en 3e. membr. vitellina. De spermatozoä dringen door tot in het membr. albumina, zich daarmede voedende, zij verliezen daarbij hun staart, zijn groenachtig van kleur en zeer gevoelig voor strychnine, onder de inwerking waarvan zij opspringen en daardoor gemakkelijker herkend worden.
Ook bij konijnen nam Keber hetzelfde waar, en, hoogst opmerkelijk zelfs op het mesenterium der konijnen vond hij spermatozoïden, die alzoo schenen te migreren.
Eindelijk zegt spr. was Bischoff door al die gewaande ontdekkingen wakker geworden, en ofschoon het werk van Keber aan hem was opgedragen, aarzelt hij niet alles voor bedrog te houden. De migratie der zaaddieren - reeds door Remak gezien - was volgens hem niets anders dan een soort van hijdotide, die Keber voor spermatozoïde aanzag. Ook Nelson en anderen werden door den Heidelbergschen hoogleeraar wederlegd; en niet weinig was men dus verwonderd in het jaar 1854 van Bischoff de bekentenis te vernemen, dat hij tot dusverre gedwaald had; daarbij de verklaring afleggende, dat zoowel Barrij als Newport, te regt, het indringen der spermatozoä in het ovum hadden verdedigd.
Na de breedvoerige uiteenzetting van dit een en ander, maakte spreker verder melding van de jongste nasporingen van Leuckart en Meissner, welke bij insecten het bestaan van eene opening in het ei, de zoogenaamde micropijle, hebben aangetoond, waardoor de zaaddiertjes in de zona pellucida of membr. vitellina doordringen, alwaar zij zich oplossen, een droppel olie vormende. En terwijl eindelijk de aandacht nog werd gevestigd op de merkwaardige overeenstemming in de wijze van bevruchtiging tusschen dieren en planten, besloot spreker met te zeggen, dat volgens het tegenwoordige standpunt der wetenschap, het bestaan der micropijle en het indringen der spermatozoïden in het ei, als feiten kunnen worden aangenomen.

JANUARIJ 1856

De heer van Anrooij vertoont een steen ter grootte van een duivenei, afkomstig uit de blaas van een 30-jarige vrouw, welke zich zonder kunsthulp langs de urethra ontlast had. Opmerkelijk was het dat de kern van deze blaassteen gevormd werd door een haarspeld, die, zoo het schijnt, eenige jaren geleden door de vrouw zelve, in de pisweg was gebragt. Na verwijdering van den steen was er incontinentia urinae overgebleven, terwijl verschijnselen van cijstitis chron. aan de ontlasting waren voorafgegaan.

MAART 1856

De heer Woltersom spreekt met een woord over de gunstige werking van Solutio Fowleri, door hem waargenomen bij eene hardnekkige en telkens recidiverende intermittens quartana, waartegen gedurende verscheidene maanden vruchteloos chinine enz. was toegediend.

SEPTEMBER 1856

De heer van Zelm doet mededeeling van eene door hem verrigte amputatie van het been bij een vrouw van 68 jaar, welke gedurende tien maanden met podarthrocace en opvolgende caries van het voetgewricht onder behandeling was geweest.
Met uitstekend gevolg werd in dit geval van chloroform-inademing gebruik gemaakt. De reactie-verschijnselen waren zeer matig. De wond was na 4 weken volkomen genezen en patiente zeer in krachten toegenomen. Opmerking verdiende nog, dat de onderbindingsdraden eerst 3 weken na de operatie konden verwijderd worden.

Dr. van Rhijn houdt eene voorlezing over Sijphilisatie; dat wil zeggen over de kunstbewerking die het vermogen zoude bezitten, het organisme onkwetsbaar te maken voor het scherpe gif der sijphilis door eene herhaalde inoculatie met dit gift.
Na kortelijk de geschiedenis dezer ontdekking van Anzios - Turenne herinnerd te hebben en de gelukkige resultaten te hebben medegedeeld door Sperino verkregen bij 52 publieke vrouwen met meer of minder belangrijke verschijnselen van primitive of constitutionele sijphilis, geeft spreker een uit-

voerig verslag van het verhandelde in de Parijsche Academie, naar aanleiding van een aan dat wetenschappelijk ligchaam ingezonden berigt van Turenne. Gedurende deze discussies over den sijphilisatie, welke zooals spreeker zegt, onder de belangrijksten te rekenen zijn die de Academie ooit hield, werd door Ricord, een jong Duitsch geneesheer Dr. Lindeman voorgesteld, die door zijn voorbeeld de leer van Turenne willende staven, zich op de voorgestelde wijze had laten inoculeren, echter met zulk noodlottig gevolg, dat hij aan constitutionele sijphilis leed. Het rapport bij deze gelegenheid door Begin uitgebragt was dan ook hoogst ongunstig voor de sijphilisatie.
Laval was de eenigste die als voorstander der kunstbewerking optrad, en na vier lange zittingen, werd door de Academie het anathema over de sijphilisatie uitgesproken. Na zoodanige uitspraak was sprekers belangstelling in deze nieuwe ontdekking zeer verminderd.
Onlangs echter werd zijn oordeel over deze zaak weder zeer gewijzigd door inzage te nemen van een werkje van W. Boeck, Prof. aan de Hoogeschool te Christiania, handelende over de sijphilisatie bij kinderen en waarin zeer gunstige waarnemingen over het sijphiliseren worden aangetroffen. De hoofdzakelijke inhoud van dit werkje wordt vervolgens door spreker aan de leden medegedeeld, waaruit blijkt, dat Boeck's experimenten hem tot de volgende conclusies hebben geleid :

1e. Bij de voortgezette inoculatie van de sijph. smetstof ontstaat immuniteit voor dit gift.
2e. De sijphilitische verschijnselen, welke in den aanvang der sijphilisatie aanwezig zijn, verdwijnen bij voortzetting der inoculatie.
3e. Het algemeen bevinden lijdt niet in het minst bij de sijphilisatie, integendeel verbetert zich, wanneer de zieke, vóór den aanvang der behandeling, zich minder wel gevoelde.

Hierna volgt eene korte discussie. De leden zijn het met den spreker eens, dat de waarnemingen van Boeck in hooge mate der aandacht waardig zijn, al is het dan ook, dat eerst na verloop van tijd moet blijken, in hoeverre de sijphilisatie meer blijvende resultaten oplevert, dan de gewone behandeling met kwikzilver.

De heer Woltersom geeft verslag van eene nieuwe wijze van schurftbehandeling - de zoogenaamde snelkuur - die sedert korten tijd ook bij ons leger in navolging van België, is ingevoerd.

DECEMBER 1856

De heer van Zelm doet mededeeling van eene persoon, wien een zware boom op den rug was gevallen, ten gevolge waarvan, op de hoogte der 11e en 12e ruggewervel, fractuur der processus spinosi met schijndood en verlamming. De behandeling bestond in horizontale ligging en koude fomentatiën, waaronder de beweging allengs terugkeerde; zoodat er hoop is ('t voorval had voor 3 weken plaats) dat de beterschap zal blijven voortgaan.

De Hr. Groeneboom deelt mede dat onlangs twee patiënten in de Infirmerie door de snelkuur met goed resultaat voor scabies behandeld zijn.

FEBRUARIJ 1857

De heer Dietz deelt kortlijk mede een geval van vergiftiging, hetwelk onlangs te Eijbergen heeft plaats gehad. Een gezin van 6 personen namelijk werd onder of kort na het eeten eener bonensoep ernstig ongesteld. De verschijnselen waren primordiaal angst, walging, braking, diarrhé, gevoel van zwakheid, koorts en buikpijn, enz. De soep door hem en Dr. van Rhijn namens de Justitie onderzocht bevatte een aanmerkelijke hoeveelheid Arsenicum.

MEI 1857

De heer Luchtmans deelt eenige resultaten van waarneming omtrent de heerschende tijphus mede. Het is hem voorgekomen dat de besmetting het sterkst is in het herstellingstijdperk, dat de prodromi der ziekte doorgaans 8 à 10 dagen aanhouden, dat de ziekte meestal slechts 14 dagen duurt.
Spreker heeft bij de helft der lijders typhus exantheem opgemerkt. Abdominaal verschijnselen heeft hij weinig gezien. In de eerste week van het lijden was in den regel hoofdpijn voorhanden. Aan de hevigheid hiervan, beantwoordt doorgaans de subsultus tendinum. Potares bezwijken meestal.
Er wordt bepaald, dat in de volgende vergadering eene discussie zal worden gehouden over de behandeling van typhus, vooral met het oog op laxantia.

SEPTEMBER 1857

De heer Ramaer deelt mede, dat op den 7den Oct. aanstaande de Heer Rive te Logchem en lid van deze afdeeling zijn gouden Jubilé zal mogen vieren en uit den wensch dat de afdeeling aan den geachten Jubilaris hare deelneneming betuige. Er wordt bepaald, dat op den 6den Oct. aanstaande eene circulaire bij de leden in de stad zal rondgaan waarbij hen zal worden afgevraagd of ze genegen zijn om den Heer Rive te gaan gelukwenschen en zoo de deelneming talrijk genoeg is, alsdan in den namiddag naar Logchem te rijden.

OCTOBER 1857

De hoofdbeginselen en hoofdbepalingen (van het wetsontwerp voor de nieuwe geneeskundige staatsregeling) worden in discussie gebragt en bij meerderheid van stemmen besloten aan den hoofdbestuurder secretaris te berigten dat:

a. onze afdeeling niet zoo als in het wetsontwerp wordt aangenomen eenige soorten van doctoren en bovendien nog geneesmeesters wenscht, maar slechts eene stand van geneeskundigen verlangt;
b. ingeval de verschillende soorten van doctoren behouden blijven, is onze afdeeling ongezind om aan de Med. Doctoren de uitoefening der kleine chirurgie toe te staan;
c. het creëren van handlangers wordt goedgekeurd;
d. Met Art. 17 van het 1e ontwerp kan men zich vereenigen maar minder met Art. 18, waarbij de geneesheer wordt verpligt om de Justitie het hem toevertrouwde geheim te openbaren wanneer het misdrijven geldt;
e. met Art. 22 waarbij het leveren van geneesmiddelen door geneesheeren in het algemeen wordt verboden kan de afdeeling zich niet vereenigen.

Het wordt door de Afdeeling als een belangrijke omissie in het tweede wetsontwerp geacht, dat het getal Apotheken niet eenigszins naar het zielental beperkt wordt.

Zij acht de betrekking van ambtenaar onvereenigbaar met de uitoefening der practijk.

De bepaling der examina vindt zij onnaauwkeurig.

In de zamenstelling der staatscommissie acht zij het getal professoren te groot.
Voorts zou de Afdeeling wenschen dat de bestaande heelkundigen gemakkelijker in de gelegenheid werden gesteld om door een examen den graad van doctor te verkrijgen.

FEBRUARIJ 1858

Ingekomen eene missive van het hoofdbestuur, behelzende de herinnering, om vóór 1e Januarij aan Dr. Ali Cohen, als secretaris der tijdelijke commissie voor geneeskundige plaatsbeschrijving de antwoorden der afdeelingen op de vraag: waar en hoe wonen de armen, vooral in de steden? in te zenden.

OCTOBER 1859

De heer Luchtmans deelt een geval van herniotomie mede door hem onder bijstand van zijnen broeder, stadsgeneesheer te Haarlem en van den heer van Rhijn alhier verrigt.
Het was den 24sten September j.l. des avonds te 7 ure, dat zijne hulp bij vrouw K. te dezer stede werd ingeroepen. De zieke, een doorgaans gezonde vrouw van zestigjarigen leeftijd lag te bed en klaagde over hevige buikpijn met braken verbonden en die reeds acht en dertig uren geduurd had; hij vond den buik sterk uitgezet, zeer pijnlijk op het aanraken en den pols koortsig; op de vraag of de lijderes eene breuk had, werd hem geantwoord, dat zij sedert een jaar een klein gezwel in de liesstreek bemerkt had, maar niet veel acht daarop had geslagen; bij het onderzoek bleek, dat de vrouw met eene hernia cruralis behept was, tot welker incarceratie de verontrustende verschijnselen gemakkelijk terug te brengen waren; de pogingen om haar weder in te brengen, bleven vruchteloos en de verschijnselen verbeterden onder de aanwending van eene aderlating, van pappen en verzachtende clysmata niet. Nu werd tot de genoemde kunstbewerking besloten, waarmede te half elf ure een aanvang werd gemaakt. Van eenen breukzak was weinig of niets te bespeuren, het weefsel van de darmlis vertoonde eenen hoogen graad van hyperaemie en er was eene belangrijke verwijding van den annulus cru-

ralis noodig, om het ingewand terug te brengen; na de reductie ontstond er spoedig eene belangrijke vermindering der verschijnselen, de wond werd door bloedige hechting te zamen gevoegd en genas binnen weinige dagen per primam intentionem, zoodat de geopereerde reeds den twaalfden dag haar dagelijksch werk weder verrigten kon en den veertienden dag na de operatie den spreker op de straat ontmoette, terwijl zij bezig was melk rond te brengen.

MEI 1860

Beraadslagingen over de alhier te houden Algemeene Vergadering der Maatschappij t.b.d.G. :
De commissie ter feestviering deelt mede dat de Heer Tahro zwarigheid maakt om bij de ontvangst der leden der A.V. in de buitensociëteit den 19de Junij e.k. de muziek der Dragonders voor zijne rekening te nemen, die daarvoor dan eene vergoeding verlangt ad. *f* 35,—.
De praeses deelt een brief mede van den Hr. van der Brugh, vuurwerkmaker te Amsterdam, met het programma der verschillende vuurwerken, waaruit blijkt, dit met inbegrip van kosten van verzending en overkomst van een bediende *f* 148,— zoude bedragen.
De Heer Woltersom brengt ter tafel de menu van het diner, hetwelk door de kastelein der groote sociëteit (Burgers) tegen *f* 4,60 het couvert met inbegrip van een halve flesch wijn, en bij minstens 50 couverts zoude kunnen geleverd worden. Wordt besloten de menu in de hoofdzaken goed te keuren, doch deze, zoo nodig tot wijziging nogmaals ter inzage van erkende gastronomen te geven, alsmede Burgers voor minstens 50 couverts in te staan. Verder wordt de commissie opgedragen zich proefondervindelijk van de deugdelijkheid der wijnen van den Hr. Burgers te overtuigen en daaruit dan eene keuze te doen voor het menu.

Wordt garresteerd het navolgende programma voor de twaalfde Algemeene Vergadering der Ned. M.t.b.d. Geneeskunde te houden te Zutphen den 20 en 21 Junij 1860:

19 junij
Des avonds te 7 ure : Bijeenkomst in de Buitensocieteit.
Uitreiking der Bewijzen van Lidmaatschap

20 junij
Des voormiddags te 9 ure precies: Opening der vergadering in de Landschapszaal van het Stadhuis.
Te 12 ure pauze.
Te 1 ure : Hervatting der werkzaamheden.
Ten 2½ ure: Sectievergaderingen in verschillende lokalen van het Stadhuis.
Te 4 ure : Diner in den Hollandschen Tuin ad *f* 1,50 het couvert.
Te 5½ ure afrijden naar de landbouwkolonie Nederlandsch Mettraij, waartoe de rijtuigen voor de leden door de Zutphense afdeeling beschikbaar worden gesteld.
Na de bezigtiging van Nederl. Mettraij muziek van het regiment Dragonders aan den laatsten Stuiver.
Te 10 ure vuurwerk.

21 Junij
Des voormiddags te 8 ure : Openbare les der Gymnastiekschool.
Te 9 ure precies : Heropening der Vergadering.
Te 1 ure: Bezoek aan het krankzinnigenhuis, alwaar aan de leden, vanwege het Bestuur der Gestichts eenige ververschingen zullen worden aangeboden en door den Heer Pohl chirurgische instrumenten zullen ten toon gesteld worden.
Te 5½ ure feestmaal a *f* 4,60 het couvert (met een halve flesch wijn) in de Casinozaal boven de Groote Societeit.

JUNIJ 1860

De Hr. Ramaer belast zich met den taak door middel van de Zutphensche Courant het publiek in te lichten met den aard en strekking onzer vereeniging en naar aanleiding daarvan door het uitsteken van vlaggen hunne vreugde en deelneming te doen blijken. (tijdens de Algemene Vergadering).

AUGUSTUS 1860

De Heer Ramaer brengt ter tafel een versch en eenige op spiritus bewaarde exemplaren van vetdegeneratie van het hart; voorgekomen bij krankzinnigen en doet opmerken hoe het juist het regterhart is, dat in deze retrograde metamorfose van het spiervleesch deelt. In eene belangrijke mate was zulks het geval met het hart van een man, die aan moria lijdende een aantal jaren in het gestigt had doorgebragt. Bij deze persoon bestond gedurende de laatste jaren zulk eene sterke veneuze stasis der extremiteiten, vooral der handen, dat men hem 's winters altijd, uit vrees voor bevriezen in een warm vertrek moest doen verblijven.
Ook onder genoemde preparaten was er een van eene vrouw mede aan moria lijdende, welke een zeer fraai exemplaar van vethart had nagelaten.
Spreker wijst vervolgens op het psijchologisch verband hetwelk er bestaat tusschen genoemde krankzinnigheidsvorm en deze ziekelijke vetvorming; maar vooral ook hoe bij verdere voortgang en namate deze het spiervleesch ervervangt, verminderde drijfkracht van het hart en meerdere spanning van het veneuze stelsel moet tengevolge hebben en daarmede eene vermindering der stofwisseling en gebrek aan energie in een naauw verband staat.

AUGUSTUS 1862

De heer Schey doet mededeeling van een geval van atresia completa vaginae, door operatie in zoo verre genezen, dat de verschijnselen van hysterischen aard, welke zich bij het ontstaan der puberteit op de hevigste wijze vertoonden, achterwege zijn gebleven. De heer van Zelm herinnert aan een geval van vernaauwing der vagina in die mate, dat zij geene genoegzame ruimte voor de schacht eener ganzeveêr bevatte, waar desniettemin zwangerschap ontstaan was, welke gedurende haar geheel verloop geene verandering in den staat der vagina gebragt had en waar de vagina gedurende den partus langzamerhand eene ruimte had verkregen, welke den doorgang van het kind zonder eenig bezwaar toeliet.

JULIJ 1864

Dr. van Rhijn vraagt het woord en deelt den leden een middel tegen kiespijn, veroorzaakt door carieuse kiezen, mede, hetwelk door Prof. Halbertsma bij eigen ondervinding en door Dr. van Rhijn van Leiderdorp in vele gevallen als alleszins doelmatig is voorgekomen.
Het middel is alsvolgt: Neem 1 grein Ac. Arsenicosum en 8 grein Acetas Morphij en vermeng ze met 10 droppels creosoot tot een papje. Hiervan een kleine hoeveelheid op een watje in de carieuse kies gebracht en daarop eveneens een weinig watten gelegd doet de pijn onmiddellijk bedaren.

DECEMBER 1864

Dr. van Rhijn spreekt vervolgens over de voeding der zuigelingen bij ontstentenis der moedermelk, inzonderheid over het meest geschikte bijmengsel bij koemelk in gevallen, wanneer deze laatste noodig verdund niet goed verdragen wordt. Hij spreekt alzoo achtereenvolgens over lapides cancrorum, bicarb. sodae, chloornatrium, gekookte karnemelk met suiker en kalkwater, welk laatste middel hem inzonderheid uitstekend bevallen is.
Men legt daartoe 1 stuk kalk van de groote van een kopje in twee flesschen aqua gedurende eenigen tijd, totdat geen kalk meer oplost en neemt hiervan één lepel op één gewone zogfles.

APRIL 1865

De Heer Munnich deelt een geval mede dat hem overkomen was dat een moeder een draadje om de penis van haar kind bond ten einde te voorkomen dat het onzindelijk was.

JULIJ 1865

Onder de verschillende belangrijke onderwerpen, die door de leden bediscutieerd worden, behoort o.a. de verwijdering van cataracten door extractie, naar

aanleiding van eene zoodanige operatie met zeer gunstig gevolg door Dr. Cartier van Dissel onlangs bewerkstelligd en een geval kortelings in het gesticht te Zutphen waargenomen, waarbij eene doorgeslikte vork na een verblijf van 10 maanden in den maag door abcesvorming naar buiten ontlast werd zonder sporen van zijn verblijf aldaar na te laten.

JANUARIJ 1866

De Heer van Zelm deelt een geval mede van terugblijven der moederkoek na tweelinggeboorte bij eene multipara hier ter stede.
Beide kinderen waren dood geboren, het tweede ongeveer een dag na het eerste. Eerst den derden dag werd door de vroedvrouw hulp van spreker ingeroepen. De algemeene toestand der vrouw was toen vrij ongunstig, bij inwendig onderzoek werd slechts een klein stukje placenta in het gecontraheerde ostium uteri gevoeld. Eene expectatieve behandeling werd gevolgd. Voorlopig injecties en analeptica, later roborantia en goede voeding. Allengs herstelde de vrouw zich. Thans, ruim eene maand na de baring gevoelt de vrouw zich vrij wel en de uterus is nog boven de symphyse te voelen.

AUGUSTUS 1866

Ingekomen een schrijven van een collega uit Haaksbergen :

Geachte kunstbroeders,

Door Uw geacht medelid Uwer vergadering Dr. Gantvoort uitgenoodigd zijnde om mijn ongelukkigen toestand kenbaar te maken, en kan het zijn eenigen raad of inlichtingen van Ued. te ontvangen, dient tot inlichting :
1e July 1865 ben ik naar Dr. Aschendorf te Gildehaus geweest, dus voor het eerst hulp ingeroepen, deze cauteriserde mij (wegens carcinoma linguae) zeer erg, zoodat ik in acht dagen hevige pijnen had. De reden waarom ik niet eerder om raad gegaan ben, lag daarin, dat vele kunstgenoten mij geruststelden, het kwam door sterk rooken.
In het laatst van July ging ik naar Borne, naar Dr. Schoemaker, deze proponeerde mij dadelijk uitpellen van de twee knobbels op de tong en dan eene hechting, dit schrikte mij af. Den tweede Augustus begaf ik mij naar Profes-

sor Tilanus; deze verklaarde, dat Dr. Schoemaker het niet uitpellen kon, hij ried mij aan langdurig gebruik te maken van de hydriodus potassae, een half ons op een kruik Seltserwater, drie maal daags een wijnglas. Dit heb ik gedaan.
Ook ging ik bij Prof. Schneevoogt, deze gaf mij een linimentum om de tong aan te strijken.
De tong werd al slimmer, er openbaarde zich een onaangename lucht, doch ik kon alles gebruiken. Gebruikte verschillende mondspoelingen, vooral van chloras kalii, succus citre etc. Ook gebruikte ik in stilte acht oncen Rob van Lafferheur; niet helpende liet ik mij bij de firma Hendriks en Comp. vier flesschen dec. Zitmanni klaar maken volgens voorschrift van Chelius, doch kon het niet verdragen door hevige diarrhoe. De tong werd al pijnlijker, er stoote zich gedeeltens af. Door aandrang van vrouw en kinderen, door den predikant alhier, stuurde men mij een empiricus Schmitz uit Walfort, deze verzekerde mij te kunnen genezen, en gaf mij een fleschje om drie maal daags de tong aan te strijken; het was een mineraalzuur, hevig bijtende, ja niet uit te staan.
De tong die den 18e January zoo hevig gebloedt had, die bloeding hield op door dat hevig causticum, mijn tong stootte zich af, doch kreeg gezonder aanzien, zoodat Dr Eekman te Enschede mij geluk wenschte, dat ik zoude herstellen, doch mijn spraak werd moeijelijker en de afscheiding van slijm en speeksel nam zoo toe. Ik hield vol met het middel van Schmitz tot den 15e Juny, het werd mij te pijnlijk, 's avonds aanstippen, daar lag ik den ganschen nacht te kermen.
Ik liet Schoemaker nog eens komen, die mij een nieuw aanstrijkmiddel gaf.
Voor de hevige hoofdpijnen in het achterhoofd verrigte Dr Ellerbeek jr., die met Docter Schoemaker in consult kwam, narcotische onderhuidse inspuitingen in den nek; ZEd. verrigte dit tweemal per week en de pijn in het achterhoofd ging er van over.
De tong bleef in dezelfden toestand, alle mijne tanden in de onderkaak vielen uit, door de sterke zuuren, mijn spraak werd slechter, toen niets hielp, bepaalde zich Docter Ellerbeek tot een mondspoeling met tinct. myrre.
Ik heb vergeten te vermelden dat ik sinds maanden gebruik 's avonds een kwart grein morphine.
Ziedaar Geachte Kunstbroeders een verslag opgemaakt in haast, onder pijnlijken invloed; dus ziet niet op stijl en schrift, en hopende UEd. een middel kunt uitvinden, waardoor speekselvloed minder wordt.

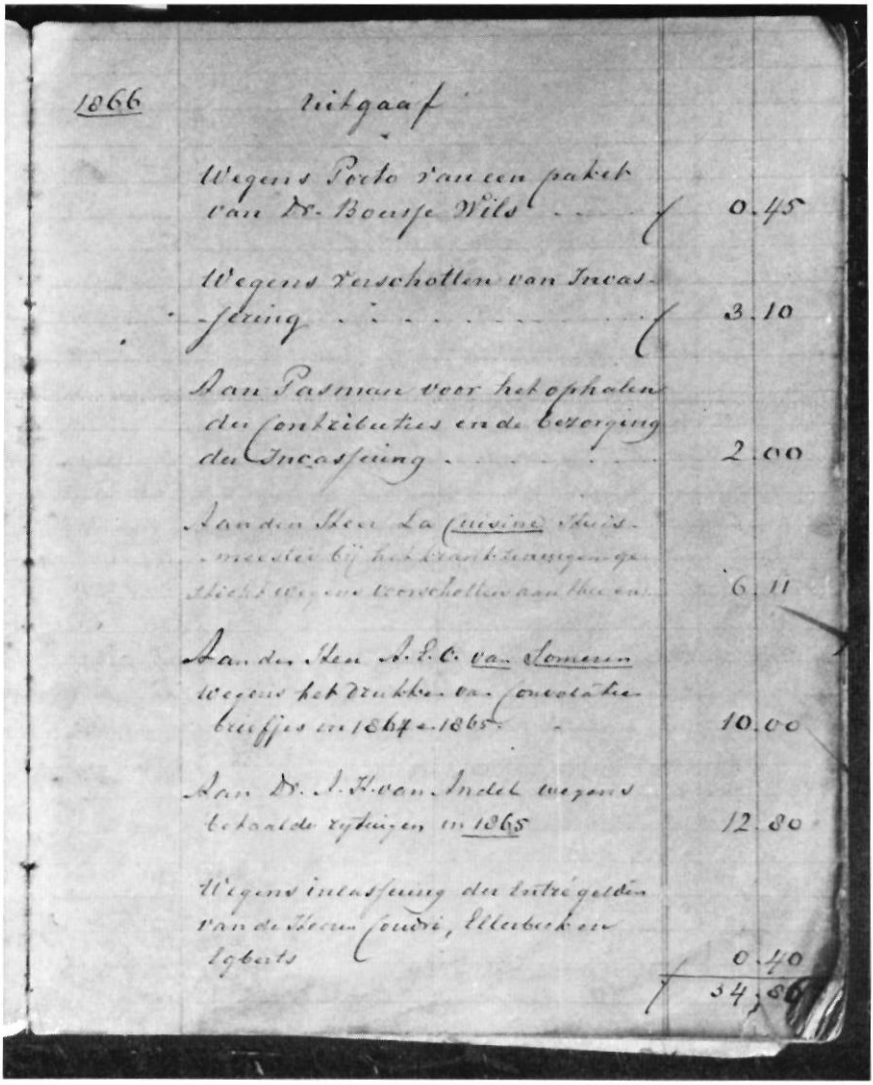

1866 Uitgaaf

Wegens Porto van een paket van Dr. Boerse Wils	f 0.45
Wegens verschotten van Incassering	f 3.10
Aan Pasman voor het ophalen der Contributies en de bezorging der Incassering	2.00
Aan den Heer La Cuisine Huismeester bij het krankzinnigengesticht wegens voorschotten aan thee en	6.11
Aan den Heer A. E. C. van Someren wegens het drukken van Consolatiebriefjes in 1864 & 1865	10.00
Aan Dr. A. H. van Andel wegens betaalde rytuigen in 1865	12.80
Wegens inlassering der Entrégelden van de Heeren Coudri, Ellerbeek en Egberts	0.40
	f 34.86

Bladzijde uit het kasboek

NOVEMBER 1867

Dr. Goossen vertoont de vergadering een onlangs door hem ter wereld bevorderd monster met twee koppen hetwelk volgens zijne daarover gemaakte studiën met de naam van diprosopus tetrotus moet bestempeld worden.

MAART 1868

De Heer van Dissel geeft in overweging op de eerste algemene Vergadering der Maatschappij een voorstel te doen, waarvan de grondgedachte in de navolgende bewoordingen vervat is:

„dat de Maatschappij de Regering bekend make met het veelvuldig voorkomen, dat besmettelijke ziekten (inzonderheid typhus) ligtvaardig worden verspreid en haar te verzoeken doeltreffende maatregelen te nemen om dit kwaad zooveel mogelijk te doen verminderen".

(In 1872 kwam de eerste Wet op de Besmettelijke ziekten tot stand, waarbij o.a. pokkenvaccinatie voor schoolkinderen en leerkrachten verplicht werd gesteld. Eerst in 1928 volgde onze tegenwoordige wet op de besmettelijke ziekten.)

NOVEMBER 1868

De Heer Goossens doet mededeeling van een geval van ruptura uteri bij een voor de 4e maal barende. Nadat onder goede weeën de uterus nagenoeg verstreken was, hielden deze plotseling op en klaagde de vrouw over hevige pijn in het onderlijf. Nadat om de dreigende collapsus de partus kunstmatig getermineerd was, ontstond een haemorrhagie en werd een duidelijke prolapsus der intestini waargenomen. Niettegenstaande deze ongunstige omstandigheden, herstelde de vrouw, alleen werd het puerperium behalve door lang voortdurende zwakte (!) nu en dan verstoord door terugkeerende diarrhoe.

SEPTEMBER 1869

Ongeveer 4 weken geleden werd collega van Dissel door een collega uit de buurt van Logchem verzocht om in consult te komen bij een kind uit den boerenstand van 1½ jaar, dat des middags circa 2 uur met gedroogde snijbonen spelende, plotseling hevig benaauwd was geworden, zoodat er bij de omgeving sterk het vermoeden bestond, dat het al spelende een boon ingeslikt zou hebben. De geroepen medicus vond het kind met voorbijgaande aanvallen van benaauwdheid, doch overigens vrij wel; vooral toen na de invoering van een catheter in de oesophagus en het toedienen van een emeticum het kind zich bij tijden geheel kalm gevoelde, zoodat de medicus geen onmiddellijk gevaar vermoedende het patientje verliet.
Later op den dag kwamen echter de benaauwdheden veelvuldiger terug, waarbij zich nu ook eene soort van kramphoest voegde, zoodat het soms eenigermate den schijn had, alsof het kind aan croup lijdende was.
Onder allengs in hevigheid en duur toenemende benaauwdheden, werd het lijden van dien aard, dat het vermoeden op een vreemd ligchaam in de luchtwegen nagenoeg tot zekerheid geraakte en de hulp van Dr. van Dissel ingeroepen werd. Des nachts circa 1 uur aankomende vond hij een bijkans stervend kind met hevige aanvallen van benaauwdheid, zeer livied uiterlijk, doffe wezenlooze oogen en eene belangrijke emphysemateus gezwollen hals.
Door deze zwelling en door de onrust van het kind, kon van den stethoscoop als hulpmiddel ter bepaling van de plaats van het voorwerp geen gebruik gemaakt worden. Uit het vrij normale stemgeluid mogt men echter besluiten dat dit niet de eigentlijke larynx zou zijn, terwijl ook de fossa Morgagni eene niet zeer waarschijnlijke bergplaats van een voorwerp als een witten boon, kon geacht worden, en bleef dus alleen over om aan te nemen dat het voorwerp in de trachea huisde.
Het enige redmiddel, hoe gering onder dergelijke omstandigheden ook de kans op eene gunstige afloop was, bestond in het onmiddellijk openen der luchtwegen. Hoewel de ouders terstond hunne toestemming hiertoe gaven, was dit echter met de geringe, eigentlijk geheel ontbrekende hulpmiddelen en adsistentie eene zeer moeijelijke onderneming.
Vooral de verlichting liet veel te wenschen over, terwijl aan uitstellen tot het daglicht wederom aangebroken zou zijn, bij het urgente en toch reeds

twijfelachtige van het geval, niet te denken viel: er moest gehandeld worden. Met groote omzigtigheid en geduld werd de operatie ondernomen. Door insnijding eener huidpooi verkreeg men eene wond van circa 6″ waarop verder met gesleufde sonde en bistouri werd voortgewerkt. Had men in de kleine glandula thyreoidea een voordeel bij het opereren, de overvulling der talrijke aderen was daarentegen eene groote hindernis, zoodat eene belangrijke bloeding niet te ontgaan was, die, daar pogingen tot onderbinding mislukten, niet dan na onderbinding in massa tot stilstand gebragt kon worden.
Na klieving van de beide bovenste ringen van de trachea en der cart. cricoidea stroomde onmiddellijk lucht in - met een paar haken werd de trachea geopend gehouden en niet lang duurde het of door de daardoor opgewekte hoestbuijen werd een boon in de onderste wondhoek zigtbaar en gelukte het na een paar pogingen om het corpus delictum met een pincet te vatten. Als het ware herleefde onmiddellijk het soms dood gewaande kind, sloeg de oogen op en begon zich te verzetten tegen zijne helpers. De wijd openstaande huidwond werd op een paar plaatsen gehecht en het geheel eenvoudig met een opgevouwen doekje verbonden. De herstelling volgde voorbeeldig: reeds den elfden dag ging er geen lucht meer door de wond en ± 4 weken na de operatie was er slechts een klein lidteeken, als bewijs van de plaats gehad hebbende operatie.

FEBRUARIJ 1870

Praeses brengt ter sprake de uitnodiging van het hoofdbestuur om opgaaf omtrent de oorzaken der groote sterfte in het eerste levensjaar.
In hoofdtrekken werd daaromtrent het volgende gerapporteerd:
Voor Lochem en Omstreken (door den heer van Dissel) dat als voornaamste moment aldaar in aanmerking komt het overmatig broeijen van de kinderen zowel door kleedingstukken, als door te hooge temperatuur van het vertrek in vereeniging met het plaatsen van de kleinere kinderen in ongeschikte, kleine, dikwijls duffe bedsteden, die voorzien en meestal gesloten met dikke gordijnen, niet behoorlijk geventileerd worden en de jonge kinderen aan al de nadeelen van minder reine of bedorven lucht blootstellen.
Aangaande de andere oorzaken, die meestal tot groote sterfte aanleiding geven, moesten voor deze streek in negatieven zin melding gemaakt worden.

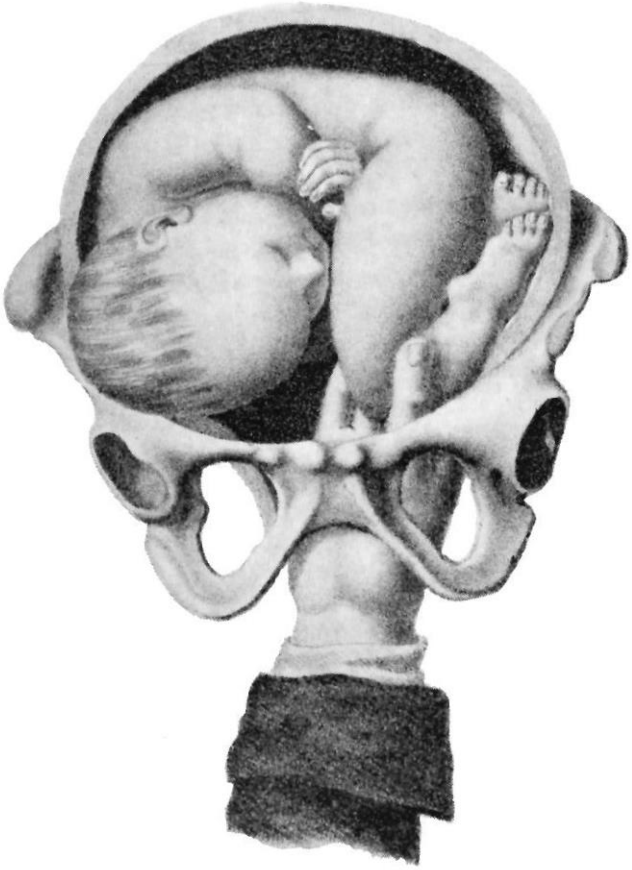

Keering op de Knieën.
Uit de
„de Volledige Verzameling van Afbeeldingen uit den geheelen omvang der theoretische en praktische verloskunde" van Dr. J. P. Maygrier (1838).

Voor Gorsel en omgeving (door den heer Gooszen): Hier kwam ten eerste in aanmerking „slechte voeding", niet zoo zeer door ongeschikte keuze der middelen, dan wel door gebrek aan reinheid voor de zuigflesschen en het niet voldoende ververschen van de melk daarin, die meestal totdat de geheele inhoud verbruikt was bij afwisseling gewarmd en toegediend werd.
Ten tweede slechte verpleging door onvoldoende reinhouden der kinderen (de ouders brengen menigmaal den geheelen dag op het land door). Ten derde achteloosheid bij het begin van diarrhoen en dergelijke ongesteldheden, zoodat meestal dan eerst geneeskundige hulp wordt ingeroepen, wanneer de gunstige tijd tot behandeling is voorbij gegaan.
Voor Zuthpen (door de H.H. van Zelm en van Rhijn). Hier waren de voornaamste momenten, slechte woning en daardoor minder geschikte of bedorven lucht. Ten tweede verwaarloozing van kleine ongesteldheden en ten derde de cachectische toestand van de meeste ouders onder de arme standen, hetwelk natuurlijk onder de gegeven omstandigheden een groote invloed op het vroegtijdig sterven der descendenten uitoefent.

MAART 1871

De heer Caudrie wordt met zijn behouden terugkeer uit den vreemde hartelijk verwelkomd en regtmatige hulde gebracht aan zijne kogels en granaten trotserende menschlievende hulpvaardigheid; het is de vergadering streelend, onder hare leden een representant van oud-Hollandsche cordaatheid in nood te mogen tellen.
De geachte zendeling van het Roode Kruis deelt de leden daarop menige belangwekkende episode, zoowel uit de schat van ervaringen op medisch alsook op sociaal en anthropologisch gebied, gedurende het verblijf te Metz, door hem opgedaan, mede.

(1870-1871: Frans-Duitse oorlog. 4-6 Augustus 1870: Franse nederlagen in de Elzas en bij Metz, waardoor het Franse leger tot de terugtocht wordt gedwongen).

OCTOBER 1872

De praeses deelt een hem onlangs voorgekomen geval van placenta praevia mede. Bij een meerbarende was op de helft der zevende maand metrorrhagie ontstaan, die echter toen onder in achtneming van de noodige rust spoedig ophield. Ruim zes weken later herhaalde zich de vloeijing en bleek het dat men met placenta praevia te doen had.
De vagina werd met den colpeurynter getamponneerd, die ook nu wederom zeer goede diensten bewees en onder toenemende dolores voldoende ontsluiting te weeg bracht om tot het lospellen der placenta en keering der vrucht over te gaan. Door de zeer vaste vliezen was deze laatste kunstbewerking minder gemakkelijk. Het kraambed verliep ongestoord.
Eigenaardig was bij dit geval de groote ijver door den R.C. geestelijke aan den dag gelegd, ten eerste om liever de sectio caesarea toe te passen en ten tweede om het kind tijdig te doopen, wat dan ook op een der afgehaalde voeten geschiedde.

FEBRUARIJ 1873

De heer van Rhijn deelt mede in betrekkelijk korten tijd 4 versies verricht te hebben, waarbij hem de keering op de knieën in alle opzichten boven die op de voeten verkieslijk is voorgekomen.
Hij beschouwt deze handgreep als eene wezenlijke vereenvoudiging bij versie. Ook verrichtte hij in de laatste gevallen de keering bij de gewone zijdelingsche ligging der vrouw, wat bij eenige oefening geene meerdere moeijelijkheden dan de ligging op het dwarsbed zou opleveren en stellig voor de vrouwen aangenamer is.

DECEMBER 1874

De heer H. W. van Rhijn houdt zijne op de convocatiebiljetten aangekondigde mededeeling over „Aderlatingen".
Spr. heeft in de Medical Times van 22 Aug. 1874 eene openingsrede gelezen, van den president der Afdeeling voor Chirurgie, Sir James Paget,

die hij in korte trekken weergeeft. Het doel van deze rede was: aan te tonen, dat men in den tegenwoordigen tijd veel te weinig venaesecties doet; het was eene herinnering aan Paget's eerste optreden in de praktijk, toen men niet alleen bij alle acute, inflammatore ziekten aderliet, maar ook zelfs bij anaemische en chlorotische personen, zonder dat er ooit eenig nadeel van werd ondervonden.
Spr. deelt daarop eenige ziektegevallen mede uit de Medical Times, waarbij aderlatingen uitstekende diensten hadden bewezen en verhaalt ook eenige gevallen uit zijn eigen praktijk ten bewijze, dat de aderlatingen waarlijk niet verdienden, zóó op den achtergrond geschoven te worden, als dit in den modernen tijd geschiedt.

JULIJ 1875

De heer van Zelm deelt mede, dat hij voor eenige dagen te Brummen een zeer moeielijken partus heeft getermineerd bij een zwak vrouwtje van 44 jaar, die voor de zestiende maal bevallen moest. De vorige 15 malen was zij steeds zeer voorspoedig door een vroedvrouw verlost.
Bij een onderzoek bleek, dat de vrouw een zeer sterken hangbuik had, dat het promontorium sterk prononceerde en dat het caput met een segment vast in den ingang van het bekken stond. Sedert 12 dagen was de vrouw in partu, sedert 10 dagen was het liq. amnii afgevloeid.
Door den heer Voerman, arts te Brummen, waren reeds pogingen met de tang aangewend, en secale met borax toegediend, maar tevergeefs. Ook gelukte het den heer van Zelm niet door middel van de tang of door perforatie en extractie de partus te termineeren.
Eerst nadat met de cephalotribe het hoofd verbrijzeld was en de cephalotribe was afgegleden, gelukte het met de tang het hoofd te extraheren. De schouders en de romp werden door den heer Kiewit, die inmiddels uit Deventer was op komen dagen, na veel krachtsinspanning, ontwikkeld.
Uit de anamnese der vrouw bleek, dat zij na hare laatste bevalling, nu vier jaar geleden, een waggelende gang had gekregen en ernstig ongesteld was geworden. Door een goede voeding was zij weer zoover hersteld, dat zij haar werk weer kon verrichten en beter gaan kon.
De vrouw was moribunda, toen spreker haar verliet. Het was het eerste

osteomalacisch bekken, dat spr. in zijn veeljarige praktijk was voorgekomen.

MEI 1876

De heer van Andel spreekt over ontoerekenbaarheid in medisch-forensische gevallen, die voor den medicus forensis dikwijs groote moeielijkheden oplevert.
Spr. zegt dat in het ontwerp van de nieuwe strafwet zeer ten onrechte o.a. bepaald wordt, dat hij, die een misdaad gepleegd heeft en buiten staat is ten aanzien van het feit zijn wil te bepalen, voor ontoerekenbaar moet verklaard worden. In de tegenwoordige strafwet wordt alleen gesproken van ontoerekenbaarheid in gevallen van krankzinnigheid (démense), wat wel tot groote moeielijkheden aanleiding kan geven, maar wat toch zeker het begrip van ontoerekenbaarheid minder rekbaar maakt.
Over dit punt wordt door de verschillende leden lang en breed gediscutieerd, zonder dat men tot een bepaald resultaat kan komen.

SEPTEMBER 1877

De heer A. J. van Rhijn vestigt de aandacht der leden op de werking van het pilocarpinum muriaticum. Hij meent dit middel om zijne uitstekende diaphoretische eigenschappen vooral bij acute maar ook bij chronische nierziekten of bij hartziekten, die met hydrops gepaard gaan, te mogen aanbevelen. Hij vertoont daarna de werking van dit middel op een man, die hij 10 druppels eener 2% oplossing onder de huid inspuit.

JANUARIJ 1878

De heer van Zelm deelt mede, dat hij voor eenigen tijd een vrouw van 42 jaren heeft gezien, die tenger en nerveus was maar overigens nog eenig licht boeren-huiswerk verrichtte, hoewel zij sedert 20 jaren (!) enkel en alleen leefde van 2 à 3 kopjes koffie en één dun stukje koek daags. Volgens spreker bestond er geen bedrog.

AUGUSTUS 1879

Aan de orde is de loting der spreekbeurten voor de aanstaande wintervergaderingen. Op de lijst was geteekend door acht Heeren. Bij loting werden de beurten geregeld.

Buitenvergadering, gehouden in Hotel Ampsen bij Lochem.
De heer Schey deelt mede, dat in den laatsten tijd te Borculo en omstreken een vreemde ziekte heerscht, die alleen als verschijnsel heeft oedema der onderste ledematen.
De patiënten eten goed, hebben geen koorts maar gevoelen zich minder lustig. De urineafscheiding is normaal. Eiwit wordt er niet in gevonden. Voor eenige dagen was een patient plotseling aan deze vreemde ziekte gestorven. In dat zelfde gezin waren verschillende personen onder dezelfde verschijnselen ziek. Een hunner vertelde den heer Schey, dat hij 's morgens nog bijna normale beenen had, maar dat hij ongeveer tegen den middag het oedema voelde opkomen. Ook de heer Huender te Laren en de heer van Dissel te Lochem hebben meerdere dergelijke patienten onder behandeling.

De heer Schey verhaalt, dat voor eenigen tijd door zijn assistent, een oudscheepsdoctor, die tijdelijk te Neede in de apotheek van den heer Gantvoort werkzaam was, abusievelijk poeders waren klaar gemaakt met 1 grein strychnine in plaats van santonine.
Een meisje van 12 jaren, dat een dezer poeders gebruikt had, kreeg kort daarop hevige stuipen. Toen de heer Gantvoort, die door ongesteldheid verhinderd was het kind te gaan zien, hiervan verwittigd was, vroeg hij den bediende of hij zich misschien ook vergist had, waarop deze ontkennend antwoordde.
Daar de stuipen in hevigheid toenamen besloten de ouders de hulp van den heer Beins, insgelijks geneesheer te Neede, in te roepen. Deze zag het kind, maar kwam niet op het vermoeden, dat hier een strychninevergiftiging plaats vond. Den volgenden morgen, toen de bediende in de apotheek bemerkte, dat hij de vergissing begaan had, schreef hij onverwijld aan den heer Beins welk verzuim hij gepleegd had en smeekte hem hiervan toch geen gewag te maken, opdat hij niet in het ongeluk gestort zou worden. De heer Beins echter schreef dadelijk aan den Inspecteur wat er was voorgevallen en voegde er bij, dat de poeders waren gereedgemaakt in de apotheek van zijn collega.

Het kind herstelde.

De heer Huender verhaalt van een patient met diabetes, die nadat hij glycerine en later liquor Fowleri gebruikt had, zich tegenwoordig zonder die middelen bij een uitsluitend dieet van dierlijk voedsel en het gebruik van Carlsbaderwater zeer wel gevoelde en zijn boeren-werk met lust verichtte.

MAART 1880

De heer Sneltjes vertoont een ledikant, dat door de vereeniging tot ziekenverpleging alhier was aangekocht. Dit ledikant kan door den zieke tevens als leuningstoel gebruikt worden, indien hij slechts even op een veer drukt. Evenzoo is op een ingenieuse wijze een inrichting aangebracht voor gemakkelijke urinelozing en defaecatie. Het geheel is net bewerkt en kost 300 mark.

MEI 1882

De voorzitter opent de vergadering met de mededeeling, dat door gebrek aan belangstelling de gewone vergaderingen sedert Juli van het vorige jaar niet konden gehouden worden. Hij hoopt, dat na de lange rust de kring een nieuw leven moge intreden.

MEI 1883

Aan de orde is het benoemen van een afgevaardigde ter algemeene vergadering. De voorzitter vraagt, of het wel wenschelijk is een afgevaardigde te zenden, daar onze afdeeling in den laatsten tijd zoo weinig gepraesteerd heeft. Eenige leden deelen dit gevoelen, maar anderen zijn van meening, dat het dan beter zou zijn den kring op te heffen. De heer van der Lee doet daarop het volgende voorstel, dat met 6 tegen 1 stem wordt aangenomen: een afgevaardigde te zenden, daarna regelmatig vergaderingen uitschrijven en aan het einde van het jaar uit de opkomst en de werkzaamheden der leden te besluiten of de kring nog recht van bestaan heeft.
(Tot opheffing behoefde het gelukkig niet te komen. De vergaderingen,

welke weliswaar met een vrij geringe frequentie van drie tot vier per jaar werden gehouden, werden weer wat beter bezocht).

OCTOBER 1883

De voorzitter deelt mede, dat volgens de convocatie-billetten zal worden gesproken over de plannen omtrent de bouw van een nieuw Ziekenhuis in deze gemeente.
Hij verzoekt den Secretaris eenige inlichtingen te willen geven omtrent die plannen. Deze deelt daarop mede, dat in het begin van dit jaar door alle geneesheeren te Zutphen aan heeren Provisoren van het O. & N. Gasthuis geadviseerd is, het nieuwe Ziekenhuis buiten de gemeente te bouwen, dat Provisoren daarop in dien geest besloten met de gemeente in onderhandeling zijn getreden over de lunette Coehoorn; dat die onderhandelingen op financieele bezwaren zijn gestuit en derhalve afgebroken zijn; dat nu de Provisoren er over denken het nieuwe Ziekenhuis op de oude plaats op te bouwen en dat aan de stads-geneesheeren en de geneesheeren van het krankzinnigengesticht een plan is voorgelegd. Dit plan mocht echter niet in de sympathie dier heeren vallen, behalve in die van den heer van Zelm. De Heer van Zelm zet daarop de gronden uiteen, waarom hij het plan van de heeren Provisoren niet zoo te verwerpen acht.
De overige leden echter zijn het er allen over eens, dat het Nieuwe Ziekenhuis noodzakelijk buiten de gemeente moet gebouwd worden en besluiten dus een adres aan den gemeenteraad te richten, waarin zij de grieven tegen een ziekenhuis binnen de gemeente uiteenzetten en waarin zij dringend adviseeren, de onderhandelingen omtrent de lunette Coehoorn met Heeren Provisoren te heropenen.

MAART 1884

Na eenige discussie wordt besloten den Heer van Andel, bij zijn vertrek naar Medemblik een album aan te bieden met de portretten der leden van den Kring.

JUNI 1885

Na eenige discussie wordt besloten in de laatste week van Juli te Lochem met een diné het 40-jarig bestaan van den Zutphenschen Kring te vieren. De kosten van het diné met een halven flesch wijn zullen uit de kas van den Kring bestreden worden.

APRIL 1886

De heer Besselink heeft een ophthalmologisch geval uit zijn praktijk mee te deelen. De pat. kon met het eene oog bijna niets zien, sedert korten tijd. Uitwendig was aan het oog niets bijzonders te zien. Met den oogspiegel ontdekte spr. dat in de fundus van het oog hyperaemie en een kleine excavatie bestond. Door eenige bloedzuigers, koude compressen en het inwendig gebruik van ergotine was de patient hersteld.

De heer van Dissel deelt mede, dat hij den laatsten tijd bij kleine kinderen met kromme beenen gebruikt maakt van kussentjes, die hij van de knie tot de enkel tusschen de beenen legt en met een windsel gedurende eenige uren daags en des nachts bevestigt. Volgens deze methode meent hij snellere genezing dan door middel van beugels verkregen te hebben.

De heer van Rhijn jr. beveelt als middel tegen zeeziekte en wagenziekte hydrochloras cocaïni aan. Spr. schreef dit middel onlangs aan zijne vrouw voor, die tot nu toe nooit zonder hoofdpijn te krijgen - ook zelfs maar een kleine reis kon doen.
Onlangs had zij echter zonder stoornis te ondervinden een reis naar Berlijn en 10 dagen later terug gemaakt dankzij het gebruik eener oplossing van 150 mgr. cocaïne op 150 gr. water.

NOVEMBER 1886

De heer Besselink verhaalt de historia morbi van 4 personen in één gezin, die tengevolge van het eten van pruimen ziek waren geworden.

De ziekte bood volkomen het beeld van eene vergiftiging door atropine. De voornaamste verschijnselen waren: braken, duizeligheid, constipatie, accomodatiestoornis en droogte in de keel. Hoewel langzaam, herstelden alle patienten. Bij onderzoek bleek nu, dat de verschijnselen waren opgewekt na het eten van éénen bepaalden pruimeboom. Naast dezen boom stond een tuya, wiens takken, vooral in het laatste jaar, geheel met die van den pruimeboom waren vergroeid. Een nader onderzoek zal leren, of deze tuya alleen, dan wel een schimmelplant, die van den eenen op den anderen boom is overgebracht als naaste oorzaak der vergiftiging moet beschouwd worden.

MEI 1887

De Heer van Rhijn sr. deelt mede, dat hij op advies van een Fransch Professor in de Journal de med. et de chir. prat. bij kinkhoest tegenwoordig gebruik maakt van antiseptische inblazingen in den neus, omdat volgens dezen Professor de kinkhoest-bacterie voornamelijk in het naso-pharyngeaal-slijmvlies zetelt. Het poeder dat daartoe wordt aanbevolen bestaat uit 2 deelen nitrat. bismutti en 1 deel pulv. benzoes. De uitkomsten zouden zeer verrasend zijn.

De Heer van Rhijn jr. stelt voor aan Heeren Provisoren van het O. & N. gasth. te verzoeken, de provisoren-kamer voortaan af te willen staan voor de vergaderingen van den geneeskundigen kring, daar het tegenwoordige lokaal uiterst ongezellig is en misschien daarin de slechte opkomst der leden moet gezocht worden. Voor het geval, dat de provisoren dit verzoek niet mochten toestaan, heeft de heer van der Chijs de bereidwilligheid gehad zijne kamer in het O. & N. gasthuis voor de vergaderingen aan te bieden, gelijk dit vroeger ook het geval was bij zijne voorgangers Ramaer en van Andel.

JANUARI 1888

De secretaris leest eene missive van het Hoofdbestuur voor, waarin aan de

verschillende afdeelingen verzocht wordt eene geldelijke bijdrage te storten voor een op te richten monument op het graf van wijlen Dr. Ramaer. Na eenige discussie wordt besloten uit de kas *f* 25,— tot dit doel af te staan.

APRIL 1888

De heer Besselink spreekt over het gebruik van Kreosoot bij phthisis. Spr. roemt de werking van dit middel zeer. Hij geeft het bij voorkeur met tinct. gentianae, 1 op 2. Van deze oplossing laat hij 3 maal daags 10 à 20 droppels, in lauw water opgelost, kort na het eten nemen.

OCTOBER 1888

De heer van Rhijn sr. leest een resumé voor van een opstel, dat hij gelezen heeft, van Dr. Beumer over de aetiologie van trismus en, waarin deze aantoont, dat tetanus veroorzaakt wordt door een specifieke bacil, die in de aarde voorkomt.
Een man, die bij het kegelen een splinter van de kegelbaan onder den nagel van een der vingers gekregen had, kreeg tetanus, nadat de splinter verwijderd was. Muizen, die werden ingeënt met een weinig aarde, die op de kegelbaan lag, kregen evenzoo tetanus, terwijl die, bij welke een stukje hout van de kegelbaan, dat vooraf was afgekrabd, onder de huid werd aangebracht, vrij bleven van tetanus. Zoo ook wordt trismus naonatorum veroorzaakt door bacillen, die met oud linnen lapjes op den navel van het kind gelegd worden. Wanneer men dieren inent met een weinig etter uit den umbilicus van een aan trismus gestorven kind, krijgen ze ook tetanus. Daarom wordt in de kliniek te Greifswald de navel van de pasgeboren kinderen niet meer met een oud linnen lapje, maar met gesteriliseerde watten bedekt.

OCTOBER 1889

De heer van Dissel vertelt van eene dame, die langen tijd onder zijne behandeling was geweest wegens periodiek optredende galsteenkoliek.

De intermissies werden hoe langer zoo korter, tot eindelijk pat. hulp zocht bij Dr. van Praag te Oudewater. Hier bleef zij een tiental dagen onder behandeling, gedurende welken tijd zij een drank innam, die eerst geen effect scheen te hebben, maar op het punt van terug te reizen ontlastte pat. eene groote hoeveelheid galsteenen en later thuis gekomen nog een dergelijke hoeveelheid. Nu, na drie maanden is pat. volkomen wel, ziet er veel beter uit en heeft geen aanval van pijn meer gehad. Spr. vraagt of iemand der leden ook weet, waaruit het middel van Dr. van Praag bestaat. De heer van 't Hoff meent, dat aloë het hoofdbestanddeel is.

NOVEMBER 1889

De heer van Dissel werd voor twee dagen bij een man geroepen, die onder een kar had gelegen. Bij onderzoek bleek pat. te lijden aan eene luxatie van het dijbeen naar voren en boven. Het hoofd van het dijbeen was duidelijk tot in de buikholte te voelen. Onder chloroform-narcose gelukte de repositie niet. Evenmin den volgenden dag, toen spreker met behulp van lakens door 6 à 8 menschen extensie en contra-extensie liet verrichten.
Eerst heden, nadat onder assistentie van de Heeren Gewin en Pelgrim en met behulp van een takeltoestel ruim een uur gewerkt was, gelukte eindelijk de repositie.

APRIL 1890

De heer van Dissel vraagt of een der leden hem ook kan verklaren, waarom bij den eenen mensch wèl en bij den anderen geen tandsteen gevormd wordt. Een bepaald antwoord wordt op deze vraag niet gegeven. Wel meenen sommige Heeren, dat brandewijndrinkers geen tandsteen krijgen. Spr. meent evenwel dat dit middel erger dan de kwaal is.

JULI 1890

Buitenvergadering te Lochem:
De Vice-Praeses noodigt de leden tot een bezoek aan het, sedert korten

tijd in gebruik zijnde ziekenhuis uit. Hier wordt hun de gelegenheid aangeboden de doelmatige inrichting, zoowel als de schoone ligging van het nette gebouw te bewonderen.

(G. Prop in „De Historie van een kleine landstad Lochem": Het Ziekenhuis te Lochem was in 1890 gebouwd; het werd bij de opening geprezen, maar men vond het jammer, dat in de hoek van elke veranda een privaat was ! In 1891 werd in een verslag de toestand goed genoemd ; in dat jaar waren opgenomen 16 patiënten, op 21 December waren er 2. In 1894 waren er 30 patiënten met 755 verpleegdagen; toen was er een pleegzuster benoemd).

OCTOBER 1890

De heer van Rhijn deelt mede dat hij ichthyol onverdund heeft aangewend bij een erosie aan het ostium uteri van een meisje, dat nu en dan lichte aanvallen van katalepsie had.
Toen enkele nervina van geen invloed waren, kwam spr. op de gedachte het genitaalapparaat te onderzoeken en vond de erosie. Met de genezing van deze erosie door éénmalige bestrijking met ichthyol keerden de aanvallen van katalepsie niet meer terug.

DECEMBER 1890

De heer van Dissel spreekt naar aanleiding van enkele gevallen uit zijn praktijk over het inplanten van pas uitgetrokken kiezen en tanden. Het laatste geval voor 5 weken, betrof een eerste kies, die carieus was. Nadat deze uitgetrokken was maakte spr. haar schoon en zette ze weer op haar plaats. Tot nu was zij goed blijven zitten.

JANUARI 1891

De heer Meinders werd den tweeden Kerstdag bij een patient ontboden, die een oud geweer had afgeschoten. Twee stukken van het geweer, die door

spr. vertoond worden, waren in het hoofd gedrongen en met eenige moeite eruit verwijderd. Bij zijne komst vond spr. een wond boven beide oogen. Op de broek van de patient lag hersenmassa en spr. voelde in beide openingen been. De patient, die buiten bewustzijn was, werd bediend en met een antiseptisch verband voorzien. Den volgenden morgen was het bewustzijn weergekeerd. Het verband werd vernieuwd. Nu, na vier weken zijn de wonden genezen.

APRIL 1891

Feestprogramma Algemeene Vergadering:
Regeling voor den tweeden dag: Rijtoer in de omstreken van Zutphen met een oponthoud te Vorden.
Het plan is, om tegen 6 uur in de stad teruggekeerd den feestmaaltijd in het gebouw der loge te houden: een diner à *f* 6,— het couvert met een halve fl. wijn. Na afloop zal een muziekcorps een uitvoering geven in de Buitensocieteit. De gemeenteraad heeft verzoek om subsidie ingewilligd en *f* 200,— disponibel gesteld. De burgemeester is bereid gevonden op den 5e Juli 's avonds om 7 uur de HH. op het raadhuis te ontvangen.

SEPTEMBER 1891

De heer Hulst vertoont den gepraepareerden schedel van een aapmensch, die dezen zomer in het gesticht alhier overleed. De omvang van den schedel bedraagt 44 cm. Het gewicht der hersenen bedroeg 539 gram, ongeveer dus een derde van het normale gewicht.

FEBRUARI 1892

De heer Koch vertoont eenige lenzen en een microscoop in den vorm van het Taschen-Microscoop van Waechter door hemzelf vervaardigd. O.a. vertoont hij een lens samengesteld uit een convexe en eene elliptische, die de sphaerische aberratie geheel en de chromatische aberratie gedeeltelijk opheft.

De vergrooting met het zelf vervaardigde microscoop van Koch is iets meer dan die met het Taschen-Microscoop van Waechter en het beeld laat aan duidelijkheid niets te wensen over.

SEPTEMBER 1892

De voorzitter wekt de leden op, voor zoover zij dit nog niet mochten gedaan hebben, in hunne verschillende standplaatsen met de burgemeesters maatregelen te beramen tegen de in aantocht zijnde cholera.

APRIL 1893

De heer van 't Hoff brengt ter sprake de verschillende behandelingswijzen van beginnende tuberculose. Hij roemt zeer de behandeling met kreosoot. Een patient, die 6 jaar geleden haemoptoe had gehad en daarna ging hoesten, consulteerde een jaar geleden een professor, die duidelijk afwijkingen in de rechter longtop vond. De sputa bevatten tuberkelbacillen. Pat. koortste nu en dan en had nachtzweet. De raad van den professor was o.a. naar Scheveningen te gaan. Aan dit advies kon pat. niet voldoen.
Spreker begon nu de behandeling met sterke voeding: 3 liter melk, 6 eieren daags en kreosoot in langzaam klimmende doses tot 2½ gram daags. Het gewicht nam toe van 126 tot 152 pond. De sputa vertoonden steeds minder bacillen tot ze nu voor 4 dagen in het geheel niet meer gevonden werden en in de rechter longtop zijn geen afwijkingen meer te vinden.
Door verschillende Heeren worden nog andere middelen besproken: zoo o.a. door den Heer Bijl de inademing van Ozon uit een buis, waarin lucht door een inductiestroom ontleed wordt.

JUNI 1893

De heer van Rhijn sr. verhaalt van zijn onlangs afgelegd bezoek te Parijs aan Pasteur en zijn instituut. Door een assistent werd spreker in het laboratorium, in de stallen enz. rondgeleid en met de meeste bereidwilligheid ingelicht.

MAART 1894

De heer van Rhijn jr. wenscht eerst eene huishoudelijke vraag te doen. Bij den toenemenden bloei van dezen kring acht hij het vergaderlokaal niet langer geschikt. Hij stelt voor, dat wij eene der bovenzalen der groote Societeit huren voor de vergaderingen.
Bij den goeden toestand der kas acht hij deze uitgave, die zeker niet groot zal zijn, volkomen verantwoord. Van verschillende zijden wordt instemming met dit voorstel betuigd en na eenige discussie wordt de secretaris gemachtigd de bedoelde zaal te huren zoo de huurprijs niet meer bedraagt dan *f* 3,—.

Een andere vraag betreft een obstetrisch geval. Binnen kort zal aan zijne zorgen worden toevertrouwd eene ongehuwde, die voor de eerste maal zal moeten bevallen en die een zeer vernauwd, rachitisch bekken heeft met eene conjugata vera van ± 7 cm. Hij is het met zichzelf niet eens, of hij in dit geval Sectio Caesarea of perforatie zal doen en vraagt wat de andere heeren er van denken.
Prof. v. d. Mey heeft hem op deze zelfde vraag geantwoord, dat hij bij eene ongehuwde, perforatie van het levende kind gewettigd acht, maar bij eene gehuwde liever S.C. zou doen. De discussie over deze vraag is zeer geanimeerd maar brengt spreker niet veel verder. Alleen was men het algemeen er over eens dat de gehuwdheid of niet-gehuwdheid geen gewicht in de schaal mag leggen.

APRIL 1894

De heer van Rhijn verhaalt, hoe het met de primipara gegaan is, waarover hij in de vorige vergadering gesproken had. Den 23sten Maart was zij in het ziekenhuis gekomen met eenige dolores. Bij onderzoek bleek, dat het kind leefde, het hoofd voor lag, dat het vruchtwater was afgevloeid, dat eene geringe ontsluiting bestond en dat de bekkeningang belangrijk vernauwd (conj. diag. hoogstens 9½ cm) en de bekkenuitgang normaal of misschien zelfs verwijd was. Op de vraag van spr. of de moeder gaarne een levend kind zou krijgen, had zij geantwoord, dat zij er niets aan kon doen als het in het

leven bleef. Door dit antwoord meende spr. geen vrijheid te hebben S.C. te doen en besloot dus af te wachten tot hij bij genoegzame dilatatie zou kunnen perforeeren en met den cranioclast extraheeren.
In de eerste dagen veranderde de toestand slechts weinig. Den vierden dag kreeg pat. 's avonds koorts (39°) den volgenden morgen was de temp. normaal, doch 's avonds 40°. Ook begon eenig stinkend vocht af te vloeien. Spr. liet daarop de vagina irrigeeren met eene 2% oplossing van carbolzuur en een warm zitbad geven. De ontsluiting was nog altijd niet veel groter dan 3 à 4 cm. De harttoonen van het kind waren nu niet meer te hooren. Toen spr. den volgenden morgen in het ziekenhuis kwam, was pat. juist naar beneden gebracht om weer eene irrigatie te krijgen. Zij had sedert het laatste uur eenige persende weeën gehad. Bij onderzoek bleek nu tot sprekers groote verbazing, dat het hoofd in den bekkenuitgang stond. Met den forceps werd het foetus, dat een vreeselijke stank verspreidde gemakkelijk geëxtraheerd. De vrouw collabeerde sterk na de bevalling. Een paar etherinjecties brachten hierin verbetering, doch binnen 24 uur was zij ten gevolge der sepsis, die door auto-infectie was ontstaan, bezweken. Had spr. een dergelijken afloop kunnen vermoeden, dan zou hij zeker in tijds S.C. hebben verricht.

MAART 1895

De heer van Dissel vraagt, waar op dit oogenblik het heilserum tegen diphtheritis te verkrijgen is. Hem wordt geantwoord, dat dit door tusschenkomst van iederen apotheker te verkrijgen is bij de HH. de Bossan te Dordrecht e.a. Naar aanleiding van deze vraag doet de heer ten Bosch eene andere vraag, n.l.: hoe zijn hier de resultaten met het heilserum. In Twenthe wordt volgens spreker het heilserum niet meer gebruikt, omdat de resultaten, door Dr. Koster te Enschede verkregen, allertreurigst waren. Vijf patientjes, die ingespoten waaren, stierven, een zesde, dat niet ingespoten was, omdat de voorraad op was, genas.

(In 1883 ontdekt Löffler de diphteriebacil.
1888 ontdekking van het diphterietoxine door Roux.
1890 Von Behring bereidt anti-diphterie-serum, dat in 1894 in Nederland wordt toegepast).

AUGUSTUS 1895

De vice-voorzitter van Dissel noodigt de leden op te staan en wijdt daarop eenige gevoelvolle en waardeerende woorden aan de nagedachtenis van de onlangs overleden voorzitter, Dr. H. W. van Rhijn, den laatst overgebleven stichter van de Ned. Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst.

(Dr. van Rhijn sr. was, zoals hij het zelf nog gezegd had in de vergadering van 7 Dec. 1894, gedurende de volle vijftig jaar, dat de Kring Zutphen bestond, bestuurslid geweest en had voor het grootste deel de vergaderingen als voorzitter geleid.
In die vergadering stelde hij voor zijn functie neer te leggen, maar bleef toen op aandrang der leden nog enige tijd aan).

JANUARI 1896

De heer van Dissel heeft onlangs twee gevallen van eclampsie met doodelijken afloop behandeld. De eerste pat. was eene vrouw, die voor de tweede maal gravida was. Uiterlijk was zij gezond. Toen spr. er 's avonds kwam was pat. comateus na een aanval van eclampsie. De ontsluiting was groot genoeg om met de forceps het kind te doen geboren worden. Spr. spoot met eenige tusschenpoozen 100 mgr. morphine in en liet bovendien chloroform inademen. De vrouw kwam niet meer bij bewustzijn en was na vier uren dood.
In het tweede geval was niets bijzonders waargenomen. De stuipen traden plotseling op. Spr. spoot 25 mgr. morphine in en liet chloroform inademen. Het kind werd met de forceps ontwikkeld. Pat. kwam nog even bij kennis. Later herhaalden zich de stuipen en volgde de dood. De urine was sterk eiwithoudend.

De voorzitter stelt voor uit de kas der afdeeling *f* 10,— af te staan voor het op te richten monument voor Pasteur. Aangenomen met algemeene stemmen.

FEBRUARI 1896

De heer van Dissel zegt, dat de heer Koppenol hem verteld heeft van een

koloniaal, die een kogel in de dij heeft gekregen, welke kogel niet te vinden is. Hij meent, dat misschien door de ontdekking van Röntgen met de X-stralen de zetel van de kogel te bepalen zal zijn.

(In december 1895 deed Röntgen de eerste mededeling over de door hem ontdekte stralen. De eerste Röntgenfoto, van een hand, werd op 22 december 1895 genomen).

OCTOBER 1896

De heer Wagtho deelt mede, dat hij onlangs bij een myoop van 24 dioptrieën de lens heeft weggenomen en dat de pat. nu vrij goed zien kan. Hij heeft nu slechts 3 à 4 dioptrie overgehouden.

DECEMBER 1896

De secretaris deelt mede, dat bij het bestuur tot denkbeeld is gerezen, om aan de vergadering in overweging te geven, in navolging van andere afdeelingen, een vragenbus op te richten, waarin ieder lid het recht zou hebben een vraag te werpen, in de hoop in een der volgende vergaderingen van een der leden het antwoord op die vraag te ontvangen. Dit denkbeeld vindt bij alle leden instemming, zoodat hiermede tot oprichting eener vragenbus wordt besloten.

FEBRUARI 1897

De heer van 't Hoff vertoont de Haemoglobinometer volgens prof. Sahli.

MEI 1897

De heer van Rhijn vertoont een nieuw subcutaan injectiespuitje van Luer te Parijs, geheel van glas, dat uitstekend opzuigt en dat zeer gemakkelijk en zeker is te desinfecteeren. Bij het rondgeven van dit spuitje waarschuwde spr.

dat men het, wegens de gemakkelijke breekbaarheid, voorzichtig zou hanteeren, welke waarschuwing niet overbodig bleek te zijn, want eenige minuten later werd het hem gebroken weer ter hand gesteld.

SEPTEMBER 1897

De heer Sneltjes verhaalt, dat hij in December van het vorige jaar aan eene moeder van tien kinderen, op haar verzoek, een pessarium occlusivum gaf. De vrouw werd kort daarop toch zwanger. Toen spr. weigerde, hiertegen eenig middel aan te wenden, ging zij naar eene juffrouw, die een bougis inbracht. Er volgde abortus. Eenigen tijd later kreeg pat. eene omschreven peritonitis, waarvan zij herstelde. Toch bleef onder den navel eene zwelling over, die langzamerhand rood werd en doorbrak. Pat. meende in de wond de bougis te zien en verzocht spr. bij haar te komen en een haakje mede te brengen. Met een korentang verwijderde spr. heel gemakkelijk de bougis.

Een der leden vertelt een geval van lang sterven. Eene vrouw, die lang geleden had aan een kwaadaardige tumor in de buik, waarvan de diagnose eerst op echinococcus en hydronephrose gesteld was, was voor drie weken stervende.
Om de euthanasie te bevorderen, spoot spr. 10 mgr. morphine in, toen na drie uren de toestand nog dezelfde was, terwijl geen pols meer te voelen was, opnieuw 10 mgr. Zoo duurde de toestand vier dagen lang en telkens werden morphine injecties gedaan. Eén dag was de pols iets te voelen. Spr. spoot nu meer morphine in, eerst 30 mgr., waarop nog geen verandering kwam en eindelijk om den dood te verhaasten 50 mgr. Toen werd zij nog even wakker en sloeg zij de oogen op. Daarna sliep zij weer in, maar het duurde nog 24 uren eer de dood intrad. De heer van Dissel meent, dat spr. in dit geval „buiten zijn boekje is gegaan" en dat een medicus niet het recht heeft de dood zijner patienten te verhaasten. Spr. zegt, dat de familieleden der pat. er zelfs om verzochten en dat in een dergelijk geval, waar de dood onvermijdelijk moet volgen, men wel gerechtigd is de euthanasie te bevorderen en door middel van morphine den dood te verhaasten.
Een der andere leden is dit met spr. eens en zegt, dat hij onlangs een kind,

dat schromelijke brandwonden had, in het ziekenhuis 200 mgr. morphine heeft ingespoten en toen het na twee uren nog leefde, nog 200 mgr. morphine gegeven heeft, waarop het spoedig stierf. Er is geen wet, die dit verbiedt en ieder moet dit voor zich weten.
De heer van Rhijn protesteert tegen deze schijnbaar meer en meer gebruikelijke methode om den dood te bespoedigen. Hij zegt, waar is de grens? De heer le Nobel meent, dat men dan ook geen perforatie mag doen bij een levend kind, waartegen wordt opgemerkt, dat dit een geheel ander geval is, omdat dit gedaan wordt om het leven der moeder te redden, terwijl het anders te voorzien zoude zijn dat èn moeder èn kind zouden sterven.

OCTOBER 1897

De heer Wagtho stelt voor in het belang der leden, die per velocipède de vergadering bezoeken, in het vervolg de vergadering te houden in de week tusschen eerste kwartier en volle maan.
De heer van Rhijn merkt op, dat men dan alle vier weken zal moeten vergaderen en dat de ervaring geleerd heeft, dat bij vierwekelijksche vergaderingen de opkomst niet zo goed is. Hij wil zich echter niet tegen het voorstel verzetten, dat daarop met algemeene stemmen wordt aangenomen.

De heer van Rhijn zegt, dat hij over de, in de vorige vergadering besproken kwestie, over het vrijwillig verhaasten van den dood, nog eens ernstig heeft nagedacht en dat hij, natuurlijk zonder namen te noemen, met den officier van justitie over deze zaak gesproken heeft.
Deze heeft hem gewezen op Art. 287 en 293 van het Wetboek van Strafrecht, waarin te lezen staat: Hij, die een ander opzettelijk van het leven berooft, wordt, als schuldig aan doodslag, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 15 jaren; Hij, die een ander op zijn uitdrukkelijk en ernstig verlangen van het leven berooft, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 12 jaren; Op grond dezer artikelen zou de officier van justitie geen oogenblik aarzelen, een medicus, die den dood zijner patiënt verhaastte, te vervolgen.
Spr. geeft deze wenken in ernstige overweging aan de heeren, die in de vorige vergadering zich z.i. roekeloos over deze kwestie hebben uitgelaten.

DECEMBER 1897

Ingekomen is een gedrukt schrijven van den heer P. H. van Eden, namens de commissie, benoemd om een onderzoek in te stellen naar de examens voor heilgymnastiek en massage.

FEBRUARI 1898

De heer Frederikse jr. vraagt, wat hij moet doen aan een kind, dat gisteren door een hond, die vermoedelijk dol was, in de hand is gebeten. Na eenige inlichtingen van verschillende leden, omtrent de verschijnselen van hondsdolheid, wordt spr. de raad gegeven, den hond, dien men verdronken heeft te laten openen en mocht het blijken dat hij dol is geweest, het kind naar Parijs te zenden.

APRIL 1898

De heer Meinders deelt mede, dat hij onlangs een geval van inversio uteri onder behandeling heeft gehad. Eene vrouw, die door eene vroedvrouw verlost was, had na hare bevalling eene hevige bloeding gekregen.
Spr. die pat. kort daarna zag, schreef een bloedstillend middel voor. Den volgenden dag verhaalde hem de vroedvrouw, dat de bloeding wel bedaard was, maar dat zij toch iets vreemds bij pat. gevonden had. Spr. vond toen de omgestulpte baarmoeder. De gewone wijze van reponeeren gelukte hem niet. Toen dit den volgenden dag ook niet gelukte, stelde spr. een consult voor met den heer ten Bokkel Huinink. Deze probeerde de repositie in chloroformnarcose, doch eveneens tevergeefs. Pat. kreeg daarop koorts, die na behandeling met tinc. jodii en jodoform verdween. De inversie is echter niet opgeheven. De omgestulpte baarmoeder ligt in de vagina. Pat. heeft er geen last van en wil tot nu toe niet in sprekers voorstel treden, om zich in een ziekenhuis te laten behandelen.

NOVEMBER 1898

De heer Brocx verhaalt de historia morbi van een knecht uit de fabriek van

den heer Krepel te Klarenbeek, die zijn hand ernstig met een cirkelzaag verwondde; de 3e en 4de vinger waren bijna geheel geamputeerd en ook de pink was ernstig gelaedeerd. In de hoop, nog zooveel mogelijk van de hand te behouden, werden eerst alleen de derde en vierde vinger verwijderd en pat. met een droog verband verbonden. De derden dag was er klappertanden. Bij de verwisseling van het verband kwam er etter uit de middelhand, de temp. was 39°. Den volgenden morgen was pat. afebriel maar had 's avonds weer koorts. Nu werd de metacarpus verwijderd, met behoud van den duim. Na twee dagen afebriel te zijn geweest, kwam er weer koorts en daar de geheele arm geinfecteerd bleek te zijn, werd de bovenarm geamputeerd.
Weer bleef pat. twee dagen zonder koorts. Daarna opnieuw temperatuursverhooging en bij onderzoek bleek nu een absces in de rechter bilstreek te bestaan. Dit absces werd geïncideerd, waarna de temp. opnieuw daalde, om evenwel na twee dagen weer te stijgen, toen in de linker bilstreek een absces ontdekt werd. Ook dit werd geïncideerd. Na eenige dagen klom opnieuw de temp. tot 40°. Er was nu niets anders te ontdekken dan een hard rood, pijnlijk plekje boven de sp. post. sup. ossis ilii. Na het appliceeren van tinct. jodii op dit plekje ging de pijn weg en de temp. werd langzamerhand normaal. Pat. die van 14 April tot 25 juli in het ziekenhuis te Twello verpleegd werd, kan zich nu met een kunstarm al vrij aardig helpen.

MAART 1899

De heer van Rhijn zegt, dat in de vergadering reeds meermalen de wenschelijkheid is uitgesproken om een hoogleeraar uit te noodigen, eene voordracht te komen houden en stelt voor, dit nu in de a.s. Paaschvacantie te doen. Na eenige discussie wordt daarop besloten, Prof. Treub uit te noodigen, tegen vergoeding van reis- en verblijfkosten. Na die voordracht zullen de leden zich met den hoogleeraar aan een diner vereenigen, waartoe zich alle aanwezige leden bereid verklaren.

(De betreffende lezing werd inderdaad op 4 April 1899 ghouden, waarbij Prof. Treub sprak over Nierinsufficientie tijdens de graviditeit).

MEI 1899

De heer van Rhijn stelt voor na de algemeene vergadering weer een diner te Lochem te houden en de afd. Deventer te verzoeken, evenals de beide vorige jaren, aan dat diner deel te nemen. Met algemeene stemmen wordt hiertoe besloten.
De heer van Dissel wenscht de aandacht te vestigen op eene vereeniging, die verbetering van de kleeding der vrouwen, uit een hygiënisch oogpunt beoogt, om in eene volgende vergadering hierover van gedachten te wisselen.

(In december 1899 werd besloten deze Vereeniging te steunen met een bijdrage van *f* 2,50 per jaar).

OCTOBER 1899

De heer ten Bokkel Huinink deelt mede, dat hij de patiente met de inversio uteri, waarvan de heer Meinders in het vorige jaar verteld heeft, geopereerd heeft. Pat. kwam zeer bloedeloos in het ziekenhuis te Lochem. De uterus was nog geheel geïnverteerd. De repositie mislukte, zooals te verwachten was. Evenmin hielp eene behandeling van 10 dagen met den colpeurynter. Daar pat. zwakker werd en geringe temperatuursverhooging vertoonde, werd besloten tot uterusamputatie. Spr. volgde de methode van Hegar-Kaltenbach, de cervix werd met twee draden afgebonden en afgesneden. Er volgde geen reactie. Drie maanden later vertoonde zich pat. nog eens. De portio vagialis bestond weer. Pat. die eiwitstaal gebruikte, is hersteld.

JANUARI 1900

Aangaande het ontwerp Gezondheidswet stelt de heer van der Moer de volgende motie voor:
De afdeeling Zutphen betreurt het, dat deze wet, zoo nauw rakende medische belangen en medische adviezen, behandeld worde door een tweede kamer, waarin geen geneeskundigen zitting hebben.
Deze motie wordt bij acclamatie aangenomen.

FEBRUARI 1900

De heer van 't Hoff demonstreert een door operatie weggenomen ontstoken processus vermiformis, in een vroeg stadium geëxstirpeerd. De patient vertoonde verschijnselen van ileus. Bij de opening van den buik bleken de darmen onderling en met het peritoneum parietale los te zijn verkleefd, temidden van welke de ontstoken processus vermiformis werd ontdekt. Deze werd na dubbele onderbinding zoo hoog mogelijk afgesneden, de buikwand grootendeels gehecht en een tampon ingevoerd. De operatie had volledig succes. Het weggenomen orgaan bevatte slechts een weinig niet-etterig vocht. Op grond van deze bevinding acht spreker het gewenscht de appendicitis zoo vroeg mogelijk, d.w.z. binnen de eerste 2 à 3 maal 24 uur operatief te behandelen.

MAART 1900

Nadat verschillende leden hun ervaringen met patienten lijdende aan de influenza hebben medegedeeld, merkt de heer Lameris, militair paardenarts, die als hospitant de vergadering bijwoont, op, dat de influenza van paard en mensch vele punten van overeenkomst hebben. Hij zag in het begin van eene influenza-epidemie onder de paarden herhaaldelijk nephritis zich ontwikkelen. De urine bevatte dan typische cylinders. Het nierlijden werd vaak gevolgd door longlijden. Eigenaardig is verder, dat zich bij het paard somwijlen in 't beloop van de influenza eene degeneratie der knieschijfspieren (quadriceps) voordoet.

NOVEMBER 1900

De heer Hofstede had de gelegenheid eene typhus-epidemie waar te nemen in het dorp zijner inwoning (Ruurloo). Uit zijne nasporingen werd het duidelijk, dat de aldaar aanwezige roomboterfabriek de verspreidster der epidemie geweest is en wel door middel van de afgeroomde melk (zgn. ondermelk), waarvan elk der boeren-melkleveranciers een deel te huis wordt gebracht, alwaar ze gewoonlijk tot veevoeder gebruikt wordt.

Dr. E. D. Cartier van Dissel (1829-1915)
arts te Lochem.

Opmerkelijk is dat 29 vrouwen tegen 15 mannen door typhus aangetast werden, een feit, hierdoor de verklaren, dat voornamelijk de vrouwen zich met de veevoedering bemoeien. Het is zeer zeker een merkwaardig, maar bedroevend feit, dat de wet op de besmettelijke ziekten in een dergelijk geval niet voldoende is om zulk eene fabriek te doen sluiten, wat eerst gelukte na tal van dreigementen. De fabriek werd na 4 weken stilstand door stoom ontsmet en de ondermelk geregeld gepasteuriseerd, tengevolge waarvan de epidemie ophield. Evenwel brak ze een paar maanden later weer uit; het bleek toen, dat men op de fabriek niet meer de moeite nam de ondermelk te pasteuriseeren. Toen deze voorzorg weer genomen werd, zag men ook geen typhusgevallen meer.
De heer Hofstede geeft in overweging, dat onze afdeeling op de e.k. algemeene vergadering der Maatschappij het voorstel doe de wet op de besmettelijke ziekten zoodanig te doen wijzigen, dat tot onverwijlde sluiting eener dergelijke plaats van besmetting als in casu de roomboterfabriek was, kan worden overgegaan. Hierop ontspon zich een langdurig debat, waarbij de heer Meinders en passant meedeelde dat de boter der meergenoemde fabriek, welke tijdens het heerschen der typhus te Ruurloo niet aldaar te verkoopen was, in zijne gemeente (Hengeloo) in belangrijke hoeveelheid aan de markt gebracht en geconsumeerd is, zonder dat een geval van typhus daarna geconstateerd is.

MAART 1901

De heer van Dissel deelt iets mede op veterinair gebied. In vroeger jaren zag men vaak koeien bezwijken aan de zgn. melkziekte, zijnde eene endometritis, overgaande in perimetritis; temeer werd deze meest laetaal beloopende ziekte gevreesd, wijl ze zich bij voorkeur bij schoon, goed gevoed vee openbaarde. Thans is ze niet meer zoo gevaarlijk, sinds de veeartsen groote quanta Joodkali in de openingen der uiers injiceeren, na welke kunstbewerking eene snelle genezing de regel is. De heer van Dissel geeft in overweging of genoemde therapie wellicht resultaat zou kunnen hebben bij de door endometritis of door febris puerperalis aangetaste vrouw.

JUNI 1901

De heer ten Bosch leest uit een Groninger blaadje eene advertentie voor van een collega, die zich niet ontziet langs dezen weg het publiek een idee van zijne kundigheid te geven door eene opsomming van verschillende door hem uitgeoefende kunstbewerkingen.

SEPTEMBER 1901

De heer Hofstede deelt iets mede van zijn bevindingen ter Algemeene Vergadering der Maatschappij. Hij verklaart zich niet onverdeeld ingenomen met de wijze van behandeling der voorliggende questies; ze geschiedt te haastig, met name het voorstel Zutphen (over sluiting melkfabrieken - zie November 1900), werd niet met de noodige bedaardheid overwogen, en daaraan schrijft spr. ook het verwerpen toe. Evenwel is er eene commissie benoemd, die de zaak nader onderzoeken zal. Het wil den heer Hofstede ook toeschijnen, dat er eene scheiding behoorde te bestaan tusschen stads- en plattelandsafgevaardigden, wegens het verschil hunner belangen. Ook acht hij het wenschelijk, dat een afgevaardigde van het platteland in het Hoofdbestuur zitting had.

De heer Hofstede was onlangs genoodzaakt Sectio Caesarea te doen op eene 8 maand zwangere vrouw, lijdende aan pneumonie, direct nadat zij daaraan overleden was. Het kind n.l. leefde, en de pastoor wilde het kind nog geboren zien, teneinde het te kunnen doopen. De heer Hofstede verrichtte de S.C. alleen, enkel met behulp van een mes. Het kind kwam nog levend ter wereld en kon in de 10 minuten van zijn aardsche bestaan juist nog gedoopt worden.

De heer van Hellemond was onlangs genoodzaakt de hand te amputeeren eener epileptica, welke bij een toeval met deze hand in kokend water gevallen was, waarin ze meer dan een kwartier gelegen had.
De hand was volkomen gaar gekookt.

OCTOBER 1901

De heer de Jong stelt de vraag of het niet wenschelijk zoude zijn, indien in Gelderland eene afdeeling van „het Groene Kruis" werd opgericht.
De heer van Dissel deelt hierop mede, dat in de plaats zijner inwoning een dergelijk soort ziekenverpleging sinds 1872 bestaat; ook op andere plaatsen is iets dergelijks aanwezig.

JANUARI 1902

De heer Frederikse is ten eide raad met een ischiaslijder, bij wien noch allerlei interne medicatie, noch faradiseeren verlichting gebracht heeft, en vraagt het oordeel der vergadering. Hem wordt onder meer geraden de suspensie, de constante stroom, en de overstrekking van het been met tapottement toe te passen.

MAART 1902

Bij eene lastige versie ontwikkelde de heer Hofstede onlangs een schijndood kind. De hartslag was zichtbaar. 2½ uur waren nodig om het kind behoorlijk door verschillende maatregelen bij te brengen. Echter stierf het kind toch 4 uur later. De heer Hofstede vraagt, of het afsterven van het kind na zoo lang werken regel is.
De heer van 't Hoff acht de prognose voor 't kind hopeloos als er geen bloed meer uit de van zijn ligatuur bevrijde navelstreng vloeit. Hiermede kan de heer Gewin zich niet vereenigen. De heer van Dissel past het losmaken der ligatuur toe uit een therapeutisch oogpunt, opmerkende, dat het wegloopen van een weinig bloed een middel is tegen schijndood.

MAART 1902

De heer Wijbrands zou gaarne een vasten dag hebben voor de kringvergaderingen, doch wordt door den heer van Rhijn op 't onmogelijke hiervan gewezen met 't oog op Zutphensche toestanden.

JUNI 1902

Op voorstel van den heer van Rhijn zal dit jaar weder een feestmaaltijd te Lochem plaats hebben. De medewerking van Deventer zal ditmaal niet ingeroepen worden. De meest geschikte dag voor het feest is de 31e Juli. De heer Le Nobel oppert het lumineuse idee aan den tocht naar Lochem een bezoek aan het Graffel te verbinden, welk voorstel gaarne wordt aangenomen. Er zullen evenals vroeger rijtuigen aan de Groote Societeit alhier te half vier klaarstaan. Wegens armoede der kas zal ieder het zijne betalen.

OCTOBER 1902

De heer van Rhijn zond een patient met platvoeten naar Dr. Jagerink te Rotterdam; de daar op diens advies volgens gipsmodel gemaakte stalen steunzool voldoet uitstekend. Andere voorbeelden hiervan worden meegedeeld.

JANUARI 1903

De heer Hofstede brengt ter sprake de circulaire door collega Schuld te Rotterdam aan alle leden der Mij. verzonden waarin het idee wordt geuit, dat de band tusschen de leden onderling in hooge mate zou versterkt worden, indien eene verplichte levensverzekering bestond bij eene nog op te richten onderlinge levensverzekeringsmaatschappij, waardoor dus het lidmaatschap der Mij. verbonden was aan de verzekering. Over deze zaak wordt veel gediscussieerd.

Voorlezing wordt gedaan der moties van Amsterdam en van Helmond, waarin deze afdeelingen adviseeren zich niet aan te sluiten bij de tarieven der Rijksverzekeringbank. Daar bijna alle aanwezigen echter hunne medewerking op de bestaande tarieven hebben toegezegd, adviseert de heer van Rhijn niet op genoemde moties in te gaan.

(voor de eerste keer wordt hier een tarieven-kwestie in de notulen vermeld).

De heer Brocx wil eene commissie van onderzoek zien samengesteld, ten einde de wenschelijkheid te onderzoeken der oprichting van Groene Kruis afdeelingen.
De heer Hofstede acht de zaak eene van zuiver plaatselijken aard, waarmede de Geneeskundige Kring niets te maken heeft; hiertegen komt de heer Le Nobel op, o.a. door er op te wijzen, hoe eenige afdeelingen te samen in staat zijn een desinfectieoven op te richten, wat elk afzonderlijk niet kan; mede uit hoofde van het nut der oprichting van Groene Kruisafdeelingen acht hij het overal zich vestigen van particuliere verpleegsters bepaald uit den boze.

Er wordt eene commissie benoemd, die in Maart 1903 verslag uitbrengt.
Op grond van een ingestelde enquete stelt de commissie de volgende motie voor:
De Geneeskundige Kring van Zutphen e.o. stelt voor zich in contact te stellen met de in de provincie Gelderland reeds, ten getale van 4, bestaande afdeelingen van het Groene Kruis, ten einde tot de oprichting van een Provinciale afdeeling te komen.

NOVEMBER 1903

Aan den heer Hofstede komt de eer toe de couveuze ten plattelande ingevoerd te hebben. Een zevenmaandskindje is er door hem 9 weken lang in verpleegd, en is behoorlijk aangekomen. Hij bereikt zijn doel, een temperatuur van 37° in de couveuze te onderhouden, door elk half uur een nieuwe heete kruik in de lade onder het toestel te doen plaatsen. (Het was in den zomer).

JANUARI 1904

Een jonge man, patiënt van den Heer Hofstede, heeft reeds drie maal aan ulcus ventriculi geleden, waarvan hij telkens genezen is. Toch lijdt de patient thans nog aan aanvallen van maagpijn. Spr. acht de ontstane littekens de oorzaak der pijnen, en meent, dat ze weggenomen moeten worden. Hij vraagt hierover het oordeel der vergadering. De heer ten Bosch acht deze maatregel te heroïsch, en wil drie maal daags 5 mgr. cocaine per os in poeders

toedienen, wat hij bij een lijder aan ulcus ventriculi met groot succes deed. De heer Holleman acht bestrijding der vermoedelijk bestaande hyperchloorhydrie wenschelijk.De heer ten Bokkel Huinink acht een onderzoek van den maaginhoud op melkzuur aangewezen, daar er wellicht carcinoom aanwezig is. De heer Scheij meent, dat de genezing van het ulcus niet bewezen is.

De heer van Rhijn zijn heden, na inspuiting met een mengsel van cocaïne en adrenaline vijf tanden pijnloos en geheel zonder bloeding geëxtraheerd. Hij vindt dit een schoon resultaat.

MAART 1904

De heer Frederikse jr. demonstreert een apparaat voor zuurstofinhalatie der Mij. Oxygenium te Schiedam. Het werd onlangs door hem bij een lijderes aan vicium cordis toegepast. Daarbij verdween de sterke cyanose onmiddellijk en daalde binnen vijf minuten de respiratiefrequentie van 38 tot 20 per minuut. De toestel kost *f* 70,—.

MEI 1904

Eene vrouw had op eene bruiloft zich zoodanig aan vleesch te goed gedaan, dat een stuk van ongeveer 1 dm. in het vierkant vast zat bovenop de epiglottis. Pat. ademde niet meer en zag sterk cyanotische. Daarom verrichtte spr. in eene snede de tracheotomie als uiterste redmiddel. Het liep goed af, bloeding van beteekenis was er niet. Door kunstmatige respiratie kwam de vrouw gelukkig bij. Afloop goed.

JUNI 1904

De heer de Flines zag gunstig effect van de uitwendige alcoholtherapie bij appendicitis. Het geval verliep gunstig, zonder dat inwendig opium werd gegeven.

JANUARI 1905

Er wordt overgegaan tot verkiezing (voor de eerste maal) van drie leden voor den Afdeelingsraad.
Verkozen worden de heeren ten Bokkel Huinink, van Rhijn en Bijl.

APRIL1905

Het woord wordt verleend aan den heer Nolst Trinité, als rapporteur der commissie in zake het praeadvies van het Hoofdbestuur over het onderwerp Ziekteverzekeringswet 1904.
Spr. geeft in korte trekken het voornaamste der wet weer, en moet helaas constateeren, dat bij al het goede dat ze bevat, aan rechten en belangen der medici in het geheel niet is gedacht. De commissie heeft de navolgende opmerkingen te maken:

— Het principe der vrije artsenkeuze wordt niet bij de wet vastgesteld.
— Over de questie der honoreering wordt niet gerept. Twee systemen komen hoofdzakelijk hierbij in aanmerking:
  1e. het abonnementsstelsel,
  2e. het honoreeren per visite en per verrichting.

Na discussie heeft stemming plaats: allen zijn voor 2, behoudens drie stemmen die blanco worden uitgebracht.

SEPTEMBER 1905

Wegens een cancroïd van de achterlip der portio verrichtte de heer ten Bokkel Huinink de totaalexstirpatie volgens de nieuwste methode door Prof. Treub in de laatste uitgave van zijn Gynaecologie-leerboek aangegeven.
Na 5 weken mocht hij zich in volledige genezing verheugen.

FEBRUARI 1906

De heer ten Bokkel Huinink opereerde een 17-jarigen jongen, die aan ileus

leed, met succes. Vóór de operatie wist hij de slecht gevulde en frequente pols te verbeteren door een intraveneuse injectie van physiologische keukenzoutoplossing. Deze maatregel doet spr. tegenwoordig steeds aan de eigenlijke operatie voorafgaan.

OCTOBER 1906

De heer van Dissel verhaalt, hoe hij geroepen werd bij eene primipara, die op hare bruiloft door barensweeën overvallen werd. Toucheerende vond spr. placenta praevia naar hij meende. Doch werd hij spoedig uit de dwaling geholpen door het bericht, dat het kind reeds geboren was en reeds onder bakershanden zich bevond.

De heer Nolst Trinité niet tevreden met het Sayrès-verband bij fractura claviculae behandelde een patiënt hieraan lijdende volgens de methode van Bayer te Praag. Deze tracht de distractie der fractuuruiteinden te verkrijgen door den arm op den rug te fixeeren door kleefpleisterstrooken. Reeds na enkele dagen verzocht patiënt het verband los te maken, daar de gedwongen houding hem te zwaar viel. Deze ervaring schijnt meer te zijn gemaakt.

MEI 1907

Het program van eischen voor een binnen de afdeeling Zutphen e.o. eventueel op te richten ziekenfonds komt ter sprake. Dit program is gedrukt aan de leden rond gezonden.
Besloten wordt het lijstje van de maximum-inkomens, zoals in het programma aangegeven, te arresteeren met uitzondering van Diepenheim (waar het percentage te laag was) en Winterswijk (waar het cohier wacht op herziening). Zoodoende zullen 50% van de in den hoofdelijken omslag aangeslagenen fondsleden kunnen worden en nog 50% overblijven, welke genoeg zullen kunnen opbrengen voor de particuliere praktijk.

Inkomengrenzen uit het Program van Eischen:
Als leden worden slechts zij, die binnen een bij afzonderlijk besluit door

de afd. Zutphen en O. vast te stellen kring wonen, en wier inkomen valt beneden onderstaande grenzen:
voor

Zutphen	*f* 900,—	Winterswijk	*f* 300,—
Laren	*f* 300,—	Ruurlo	*f* 500,—
Lochem	*f* 650,—	Hengelo	*f* 450,—
Borculo	*f* 500,—	Vorden	*f* 500,—
Eibergen	*f* 600,—	Steenderen	*f* 550,—
Voorst	*f* 450,—	Warnsveld	*f* 650,—
Brummen	*f* 500,—	Gorssel	*f* 500,—

OCTOBER 1908

De heer van der Hoeven heeft zich geërgerd aan een artikel in „de Telegraaf" onderteekend Feenstra te Hilversum, waarin deze op een vrij minachtende wijze zich uitlaat over de aardigheden, welke gedebiteerd werden aan het feestmaal te Dordrecht op 6 Juli 1908 ter gelegenheid van de Algemeene Vergadering der Maatschappij te Rotterdam.
Hij keurt het ten hoogste af, dat niet-leden der Maatschappij dergelijke bijeenkomsten bijwonen. Na eenig debat stelt de heer van der Hoeven de volgende motie voor:
„De afdeeling Zutphen e.o. der Ned. Mij. t. Bev. d. Geneeskunst geeft hare afkeuring te kennen over het feit, dat niet-leden der Maatschappij huishoudelijke bijeenkomsten dier Maatschappij bijwonen en verzoekt het Hoofdbestuur maatregelen te willen nemen tegen herhaling van dergelijke feiten".
Deze motie wordt aangenomen met algemeene stemmen.

JANUARI 1909

De heer Holleman stelt de vraag, wat te moeten denken van de handelwijze van Sonnenburg te Berlijn, die vele lijders aan appendicitis met oleum ricini behandelt, waartegen vroeger steeds uitdrukkelijk werd gewaarschuwd.
De heer van der Hoeven antwoordt hierop, dat Sonnenburg aldus slechts

te werk gaat bij patiënten, die in zijne kliniek verpleegd worden, zoodat bij eventueel ongunstig effect van het laxans terstond de operatie kan volgen. Sonnenburg gaat uit van de meening, dat de door de wonderolie opgewekte darmperistaltiek zich ook zou voortplanten op de appendix, en deze aldus zou bevrijd worden van den gevormden slijmetter.

30 APRIL 1909

De voorzitter opent de vergadering en neemt daarna het woord naar aanleiding van de heden geschiedde gelukkige bevalling van H.M. de Koningin. Hij spreekt de beste wenschen uit voor het voorspoedig herstel der hooge kraamvrouw en voor het flink opgroeien der kleine prinses, en verwacht dat de goede hulp door Prof. Kouwer verleend een bijdrage zal zijn tot verhooging van het aanzien van den geneeskundigen stand (applaus).

JUNI 1909

Een jongetje van drie jaar, patiëntje van den heer J. H. ten Bosch, kreeg spelende een slag van een molenwiek. Het kind werd gevonden met een groot defect aan den linkerkant van het voorhoofd, de hersenmassa hing hem op de wang. Een stuk van het os frontale, ongeveer rijksdaaldergroot, was spoorloos verdwenen. De patiënt werd naar Zutphen opgezonden, waar de heer van der Hoeven de wond hechtte na amotie der uitgestorte hersenmassa. Bewusteloosheid, convulsies of braken zijn in het geheel niet opgetreden. De jongen loopt vroolijk rond, de wond is per primam int. genezen.

NOVEMBER 1909

De heer van Dissel mag de uitvinder genoemd worden van een nieuwe methode op tandheelkundig gebied. Voor 40 jaar ongeveer een kies trekkende, vloog per abuis een andere gezonde tand ernaast mede uit den mond. Om de fout te herstellen, reponeerde spr. dezen tand terstond, en ziet, hij groeide weer vast en bleef behouden.

Een tweede reïmplantatie van een gezonde kies, abusievelijk getrokken, gelukte eveneens. In het voorjaar van 1909 trok spr. een carieuse kies en plantte ook deze weer in, in de hoop de caries te zien genezen. Summa summarum heeft spr. thans 53 kiezen en tanden opnieuw ingeplant, met 80% succes. Alle deze gingen weer vastzitten en de patiënten konden er goed mee bijten. Sommige tanden werden slechts geluxeerd en daarna weer gereponeerd. Spr. gebruikt nog steeds den Engelschen tandensleutel bij het trekken en acht deze omstandigheid van gewicht.

NOVEMBER 1910

De heer van der Hoeven deelt het standpunt van den afdeelingsraad mede in zake het Ontwerp Talma Ziekte- en Radenwet.
Voor zoover het de medici betreft draait de geheele zaak om het principe van vrije artsenkeuze. En juist hiertegen wordt in het wetsontwerp bezwaar gemaakt, integendeel is daar het streven een liefst zoo klein mogelijk aantal doktoren aan de ziekenfondsen te verbinden.
Bij de aanneming van de wet, zoals ze daar ligt, zou de geheele organisatie der Mij. t. Bev. Geneeskunst, zooals ze in de laatste jaren met veel moeite is opgebouwd, ontwricht worden.
Immers, bij het eventueel ontstaan van moeilijkheden tusschen de fondsbesturen en medici zouden slechts enkele der laatste belang hebben bij een beslissing in hun voordeel; de niet aan de fondsen verbonden medici zouden zich van de zaak weinig aantrekken en zoo ligt de nederlaag der medici voor de hand. Een eerste eisch onzerzijds zij dus: vrije artsenkeuze. Bij de discussie merkt de heer Werkman op dat thans slechts aan 12% van alle bestaande ziekenfondsen vrije artsenkeuze bestaat.
De heer van der Hoeven betoogt verder dat de welstandsgrens voor deelnemers aan ziekenfondsen veel te hoog genomen is. Zoo zou in Rotterdam 80% der bevolking volgens het wetsontwerp in ziekenfondsen kunnen gaan.
De heer van Dissel wil de geheele vrijwillige verzekering doen verdwijnen. Door de gemakkelijke bepalingen der wet zouden althans ten plattelande de geneesheeren financieel te gronde worden gericht, nog afgezien van het feit, dat het publiek als verzekerde, dus rechthebbende op geneeskundige hulp, oneindig veeleischender zou worden.

JUNI 1911

De heer Brand doet mededeeling van eene vrouw, die na eerst twee gezonde kinderen gekregen te hebben, er 6 à 7 baarde, welke zij, of direct na de geboorte of na een of twee weken voeden verloor. Ze stierven allen onder verschijnselen van heftige icterus, werden apatisch en kregen navelbloedingen en bloeduitstortingen in de huid. Van de oorzaak is niets bekend.

OCTOBER 1911

De boekverkooping van het medisch leesgezelschap wordt gehouden door den heer Rijkens. De heer van Rhijn dankt den heer Rijkens voor de moeiten welke hij zich geeft om de boeken en tijdschriften in de portefeuilles regelmatig te laten circuleren, eene niet gemakkelijke taak, naar spreker uit eigen ervaring weet.

NOVEMBER 1911

De heer van Zanten had in zijne gemeente een geval van abortus provocatus bij een gehuwde vrouw, die drie maanden zwanger was. De vrouw vertoonde alle teekenen van peritonitis en herstelde ternauwernood van hare zware ziekte. Slechts na lang ondervragen werd toegegeven dat patiënte zich te Amsterdam door een juffrouw had laten „omsteken", d.w.z. zich eene bougie had laten inbrengen, waarmede de patiënte naar huis werd gezonden, welke bougie door het braken weldra werd uitgedreven.
Spr. heeft den foetus op laten graven en op formol gezet, en deze met den bougie aan den Officier van Justitie te Amsterdam gezonden, na dezen van het geval te hebben in kennis gesteld.

MAART 1912

Op de vraag naar de wenschelijkheid een minimumtarief voor verlossingen vast te stellen voor dié artsen in wier gebied eene vroedvrouw werkzaam is,

luiden 17 antwoorden ja, 3 neen en 3 blanco.
De vast te stellen minima variëren van 10 tot 15 gulden.

JUNI 1912

De heer Hofstede maakt bezwaar tegen de honoreering bij het verleenen van assistentie aan den keuringsraad voor keuring van militie-lotelingen. Dit bedrag, zijnde *f* 10,— daags, acht hij veel te weinig, gerekend het groot aantal militieplichtigen, terwijl men toch volgens spr. zich niet mag onttrekken aan de opdracht tot keuren. De heer van der Harst is het niet met spr. eens, daar hij het bedrag voldoende vindt en men bovendien niet verplicht is aan den oproep tot keuren gehoor te geven.

DECEMBER 1912

De heer ten Doesschate meldt nog eenige goede resultaten over de aanwending van pituitrine bij bevallingen. Hij zag na de injectie van 1 cc in het uitdrijvingstijdperk zich zeer krachtige weeën presenteeren. Bij eene 36-jarige primipara moest ten slotte toch de forceps worden aangelegd. Nabloedingen heeft hij er niet na zien optreden, ook de placenta kwam steeds op normale wijze, zoodat spr. zeer tevreden is over het middel.

JANUARI 1913

De heer Hattink kreeg een 26-jarig meisje onder behandeling met gezwollen papilla nervi optici, bij welke na opening van de achterste bijholte van den neus en eene zweetkuur, eene verbetering van den visus van 1/50 tot 10/10 bereikt is.

Buitengewone vergadering op Zaterdag 26 April te 5¾ ure in het Hotel de Keizerskroon, Waterstraat alhier.
Deze vergadering, alwaar de heer Prof. Magnus uit Utrecht als spreker optrad, werd bijgewoond door een twintigtal leden en eenige geïnviteerden uit Apeldoorn en Deventer.

Z.H.Gel. sprak in het Duitsch „Uber tonische Reflexe" en lichtte zijne schoone rede toe met talrijke kinematogrammen, die bijzonder goed geslaagd waren. Een woord van warmen dank werd den spreker na afloop der voordracht toegesproken door den vice-president Bijl. Waarna zich een achttiental der aanwezigen vereenigden tot een genoegelijken maaltijd in het Hotel du Soleil.

SEPTEMBER 1913

Naar aanleiding van een ingekomen stuk van de leden der C(entrale) O(rganisatie) wordt na eene vrij langdurige discussie op voorstel van den heer ten Bokkel Huinink bij acclamatie besloten dat er een algemeen ziekenfonds in den zin der C.O. in onze afdeeling zal worden opgericht.
De heer ten Bokkel Huinink doet nog uitkomen, dat de werking van dit fonds eerst in de toekomst zal worden waargenomen, daar eerst tal van moeilijkheden dienen te worden overwonnen, en eerst langzamerhand leden, corporatiën, gemeenten etc. voor deze zaak gewonnen zullen kunnen worden. (zie October 1917).

September 1913.

Geachte Collega,

Ik heb de eer U hiermede in kennis te stellen van het feit, dat in onze Afdeelingsvergadering van vrijdag 5 September j.l. de oprichting van een

ALGEMEEN AFDEELINGSZIEKENFONDS

in den zin der Centrale Organinsatie, tot stand is gekomen.
Het besluit tot oprichting is met algemeene stemmen der zeer talrijke aanwezige leden genomen.
In diezelfde vergadering zijn vijf heeren benoemd, die als vertegenwoordigers van het Bestuur der C.O. zullen optreden, wier taak is: „het sluiten van en toezicht houden op contracten, gesloten met ziekenfondsen, gemeenten,

ondernemingen, rechtspersoonlijkheid-bezittende lichamen, vereenigingen, en instellingen voor het verstrekken van geneeskundige hulp aan groepen van personen".
De namen dezer Collega's zijn:

J. A. TEN BOKKEL HUININK te Lochem
H. K. HATTINK te Zutphen
A. J. MEINDERS te Hengelo (G)
E. TIELENIUS KRUIJTHOFF te Zutphen
N. VAN ZANTEN te Voorst

Namens het Bestuur van de Afdeeling Zutphen en O. der Nederl. Maatsch. tot Bevord. der Geneeskunst,
de Secretaris, HOLLEMAN.

De heer Holleman deelt de merkwaardige resultaten mede van een nieuwe methode ter behandeling van zwaarlijvigheid, welke hij te Mariënbad heeft leeren kennen. Dt patient wordt op een rustbank gelegd en aan romp en ledematen behandeld met een soort Faradischen stroom van geringe spanning en gering aantal stroomwisselingen.
Daardoor worden alle lichaamsspieren successievelijk in actie gebracht, zonder dat de patiënt pijn lijdt. In de séances, die ongeveer een uur duren, verliest de patiënt eenige hectogrammen gewicht, ja, tot meer dan een pond toe, gelijk blijkt uit de wegingen vóór en ná de behandeling.

FEBRUARI 1914

Bij een vechtpartij tusschen twee mannen, waarvan de één een schop tegen het scrotum had gekregen, benevens een slag op het hoofd, bleef deze laatste plotseling dood, ofschoon hij schijnbaar de winnende partij was en bij de worsteling boven lag.
De gerechtelijke sectie werd verricht door den heer Godefroy. De gezichts-

huid vertoonde enkele excoriaties; er was een haematoom onder den rechter M. Temporalis. In de hersenkas was veel donker bloed, doch de hersenen waren behoudens overvulling met bloed, normaal. Zoo ook de longen en het hart. Aan den buik werden herniae aangetroffen, het scrotum was rood verkleurd, evenals de bovenpolen der beide testikels. In het hemd van den verslagene was ter hoogte van de genitaliën een natte plek: ejaculatie had plaats gevonden. Daar ook op endo- en epicard talrijke bloedingen werden aangetroffen, lag het vermoeden van verstikking voor de hand; het gevondene kon deze evenwel niet verklaren, reden waarom spr. verder ging zoeken; er bleek dan in de trachea, op de bifurcatie en in den linker bronchus een groote hoeveelheid tabak te zitten, afkomstig van den pruim, dien de man bij zijne worsteling per abuis in zijn luchtwegen geaspireerd had. Zoo was tenslotte toch verstikking de causa mortis.

DECEMBER 1914

De voorzitter heet de leden met een enkel woord welkom. Nu door de tijdsomstandigheden de treinenloop zooveel verslechterd is, werd het onmogelijk in den afgeloopen herfst te vergaderen.

Bij het 10-jarige zoontje van den heer Brand ontwikkelde zich vrij spoedig na een doorgemaakten middelmatig zwaren typhusaanval, longtuberculose. Onder hectische koortsen ontwikkelde zich plotseling een uitgebreid longproces. Een Röntgenonderzoek toonde aan gezwollen hilusklieren met uitzaaiing naar voren. De therapie bestond in bedrust benevens het eten van rauwe varkensmilt. Den patiënt werd gedurende 3 weken dagelijks 50 gram milt in soep te eten gegeven (gemeene smaak), dan weer twee weken rust, dan weer drie weken milt. Volgens spr. zou dit middel bij elke plaatselijke tuberculose, koude abscessen, kliertuberculose etc. in dosis van 100 gram dd. voor een volwassene van groot nut zijn. Het patiëntje verbeterde en nam 3 kg in gewicht toe.

FEBRUARI 1915

De heer Koch maakt den heer Brand opmerkzaam op het feit, dat volgens

den Directeur van het abattoir te Arnhem in varkensmilt zeer veelvuldig tuberculeuze veranderingen worden aangetroffen; dit naar aanleiding van de meermalen door den heer Brand aangewende toepassing van het gebruik van rauwe varkensmilt bij tuberculoselijders.

APRIL 1915

De heer van Dissel maakt opmerkzaam op het nut, dat de armere klassen in deze dure tijden kunnen hebben van het gebruik van bloed, b.v. varkensbloed, dat met meel, water en stroop tot uitstekende pannekoeken kan verwerkt worden.

SEPTEMBER 1915

De voorzitter wijdt eenige zeer waardeerende woorden aan de nagedachtenis van den op 16 Juli j.l. overleden collega Dr. E. D. Cartier van Dissel, de nestor onzer afdeeling, die weinige maanden geleden zijn 60-jarig ambtsjubileum mocht vieren en jarenlang een sieraad onzer afdeeling was, wiens helder oordeel, ondanks zijne hooge jaren tot het laatste toe onverzwakt bleef. Zijne begrafenis werd door verscheidene kringleden bijgewoond.
Zijn assche ruste in vrede.

MEI 1916

Naar aanleiding van een schrijven van den secretaris der commissie in zake onderzoek naar de opleiding en vorming van specialisten moet er eene definitie van het begrip specialist gegeven worden.
Men wordt het over deze definitie niet eens. De zaak wordt een maand aangehouden.

OCTOBER 1916

De heer de Haas stelt de vraag: wanneer moet bij diphtherie het kenteken

van de deurpost verwijderd worden, in geval de patiënt bacillendrager blijft?
De heer Huinink meent, dat het in de bedoeling ligt van den Inspecteur der Volksgezondheid het billet te doen verwijderen, zoodra de ziekte klinisch genezen is, en dat men niet langer gerechtigd is het ter plaatse te laten, ook als de patiënt bacillendrager blijft. Men kan desverlangd te Utrecht ook den graad der virulentie der nog aanwezige bacillen laten bepalen.

NOVEMBER 1916

De heer K. ten Bosch is niet tevreden met de optochine-toepassing bij pneumonie. Op 10 gevallen had hij 2 dooden. Allen waren met optochine behandeld.

DECEMBER 1916

De heer Frederikse stelt voor uit de kas der afdeeling *f* 25,— te geven voor de voorgenomen oprichting van een standbeeld voor Donders. Nadat een voorstel Hattink om in plaats van *f* 25,—, *f* 50,— voor dit doel te geven, verworpen is, wordt het voorstel aangenomen.
De heer Koch stelt voor namens de afdeeling een verzoek te richten tot het Hoofdbestuur, om vanwege de Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst een blijk van adhaesie te geven aan het vredesvoorstel van president Wilson. Na eenige discussie wordt het voorstel met 10 tegen 5 stemmen verworpen.

JANUARI 1917

De heer Siemens deelt mede, dat de kwakzalver met een houten been zich noemende Prof. Ruisch van Dugteren, hoogleeraar aan de Hoogeschool te Leiden, die o.a. in de gemeente Voorst zich aan oplichting had schuldig gemaakt, zich thans in arrest bevindt.

De heer van der Harst deelt mede, dat de psoriasis, waaraan hij zelf sedert jaren lijdt op het hoofd en de dij en die tot dusverre alle behandeling trotseerde (Hg., As.) in zeer korten tijd geneest door het gebruik van 2 maal daags 15 gtt. eener 2% boraxoplossing.
Spr. kwam tot deze therapie daardoor, dat borax met broom gecombineerd bij epilepsie goede resultaten geeft, doch dat de boraxtoevoeging aanleiding geeft tot een psoriasis-achtige aandoening van de huid. De voorzitter merkt op dat hier toch niet met eene homoiopathische dosis van het middel wordt gewerkt, waarop de heer van der Harst opmerkt, dat de dosis ook in de homoiopathie nog eene open vraag is.

De heer Blok heeft onlangs geleden aan een heftige vorm van stomatitis aphthosa. De melk als oorzaak meent hij te moeten uitsluiten. Daarentegen komt het hem verdacht voor, dat in het water der waterleiding alhier meermalen waterpissebedden ontdekt zijn.

SEPTEMBER 1917

Op een buitengewone vergadering licht de heer Hefting, lid van de C. O. enkele vraagpunten toe in verband met een op te richten ziekenfonds.
Hij wijst er op, dat bij de meeste, tot nu toe bestaande, ziekenfondsen de contributie zoo laag en de honorering zoo slecht is, dat men gerust kan zeggen, dat ze op zuiver philanthropische grondslag gebaseerd zijn. Dat moet voortaan uit zijn. Bij een behoorlijk verzekeringswezen behoort een behoorlijke contributiebepaling en behoorlijke salarieering, en juist in deze tijd, nu alles zo duur is, gaat dat er bij de menschen vlot in. Bovendien is het bedrag van 13 cent contributie beslist noodig, omdat behalve geneeskundige hulp en kosten van medicijnen, nog zooveel meer betaald moet worden, als bodeloon, vergaderkosten, wanbetaling etc. Men moet ook niet vergeten dat onze fondsen ook gelegenheid bieden tot het kosteloos verkrijgen van specialistische hulp. Wat het bodeloon betreft: men heeft voor verschillende fondsen geen bode aangesteld, maar laat de fondsleden zelve per kwartaal of halfjaar de contributie aan den dokter brengen, die daarvan dan een gedeelte afdraagt voor de algemeene kosten.

OCTOBER 1917

Op een buitengewone vergadering op Zondag 14 October in „'t Wapen van Gelderland" te Vorden wordt na een laatste uitvoerige discussie besloten, dat het afdeelingsziekenfonds van heden af als ingevoerd moet worden beschouwd. Bekendmaking zal geschieden door middel van een advertentie, terwijl iedere medicus in de plaats zijner inwoning beschikbaar zal zijn tot het geven van inlichtingen aan belanghebbenden..

NOVEMBER 1917

De heer Siemens behandelde een 44-jarige gravida, die bij vroegeren abortus en part. praematurus zeer veel bloed had verloren. Toen ze nu weer zwanger was, wenschte ze de vrucht te zien weggenomen, wat spr. weigerde. Een specialist schreef pillen met asa foetida voor. Gedurende de geheele zwangerschap bleef bloedige afscheiding bestaan. Tenslotte werd echter een flinke zoon zonder ongelukken geboren. Om de zogafscheiding te bevorderen spoot spr. om de 3 dagen intramusculair één cc. zog van de kraamvrouw zelve in, met goed resultaat. Geen anaphylactische verschijnselen.

Zeer ongewone vergadering op Vrijdag 25 October 1918 te 5½ ure in de Nieuwe Societeit.
Aanwezig te 5.40 de secretaris. Alle andere leden afwezig, denkelijk wegens de alom heerschende „Spaanse Griep".
6.45 Geen leden verschenen. Vertrek van den secretaris.
7 uur. Komst van den heer van der Hoeven.
7.30. Terugkomst van den secretaris, die even spoedig weer vertrekt met den inmiddels ter „vergadering" gekomen heer de Haas.
Waarmede de vergadering wordt gesloten.

MAART 1919

Er wordt voorgesteld een ander vergaderlokaal te kiezen (i.p.v. de zaal

in de Nieuwe Societeit) om aan de onduldbare kwalm van vele sigaren een einde probeeren te maken. Men besluit tot Rookverbod tijdens het Huishoudelijke gedeelte, met algemeene stemmen en een uur te wachten met dit rookgenot, doch aan ditzelfde lokaal getrouw te blijven.

MEI 1919

De heer Hofstede opent de vergadering, waarna de notulen worden voorgelezen en goedgekeurd.
Hierna steekt de heer Meinders een sigaar op, hetwelk in verband met de aangekondigde rookverbodmaatregel een kort, ietwat ontstemd debat veroorzaakt.

Entre-mets:
De onlangs aangeschafte Archiefkist is een lust voor het oog, alleen is het volgens de meening van den secretaris noodzakelijk den daarin te plaatsen inhoud grondiglijk te schiften en te classificeeren. Zou het dus geen aanbeveling verdienen, een Commissie te benoemen, die genoemden heer in dezen buitengewoon zwaren en verantwoordelijken taak bij stond, of anders een Archivaris benoemen, een manager for ever, een perpetueel stukkenbewaarder ?

DECEMBER 1919

In de discussie merkt coll. van Zanten op, dat de weegschaal een absoluut onmisbaar attribuut voor de zuigelingenverzorgster is. Zonder wegen geen doelmatige controle. Hoe het wenschelijk schijnt om aan een vroedvrouw deze controle op te willen dragen begrijpt hij niet: daar een vroedvrouw bij voorbeeld van atrophie net zoveel kaas gegeten heeft als een lucifersdoosje. (Secretaris Blok merkt hierbij op, in de voor hem kenmerkende stijl): Ik heb wel eens gehoord van de onaangename gewoonte om kaas te eten van een andermans boterham, maar kaas eten van atrophie, me dunkt daarbij is alle vet ver te zoeken, zelfs met een lucifer! (Laat het doosje dan daarbij

nog staan). Maar ik wil geen spijkers visschen in het oog van mijn buurman, als ik kans loop zelf een splinter op te doen op laag water (van dit laatste hebben we trouwens minder last den laatsten tijd) kortom de kwestie zat ook bij collega van Zanten hoog.
Men was echter afgedwaald en keerde tot zijn schepen terug: een voorstel werd gedaan den secretaris te verzoeken aan het Hoofdbestuur mede te deelen, dat de Afdeeling Zutphen het volgende voorstel ter Algemeene Vergadering wilde brengen:
De Alg. Vergadering drage het Hoofdbestuur op, om stappen te doen in de richting van het aanstellen van Districtsschoolartsen.

MAART 1920

De heer Hattink deed mededeeling van de oprichting van een onderafdeeling Zutphen der specialisten-vereeniging.

AUGUSTUS 1920

Aan de orde komt de kwestie aangaande een advertentie in de Geldersche Bode, een blaadje dat te Groenlo verschijnt.
In het kort kwam het hierop neer: dat er op een gegeven dag in genoemd blad een advertentie te lezen stond, waarin onder het hoofd: Het Bestuur van den Geneeskundigen Kring, mededeeling werd gedaan van een in alle opzichten overdreven prijsverhooging der honoraria van artsen! Verlossingen zouden o.a. met het 25-voudige van het huidige bedrag moeten worden gehonoreerd. Voor hulp op ongeregelde tijden zou het twee, drie of zelfs viervoudige in rekening worden gebracht.
Daar het Bestuur van de Kring Zutphen van deze geheele advertentie niets afwist, verzocht secretaris de redaktie van de Geldersche Bode om mededeeling, wie de steller dezer advertentie was geweest, daarbij voegende dat hij namens het Bestuur van Kring Zutphen een officieele tegenspraak kon geven.
Hierop ontving secretaris ten antwoord, dat de Redaktie niet aan zijn verzoek kon voldoen. Hiermede niet tevreden wendde dezelve zich tot den

Officier van Justitie. Deze stelde hem zeer teleur, d.w.z. in zake onze wetgeving, want met de meeste bereidwilligheid deelde hij mede, dat er hoegenaamd niets aan te doen was en dat het ieder willekeurling volkomen vrij stond in een advertentie onder wiens naam dan ook, de meest absurde mededeeling te doen. Het eenige wat den ongelukkige, wiens naam misbruikt werd overbleef, was: in een volgend nummer van de geachte Courant een tweede advertentie te plaatsen.

DECEMBER 1920

Aan het einde van de vergadering werd een verkoop van oude tijdschriften aangekondigd. Er werd verkocht tegen fancy-bedragen, geheele jaargangen van diverse illustere tijdschriften verhandeld. Alleen bleek later, dat koopen iets anders is dan naar huis brengen; dit bracht bezwaren en de kosten van vervoer waren in sommige gevallen, mirabile dictu, hooger dan die van aanschaf, hetgeen een typeerend beeld voor den hedendaagschen tijd mag worden genoemd.

MAART 1921

Thans kwamen de gemoederen der verschillende aanwezigen los en werden er, lang verkropte bezwaren geuit over de richting waarin zich het streven van onzen Kring beweegt. Collega van Bork bepleitte de groote wenschelijkheid om op onze schreden terug te keeren tot waar de koers naar vakvereeniging werd ingeslagen ! Er waren gelukkig weinig eanwezigen, die het niet met hem eens waren, dat een Geneeskundige Kring vóór alles streven moet naar bevordering van Wetenschappen niet van Vakbelangen!

JUNI 1921

Collega Meinders heeft een doorgesneden pols met gewoon naaigaren genaaid en geen infectie gezien ! Hij wijst op deze maatregel als hulpmiddel in tijd van nood, waartegen echter bedenkingen werden geopperd, aange-

zien er ook andere methoden bestonden om het bloedverlies te doen eindigen.
Collega de Haas heeft het Centraal Laboratorium kwade dagen doen beleven door vier maal eenzelfde diphterie-onderzoek onder andere naam in te zenden en mirabile dictu één maal positief en twee maal negatief als antwoord te bekomen. Collega Broers schreef daarop, dat een groote moeilijkheid bestond in het onstandvastige van de voedingsbodem.

JULI 1921

Collega Hofstede entameerde hierop de Waterleidingkwestie, la question brûlante voor den Gelderschen Achterhoek, op 't oogenblik, voor zoover er althans sprake kan zijn van warme belangstelling waar het in deze streek verbeteringen of nieuwigheden geldt.
Wanneer de dichter Staring als autochthoon niet schroomt in zijn „Hoofdigen Boer" deze karaktertrek, de „horror novarum rerum" te hekelen, behoeft secretaris als vreemdeling s.v.v. zich zeker niet te laten weerhouden om hierop te wijzen, want, afgezien van de finantiëele bezwaren, die zeker niet zijn weg te cijferen, is een zeer groot impediment het reflectoir verzet, dat de bevolking toont in deze, omdat het „weer iets nieuws" geldt! Secretaris herinnert zich in dit verband, hoe een Burgervader uit dezen streek principiëele bezwaren had tegen de invoering van een Watercloset in zijn woning, aangezien zijn voorvaderen ook het „tonnetje benut hadden, wat ook altijd goed was gegaan"
Ingrijpende verbeteringen zijn hier slechts mogelijk door „frapper toujours" en langs geleidelijken weg en daar dient de hygiënist rekening mee te houden.

NOVEMBER 1921

Collega Jonker deelde een geval van eclampsie mede, waarbij ondanks langdurige bedrust en absoluut melkdiëet, toch een typische aanval van eclampsie optrad, hetgeen volgens Treub zeer zelden voorkomt. In verband hiermede bepleit hij de behandeling van nierlijden in de zwangerschap met

zoutloos diëet, mits goed doorgevoerd en wijst hij verder op de wenschelijkheid van geregelde bloeddrukbepaling bij dergelijke patiënten, aangezien de stijging van den bloeddruk een waarschuwing voor naderend onheil kan zijn.

MAART 1922

Collega Jonker sprak hierna nog even over de therapie met zoutloos diëet bij eclampsie. Het schijnt dat collega de Snoo uit Rotterdam daarvan zulke éclatante resultaten had gezien, dat hij het zelfs als een „absoluut zeker therapeuticum" aanprijst! Wanneer het aantal „absoluut zekere geneesmiddelen" wat grooter werd, zouden wij zonder kwestie meer waardeering ondervinden dan thans! Maar nog steeds grijnst het monster „post vel propter" om de hoek, helaas!

Algemeen Ziekenhuis te Zutphen.

MAART 1923

Collega van der Hoeven komt met een specimen uit zijn nooit volprezen schat van merkwaardige oude medische geschriften aandragen. Ditmaal met een beschrijving van een hazenlip-operatie door een rondreizende hazenlip-operateur in 1807.
Dan spreekt men tegenwoordig nog over „orgaanspecialisten"! - het moet er nog bijkomen dat ook déze gaan rondreizen - (sommigen vertoonen reeds te dien opzichte neigingen! -). Dit geval werd verluchtigd door tekeningen van niemand minder dan onzen Pieneman, den slachtveldschilder! Zonder twijfel bleef hij hierbij bij zijn leest, doch het eindresultaat gaf andere uitkomsten en een prachtig cosmetisch effect, zoo prachtig dat het té mooi scheen voor ons, arme nazaten, die van deze rondreizigers verstoken zijn.

SEPTEMBER 1923

Collega Siemens vraagt of anderen ook slechte ervaringen opdeden met het nieuwe slaapmiddel Somnifeen (Roche), waarvan hij een ernstige collapstoestand als gevolg zag. Sommigen o.a. coll. Hofstede hadden zeer goede ervaringen met dit middel, anderen waren minder enthousiast erover. De heer le Nobel meent, dat het wel zal zijn, zooals met de meeste slaapmiddelen bij velen ziet men weinig schade, doch nu en dan heeft men een patient, die ernstige stoornissen krijgt.

OCTOBER 1923

Vervolgens krijgt de heer van Zanten het woord ter bespreking van de voornemens der R.V.B., R.v.A., Spoorwegen, Centraal Beheer, enz. ten opzichte van de tarieven voor medici. Hij constateert, dat er om ons heen en dikwijls buiten ons om, allerlei dingen gebeuren, die ons voor allerlei, dikwijls minder aangename, verrassingen kunnen stellen.
Zoo zullen de spoorwegartsen bemerken dat het volgend jaar de honoraria met 14% worden verminderd. Verder bespreekt hij de moeilijkheden, welke tusschen het bestuur van het ZenO-fonds en dat der S.O. bestaan, met het

gevolg, dat het bestuur van dit fonds tracht zijn patienten, althans voor klinische behandeling zooveel mogelijk naar de Universiteitsklinieken te dirigeeren, wat natuurlijk gaat ten koste van de praktijk der specialisten. En wat de specialisten overkomt, kan de huisartsen morgen wachten, zegt de heer van Zanten.
De heer Meinders kan eenige nadere mededeelingen doen omtrent den stand van zaken aangaande het tarief der R.V.B. Het ontwerptarief, door H.O. en S.O. opgemaakt, was over het algemeen door de tarief-commissie der R.V.B. ongunstig ontvangen. Zelfs schijnt er een voorstel geweest te zijn de officieren van gezondheid, die thans geen werk hebben, met de behandeling der R.V.B. patienten te belasten. Dit voorstel, waarop natuurlijk door ons Hoofdbestuur een afwijzend advies werd uitgebracht, maar dat het toch tot den Ministerraad heeft gebracht, is daar verworpen, maar dit alles zijn toch veege teekenen des tijds. Mogen deze zaken ons een waarschuwing zijn en ons hoeden voor overdreven eischen onzerzijds.
De voorzitter spreekt een slotwoord en zegt, dat waar bezuiniging over de geheele linie moet plaats hebben, de medici ook hun deel daarvan zullen moeten dragen. De heer Meinders noemde zoeven het vermenigvuldigingscijfer 1,8 voor het nieuwe tarief der R.V.B. tegenover dat van 1914. De meeste medische ambtenaren, vooral ook de hoogere, zouden watertanden als dit cijfer ook voor hun tractementen gold! Hierna sluit hij deze eenigszins woelige vergadering.

NOVEMBER 1923

Onder de ingekomen stukken is een schrijven van de H.H. Planten en Bos, waarin zij voorstellen, dat zooveel mogelijk leden onzer afdeeling zich zullen aanmelden om eenige maanden een kind van een Duitsch collega uit Frankfurt in huis te nemen, of daarvoor geld te offeren. Onder algemeene instemming wordt den penningmeester opgedragen hier voor *f* 50,— af te dragen.
Vervolgens krijgt coll. van der Hoeven het woord voor de demonstratie van een patient:
een jongen van ± 12 jaar, die een paar jaar geleden door een ongeluk met den stoomtram ernstig aan het rechteronderbeen verwond werd. Bij zijn op-

Dr. J. van der Hoeven
chirurg te Zutphen

neming in het ziekenhuis lag het geheele kniegewricht aan de vóórzijde open - de patella was in stukken - van primaire hechting was door sterke verontreiniging geen sprake, een losliggend stuk patella moest met het ligamentum patellae worden weggeknipt.
De wonden genazen per secundam, doch later moest wegens suppuratie ook de rest van de patella als sequester worden verwijderd. De groote vraag was nu, hoe het strekapparaat van dit been te herstellen en aangezien hierover in de literatuur niets te vinden was, werd voorloopig een gipsverband om de knie aangelegd, dat ongeveer om de 3 maanden werd verwisseld. Toen de jongen voor deze verbandwisseling weer eens werd opgenomen, bleek tot ieders verbazing, dat hij zonder verband het been gestrekt kon optillen - ook een poging tot loopen had spoedig succes en thans loopt de jongen zoo goed, dat men bijna geen verschil tusschen de beenen ziet. Voorwaar een merkwaardig voorbeeld van wat de vis medicatrix naturae vermag!

DECEMBER 1923

Collega de Haas vertelt de ziektegeschiedenis van één zijner patienten, die voor de 3de maal zwanger was.
Bij de vorige zwangerschap werd op het laatst albuminurie gevonden, doch alles liep toen goed af. Heel spoedig daarop werd patiente opnieuw zwanger, doch door haar nonchalanche kreeg dr. de Haas eerst 5 Nov. de urine voor onderzoek, waarin hij toen ½‰ eiwit vond. Ondanks bedrust en melkdieet, waaraan later wat vruchten werden toegevoegd, bleef de albuminurie bestaan en werd 15 December zelfs 12‰ albumen gevonden.
16 Dec. symptomen van dreigende eclampsie en ondanks het toen uitsluitend toedienen van water, brak in dien nacht de eclampsie uit. Na een injectie van 20 mgr morfine werd patiente in het ziekenhuis opgenomen, waar ze ongeveer volgens het schema van Stroganoff werd behandeld -
Dat het een ernstig geval was, blijkt wel uit het feit, dat patiente in het geheel 9 eclamptische aanvallen had, 2 x 24 uur bewusteloos was en daarna een bloeddruk van 225 mM Hg. had. Na 2 dagen waterdieet kreeg patiente verder zoutloos dieet, waarop de algemeene toestand snel verbeterde en pat. 23 December zonder eenige stoornis van een levenloos kind

beviel. Uit dit geval trok spreker de conclusie, dat bedrust en melkdieet niet altijd in staat zijn de eclampsie te voorkomen, zoodat hij van plan is in het vervolg zijn zwangeren met albuminurie zoutloos dieet voor te schrijven.
Collega Jonker uit zijn vreugde, dat de heer de Haas ook tot deze zienswijze bekeerd is en hoopt, dat dit spoedig met alle collegae, die de verloskunde beoefenen het geval zal zijn, omdat hij vast overtuigd is, dat daardoor het spook van de eclampsie zal verdwijnen.

JANUARI '1924

Collega Hofstede deelt een geval mede van een vrouw van 45 jaar met metrorrhagieën veroorzaakt door een myoma uteri, ongeveer tot den navel reikend. In verband met den leeftijd der patiente en de buitengewoon sterke anaemie werd van operatie afgezien en patiente verwezen naar Dr. Driessen voor Röntgenbestraling. Na deze bestraling heeft patiente thuis nog 1 x gemenstrueerd, doch sedert November zijn de menses weggebleven en is de algemeene toestand zeer belangrijk verbeterd.

FEBRUARI 1924

De heer Jonker deelt een geval van ascaridenileus mee, waar de diagnose zooals meestal eerst tijdens de operatie werd gesteld.
Het gelukte in dit geval niet de kluwen van ascariden naar den dikdarm voort te schuiven, aangezien deze te hoog in den dundarm zat, zoodat een kleine incisie aan de convexiteit van den dunne darm gemaakt werd, waaruit met een pincet 81 ascariden voor den dag werden gehaald - merkwaardig was verder de hevige onrust van den jongen den dag van de operatie en de dag daarna, zoodat een formeele inwikkeling moest worden toegepast om het kind rustig te houden.
Vermoedelijk werd deze onrust veroorzaakt door de vergiftiging van het lichaam door de ascariden, die waarschijnlijk ten gevolge van de narcose in grooten getale tegelijk afstierven.
Teneinde de nog achtergebleven ascariden te verwijderen werd 1, 3 en 5

dagen na de operatie Ol. chenopodii toegediend en als laxans daarna Aqua laxativa met het gevolg, dat in totaal 210 ascariden werden verwijderd.
Na de verwijdering van de wormen was het patientje volkomen rustig en handelbaar en het verdere verloop was gunstig.

SEPTEMBER 1924

Collega Bouwman krijgt het woord voor het houden zijner demonstratie. Hij toonde ons een serie fraaie Röntgenfilms van de thorax tijdens zijn verblijf in het P.W. Janssenziekenhuis te Almen vervaardigd en hield aan de hand daarvan een interessante verhandeling over hetgeen deze foto's omtrent longafwijkingen, speciaal tuberculose kunnen leeren. Hoewel hij in zijn voordracht erkende, dat de Röntgendiagnostiek van de longen nog in het ontwikkelingsstadium verkeert en dat het dus ook verkeerd is alleen op de foto's conclusies te willen maken, toonde hij ons duidelijk van hoe groote waarde deze methode naast het klinisch onderzoek is en werden wij, geloof ik, allen wel overtuigd van de juistheid van zijn stelling, dat geen sanatoriumbehandeling dient te worden begonnen vóór door een foto de aard en uitgebreidheid der afwijkingen zijn vastgesteld.

NOVEMBER 1924

De heer Siemens krijgt het woord voor zijn voordracht over :
„Vitaminen". Op onderhoudende wijze gaf spreker ons een indruk van de onderzoekingen, die vooral in de laatste 20 jaren omtrent deze uiterst ingewikkelde en hachelijke problemen zijn verricht en waardoor zooals hij zeide, deze vraagstukken allerminst geheel zijn opgelost, maar toch het inzicht in verschillende belangrijke ziekten, zooals rachitis, beri-beri, scorbuut e.a. belangrijk nader is gekomen. Het zou moeilijk zijn een kort overzicht van deze voordracht te geven, doch wij hopen dat collega Siemens uit de woorden van den Voorzitter en de talrijke vragen door verschillende leden gesteld, zal bemerkt hebben, dat zijn lezing door ons allen met groote belangstelling is gevolgd.

JANUARI 1925

Het laatste punt op de agenda is de bespreking omtrent de telefonische en telegrafische verbinding voor patiënten en medici buiten de kantooruren, naar aanleiding van een schrijven van de, door het H.B. benoemde commissie om hiervoor een regeling te treffen, zooals o.a. reeds in de provincie Groningen tot aller tevredenheid bestaat. Sommige leden zijn enthousiaste voorstanders van zulk een regeling. Planten acht ze overbodig door de snelle vervoersmiddelen van tegenwoordig, van der Hoeven merkt op, dat de zaak in Gelderland met zijn vele kleinere centra lang niet zoo eenvoudig is als in het gecentraliseerde Groningen en dat het veel geld zal kosten.
In elk geval lijkt het toch wel zaak, dat er in de bestaande toestanden eenige verandering komt - Collega Siemens deelt namelijk een sterk staaltje mee van een telefoonambtenaar te Zutphen, die 's avonds om 10 uur geen aansluiting wilde geven voor een spoedgeval in een naburige gemeente, omdat het kantoor aldaar gesloten moest zijn. Toen de aansluiting na lang beraad tenslotte toch werd gegeven moest de betrokken beambte den volgende dag door den Directeur ambtshalve worden berispt wegens overtreding van het reglement (sic!).

SEPTEMBER 1925

Vervolgens komt in behandeling de viering van het 80-jarig bestaan onzer kring. Het blijkt, dat op een betreffend rondschrijven, begin Juli aan alle kringleden verzonden, slechts 15 antwoorden inkwamen van leden, die belust waren mee te feesten. Dat geringe aantal deelneemers was oorzaak, dat toen geen verdere pogingen werden gedaan, vooral daar de zomertijd geen gelegenheid bood er nader over te spreken. Het blijkt uit breedvoerige discussie en daarna gehouden stemming, dat van de 17 aanwezige leden er 13 voorstander zijn van een feestviering, terwijl tevens blijkt dat de meeste aanwezigen van oordeel zijn, dat eventueele gasten (afgevaardigde van het Hoofdbestuur en omliggende kringen) ten laste van de kringkas zullen worden onthaald. Nog éénmaal zal eene opwekking tot deelname worden rondgezonden, terwijl alsdan op de volgende vergadering de eindbeslissing zal moeten volgen.

DECEMBER 1925

In verband met de vaststelling der contributie over 1926 doet de aftredende penningmeester verslag over den toestand der kas.
Evenals tegenwoordig bij elken minister van financiën komt dit verslag neer op een leege schatkist en als noodwendige conclusie voorstel tot belastingverhooging. Hij meent, dat we met een contributieverhoging van *f* 2,50 voor 1926 uit den brand zullen zijn.

JANUARI 1926

Collega Siemens vraagt welke ervaring de andere heeren hebben met kinkhoestvaccin - hijzelf is er niet zoo erg enthousiast over.
Er ontstaat hierover een levendige discussie; hoewel een beslist oordeel in deze zaken moeilijk te geven is, was toch de indruk, dat men met de vaccinbehandeling door moet gaan.

FEBRUARI 1926

De vergadering wordt gehouden in het Oude en Nieuwe Gasthuis te Zutphen. Bij de opening wijst de voorzitter op den band, die sedert tientallen van jaren bestaat tusschen het O.N.G. en den kring en spreekt de hoop uit, dat dit steeds zoo moge blijven.

JUNI 1926

Collega Hattink deelt 4 gevallen mee, die hij in korten tijd zag van verschillende afwijkingen aan het oog, waarbij door onvoldoende behandeling hetzij van de ouders, hetzij van den huisarts onherstelbare schade aan het oog van deze patienten werd toegebracht - in één dezer gevallen waar een scrofuleus ulcus niet tijdig naar den oogarts werd verwezen, was zelfs het geheele gezichtsvermogen van dit oog verloren!

SEPTEMBER 1926

Collega Doijer verhaalt de ziektegeschiedenis van een 75-jarigen man, die aanvallen van duizeligheid vertoonde met sterk gestoord bewustzijn en soms ook lichte trekkingen - opgemerkt werd, dat deze aanvallen werden voorafgegaan door wegblijven van den pols.
Klinisch werd de diagnose gesteld op de ziekte van Stokes-Adam. Spr. deed toen verder het polygrafisch onderzoek met het toestel van Jaquet, dat gedemonstreerd wordt. Uit de hiermede verkregen curven bleek, dat de boezems zich ongeveer dubbel zoo vaak samentrekken als de kamers - er bestaat een absoluut hartblok, waarbij dan de zgn. automatie van de kamers optreedt, die altijd zeer langzaam is (30-40 slagen per minuut).

DECEMBER 1926

Bij de voorstellen voor de algemeene vergadering in 1927 zegt de heer Planten, dat hij nogmaals een voorstel zou willen doen om den toestand van het Ondersteuningsfonds onzer Maatschappij te verbeteren, hoewel hij vreest, dat een dergelijk voorstel wel zal worden verworpen, evenals in de laatste 15 jaren reeds 3 x is geschied. Gedachtig aan het spreekwoord: „Frappez, frappez toujours" meent hij, dat het in elk geval goed is, dat door een voorstel alle afdeelingen dit vraagstuk nogmaals onder de oogen zullen moeten zien. De toestand is thans zoo, dat jaarlijks ± *f* 22.000,— beschikbaar is en dat 74 weduwen van collegae elk ± *f* 300,— per jaar krijgen. Wanneer elk lid der Mij. nu *f* 10,— per jaar aan het O.F. bijdroeg, zou dit bedrag verdubbeld kunnen worden. Planten wil nu niet alle leden individueel tot deze bijdrage verplichten, maar de afdeelingen aansprakelijk stellen voor een som overeenkomende met een minimum van *f* 10,— per lid, zoodat desnoods enkele minder welvarende leden minder zouden kunnen betalen, terwijl anderen evenals nu vrijwillig meer zouden bijdragen.

FEBRUARI 1927

Aangezien de Januari-vergadering door de influenza-epidemie niet was door-

gegaan, moest ditmaal een dubbele agenda worden afgewerkt. Tot slot kreeg collega Bosman het woord voor zijn voordracht: „De geschiedenis der eerste jaren van onzen kring".

APRIL 1927

Collega van der Hoeven houdt een opwekking, vooral tot de medici van buiten om hun invloed aan te wenden, dat de vereenigingen voor wijkverpleging zullen toetreden tot de Centrale van het Groene Kruis in Gelderland, te meer daar in den laatsten tijd dit lichaam meer en meer wordt uitgenoodigd verschillend werk op sociaal-hygienisch gebied te verrichten.

JUNI 1927

Onder de ingekomen stukken is een vertrouwelijk schrijven van het Hoofdbestuur waarin wordt meegedeeld, dat in de afgeloopen vier jaren 106 gevallen van encephalitis na enting tegen pokken zijn voorgekomen, waarvan 33 letaal verliepen. In verband hiermede wordt door het H.B. den raad gegeven het inenten tegen pokken te verschuiven naar het laatste kwartaal van het jaar.

Op 1 Augustus 1927 werd het R.K. St. Walburgis Ziekenhuis te Zutphen feestelijk geopend.

JANUARI 1928

Bij de rondvraag spreekt coll. Planten over een roodvonkepidemietje in een deel van de Achterhoek, dat maar niet wil verdwijnen en vraagt wat hiertegen te doen. Collega Doijer adviseert de menschen aan te manen om thuis te blijven - besmetting door derden komt waarschijnlijk niet voor; de heer Bijl zegt dat in Zutphen voortdurend roodvonk voorkomt. Collega Planten vraagt nog of seruminspuitingen tegen roodvonk waarde hebben, welke vraag door Doijer en van Zanten bevestigend beantwoord wordt.

FEBRUARI 1928

Aan de orde komt de circulaire omtrent de oprichting eener erkende huisartsenvereeniging. De heer Meinders zegt, dat de vereeniging van huisartsen reeds lang in onzen kring bestaat, maar door gebrek aan belangstelling ten doode was opgeschreven.

JUNI 1928

Vervolgens wordt eenigen tijd gediscussieerd over het voorstel ter algemeene vergadering van de afdeeling Heerenveen, bevattende het verzoek bij den Minister van Waterstaat ten sterkste aan te dringen, de bepaling omtrent de geneeskundige verklaringen aan chauffeurs weder uit de Motor- en Rijtuigwet te schrappen.
Alle aanwezigen zijn het erover eens, dat de bestaande toestand absoluut verkeerd is en de geneeskundige verklaringen, zooals die nu worden gegeven niet de minste waarde hebben.

JANUARI 1929

De voorzitter opent de vergadering en heet de vrouwelijke collega Mej. . . . (naam niet ingevuld) als gast welkom.
(Dit is de eerste maal dat een vrouw ter vergadering verschijnt).

De heer Brand geeft bij kinkhoest aetherinjecties in de bilspieren om de andere dag ½, 1, 1½ ccm. Dit 4 x in het geheel. Het succes is éclatant. Hij geeft de injecties in de derde ziekteweek. Later blijkt, dat dit niet met een bepaald doel gebeurt, maar omdat hij meestal niet eerder geroepen wordt, of, omdat de diagnose niet eerder met zekerheid te stellen is. De vergadering kan de ratio van deze behandeling niet goed begrijpen, wederom blijkt het oordeel over de vaccinbehandeling niet eenstemmig te zijn.

FEBRUARI 1929

Collega Jonker houdt een voordracht over de behandeling van fractura colli femoris.
Aanleiding tot deze voordracht was het preparaat, dat spr. in handen kreeg van een patiente van 63 jaar met een collumfractuur bij wie de auto-osteo-plastiek volgens Noordenbos werd uitgevoerd en die na eenige maanden aan een andere aandoening succumbeerde. Bij studie van de literatuur blijkt dat voor de behandeling van de echte collumfracturen 2 methoden met elkaar concurreeren, n.l. de repositie met opvolgend groot gipsverband vlg. Royal Whitman, o.a. verdedigd door Löfberg (Malmö) en in ons land door Schoemaker en de auto-osteo-plastiek volgens Noordenbos.
Terwijl volgens de groote statistiek van Löfberg met de gipsbehandeling 67,5% genezingen verkregen werden, heeft Noordenbos met zijn methode meer dan 80% goede resultaten.
Het is echter gebleken dat de methode van Noordenbos in handen van daarin minder doorknede chirurgen lang niet zulke goede resultaten gaf.

JUNI 1929

De heer van der Hoeven heeft zich bereid verklaard tot eene demonstratie van prenten op geneeskundig gebied. Hij heeft uit zijn verzameling vier categorieën van prenten gekozen:

1e. Caricaturen op politiek gebied met medische voorstellingen.
2e. Caricaturen van medici.
3e. Ziektegevallen, waaronder abnormiteiten als dikkerds, reuzen, dwergen, langbaarden, tweelinggeboorten.
4e. Prenten betreffende de in ons land bloeiende kwakzalverij.

En eensklaps is nu de aard der bijeenkomst gewijzigd.
De rij der geleerden wordt dan met kunst gespijzigd.
En, dankbaar verlost van den geest der huidigen tijd,
Wijdt zich elkeen, zonder haast, het vord'rende uur ten spijt
Aan het gezellig beschouwen, tezamen genietend prijzen,
Waarbij als om strijd de een den ander wil wijzen,
Wat hem in 't bijzonder als schoon of treffend bekoort.
En elke schat krijgt een waardig geleide, een liefdevol lofwoord
Een kundigen uitleg van hem, die vergaarde met stil verblijden
In kunstige prenten een leerzaam beeld van vroegere tijden.

(P. van Bork)

NOVEMBER 1929

De heer Planten, Hilversum, houdt een voordracht over:
De commissies voor de beroepsbelangen en hare verhouding tot het hoofdbestuur.
De spreker overziet eerst hoe in den loop der geschiedenis de aard der Maatschappij zich wijzigde.
Opgericht, mede door Ramaer te Zutphen, was zij eerst een vereeniging voor wetenschap en gezelligheid, totdat in 1912 het eerste Algemeene Bindend Besluit betreffende ziekenfondsen werd genomen, de eerste stap werd gedaan in de richting eener vakvereeniging.
Eenige jaren later ontstonden de C.O. voor de ziekenfonds-artsen, de C.V. voor specialisten. De langzame verandering tot vakvereeniging kreeg haar volkomen beslag toen, ondanks eene motie der afdeeling Zutphen, in Groningen tot stand kwamen de H.O. en de S.O. met verplicht lidmaatschap en met stem in het Hoofdbestuur. Twee jaar later reeds ontstond eene algemeene actie om deze organisaties te doen verdwijnen, althans te besnoeien, zoodat in 1925 door algeheele reorganisatie de H.O. en de S.O. werden opgeheven en de C.C., S.C. en H.C. werden ingesteld, geene vereenigingen, maar commissies van vertegenwoordigers met stem in het Hoofdbestuur.
Echter werd opgemerkt, dat door de verandering der sociale omstandigheden aan onze maatschappij in hare verhouding met regeeringsorganen van buiten af het stempel eener vakvereeniging werd opgedrukt en dat de Maatschappij

t.B.d.G. zich dat moet getroosten, wil zij haren invloed, als door de regeering erkende vereeniging, behouden.

OCTOBER 1930

Ingekomen zijn drie uitnoodigingskaarten voor de plechtigheid der officiele opening van het nieuwe huis der Maatschappij.
De plechtigheid wordt gevolgd door een diner en de voorzitter zegt er prijs op te stellen dat er tijdens dien maaltijd gesproken worde namens de Afd. Zutphen, den oudsten kring der Mij.

SEPTEMBER 1931

Collega Fuhri Snethlage houdt zijn aangekondigde voordracht over het Ziekenhuisverplegingsfonds. Hij betoogt dat een Z.h.v.f. het belang dient der verzekerden, van de ziekenhuizen en de gemeenten.
De belangen der verschillende groepen gaan parallel en men kan zeggen, dat alle belangen het best gediend worden, wanneer zooveel mogelijk personen zich verzekeren, en het aan premiën te ontvangen bedrag zoo groot mogelijk is.
De premie zal moeten worden vastgesteld op een optimum, waarbij het product van het aantal verzekerden en het bedrag der premie zoo groot mogelijk wordt. Voor de verzekerden doen zich de volgende voordeelen voor:

1e. wordt een groot aantal hunner de gang naar het Burg. Armbestuur bespaard en zal het feit, dat zij een recht verkrijgen op ziekenhuisverpleging hunne geneeskundige verzorging ten goede komen.
2e. blijkt de mogelijkheid te bestaan, ook de verpleging in sanatoria voor t.b.c. in het fonds te verzekeren.

Uitvoerig becijfert coll. Fuhri uit gegevens betreffende de exploitatie van het Ziekenhuis van het O.N.G. te Zutphen in 1928 hoe zich in de verschillende klassen de kostprijzen verhouden met de betaalde verpleegprijzen voor ingezetenen en niet-ingezetenen.
Hem bleek, dat een vermindering van het aantal niet-ingezetenen het exploitatietekort niet kleiner, maar grooter zou maken. De niet-ingezetene betaalde

in 1928 gemiddeld *f* 3,76, de Zutphenaar gemiddeld *f* 0,84 per dag. Neemt men aan dat per verpleegdag in het ziekenhuis door het Z.h.v.p. *f* 2,— zou worden uitgekeerd, dan volgt uit het feit, dat in 1928 19.000 Zutphenaren 24.000 dagen in het Ziekenhuis verpleegd werden, dat indien de geheele bevolking verzekerd is, het Z.h.v.p. per jaar per verzekerde *f* 2,53 betaalt. Uit cijfers uit andere fondsen blijkt dat sanatoriumverpleging aan het Z h.v.p. jaarlijks *f* 0,52 per verzekerde kost. Het gezamenlijke bedrag per verzekerde voor de geheele bevolking bedraagt dus *f* 3,05 per jaar. Het bedrag der premie zou dan *f* 0,06 p. week worden, als geen rekening met administratiekosten en met eene garantie gehouden wordt. De spreker betoogt dat de gemeente beter of even goed het Z.h.v.p. kan garandeeren als het exploitatietekort van het Ziekenhuis dekken.
De spreker berekent, dat het Z.h.v.p. per 1000 verzekerden een voordeel oplevert van omtrent *f* 1800,— boven de tot nu toe betaalden verpleegprijs. Hierdoor kan de verbetering van het bestaande Ziekenhuis worden vergemakkelijkt. Nogmaals wijzende op de groote geneeskundige, ethische en financieele voordeelen van een dergelijk fonds eindigt spreker zijne voorlezing met de mededeeling, dat hij reden heeft aan te nemen, dat binnenkort een Z.h.v.p. fonds als door hem bedoeld in Zutphen tot stand zal komen.

SEPTEMBER 1932

De voorzitter opent de vergadering, de eerste in het nieuwe werkjaar. Hij vindt hierbij de gelegenheid zijne gedachten uit te spreken over het vereenigingsleven van onze afdeeling en houdt eene met aandacht gevolgde beschouwing over de verplichtingen der leden ten aanzien van hunnen omgang met collegae en patienten ten aanzien van den aandacht door hen te besteden aan de zoo veelzijdige vraagstukken van wetenschappelijken en maatschappelijken aard, die in de vergaderingen te sprake komen van deze afdeeling, die om haar eerbiedwaardig verleden harer leden het noblesse oblige voorhoudt en waaruit voor elk hunner de verplichting voortvloeit op zijne wijze zijn plicht te doen. Het woord van den voorzitter wordt met hartelijk applaus begroet.

DECEMBER 1932

De voorzitter doet mededeeling van eene Correspondentie met het Gemeentebestuur van Gorssel over de instructie der gemeentegeneesheeren aldaar. In verband hiermede wordt besloten, dat het Bestuur aan de verschillende Gemeentebesturen zal meedeelen, dat de Afdeeling in zake instructies enz. zich aanmeldt als de vakvereeniging der medici.

NOVEMBER 1933

Collega Beekhuis verzoekt het bestuur te willen bevorderen, dat uit eigen kring een kleine cursus gegeven zal worden over onderwerpen voor de praktijk van belang.

OCTOBER 1935

Op 19 October werd in de kerkzaal van het Oude en Nieuwe Gasthuis een buitengewone vergadering gehouden ter herdenking van het 90-jarig bestaan van de afdeeling.
De voorzitter opende de vergadering, waarna de heer Bosman, voorzitter der provisoren van het Oude en Nieuwe Gasthuis, de vergadering welkom heette binnen het Gasthuis, waar 90 jaar geleden, door Dr. J. N. Ramaer en zijn volgelingen de Afdeeling werd gesticht. Het portret van Dr. Ramaer was in de zaal aanwezig.
Hierna sprak de voorzitter der Afdeeling een rede uit, welke in het archief dient bewaard, waarin uit de notulen der vergaderingen uit vroeger jaren tal van belangrijke en geestige episoden in herinnering worden gebracht. Het geheel vormde een keurige rede, welke met groote belangstelling door de aanwezigen werd gevolgd en waarvoor de spreker bijzonder warm applaus had in ontvangst te nemen.
De volgende spreker was de voorzitter der Maatschappij: Collega Kersbergen, die de felicitaties van het Hoofdbestuur overbracht en de beste wenschen voor de toekomst. Hierna volgde de buitengewoon interessante voordracht van Prof. Burger over de Geschiedenis van de keelspiegelkunst.

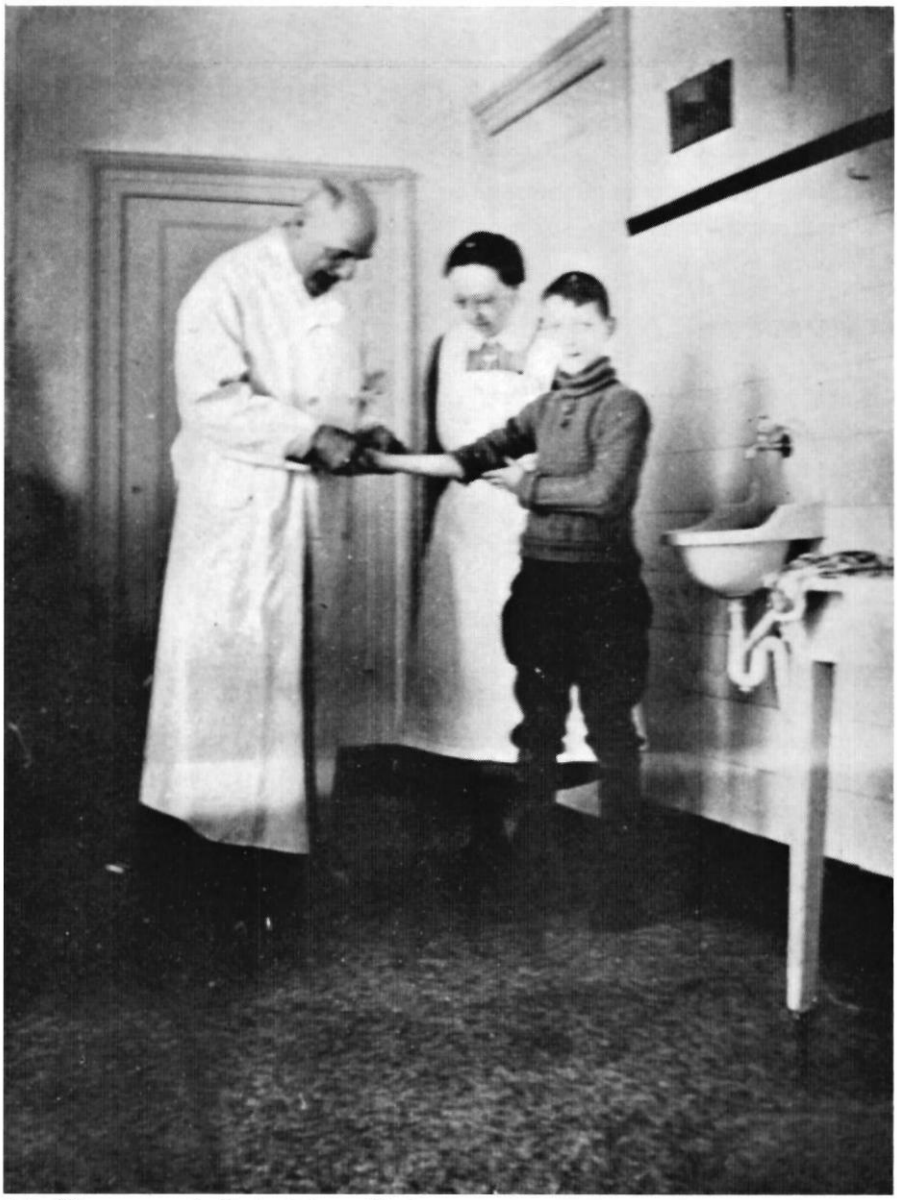

J. L. Siemens met zijn laatste patiënt.

De gezelligheid werd naar de sociëteit verplaatst, waar een zestiental leden met de gasten zich nog een half etmaal wist te vermaken met een gezellig diner, wat slechts even dreigde verstoord te worden, omdat de afgevaardigde van de Afdeeling Deventer niet zoo goed goochelde als van hem verwacht werd. Na het diner trad een echte goochelaar op, die de aanwezigen duidelijk liet voelen, dat het aangenamer is bedrogen te worden, wanneer men zich daar ten volle van bewust is, dan zooals dat voor de medicus gewoonlijk is weggelegd, maar half het besef te hebben, dat hij nog niet alles begrepen heeft.

MAART 1936

Collega Beekhuis vertoont enkele modellen van eenvoudige brancards waarvan de eenvoudigste in iedere auto geplaatst kan worden.

SEPTEMBER 1936

Collega van der Does uit Arnhem heeft zeer onderhoudend verteld over zijn ondervindingen met de Nederlandsche Ambulance in Abessynië.
Het verplegend personeel van het Ziekenhuis en de leden van de transportcolonne van het Roode Kruis waren onze gasten.

OCTOBER 1936

Daarna spreekt coll. Jonker over evipannarcose, waarmee sinds October 1934, 150 patiënten werden behandeld. De ondervinding heeft hem geleerd, dat de onrust, die dikwijls bij het ontwaken optreedt, door het vooraf geven van morphine veel wordt voorkomen. Met het oog op eventueel voortzetten der narcose met aether wordt ook nog atropine voorafgegeven. Dokter en patiënten zijn zeer met deze methode ingenomen.

NOVEMBER 1936

Bij acclamatie wordt het bestuursvoorstel, waarbij mejuffrouw D. Scheltens, directrice van het Ziekenhuis bij haar vijf en twintigjarig jubileum het buitengewoon lidmaatschap zal worden aangeboden, goedgekeurd.

SEPTEMBER 1939

Collega Hattink laat vervolgens een patiente zien, afkomstig uit een gezin, waarin roodvonk heeft geheerscht. Zij kreeg eerst een ontsteking van de linker sinus frontalis, daarna van de linker orbita met subperiostale infiltratie. Tot dusverre was dit een indicatie voor spoedoperatie. Met het mes op tafel werd deze keer Dagénan gegeven (3 dd 2 tabletten). Van stonde af aan trad beterschap in, de zwelling ging terug. Patiente is nu reeds veel beter.

OCTOBER 1939

Hierna volgde een uitvoerige bespreking van maatregelen ter bescherming van de praktijken van gemobiliseerde collega's, mede naar aanleiding van een rondschrijven van het Hoofdbestuur. De vergadering neemt een besluit, dat aan alle leden zal worden rondgezonden.

MAART 1940

Collega van Bork doet een mededeeling van een patiente met ulcus cruris, welke op voorschrift van een kwakzalver met regenwater werd behandeld en met tetanus werd opgenomen. Zij werd behandeld met antitetanusserum en evipanaethernarcoses. Tien narcoses van een uur werden in zeven dagen gegeven na inspuiting intralumbaal en intramusculair van groote doses antitoxine. Patiente herstelde.

de oorlogsjaren 1940-1945

Deze vijf jaren, de laatste die de eerste eeuw van het bestaan van de Kring Zutphen volmaakten, geven aanleiding tot enkele overpeinzingen.
Naarmate de jaren verstrijken blijft deze periode imponeren als een drama, waarvan vooral de laatste bedrijven zich het diepst en meest emotioneel hechten in het geheugen van een ieder die er op een of andere wijze een rol in gespeeld heeft. Dat is iedere Nederlander, die dit bewust mee maakte. De regie berustte bij de Duitsers, die ook de hoofdrollen vervulden. Zij bepaalden de gang van zaken in dit drama, de Nederlanders speelden meestal slechts reagerende rollen, die steeds geimproviseerd moesten worden.
Slechts weinigen was het gegeven in dit spel iets van de grote lijnen te ontwaren. Het was de opzet van de regie, dat deze onduidelijk waren. De nazificering verliep aanvankelijk langs zulke geleidelijke banen, dat reageren de hoogste eisen aan het inzicht van de spelers stelde, eisen, die eenvoudig lijken voor wie de laatste bedrijven, waarin de hoofdrolspelers hun maskers afgelegd hadden, kent. Des te moeilijker was het om de juiste rol te vinden voor diegenen, die midden in het drama moesten reageren.
De problemen in de medische wereld, waar zowel de arts zelf, als de Maatschappij voor Geneeskunst als organisatie op moest reageren, waren vele: Nazi-inmenging in het bestuur van de Maatschappij, pogingen om nationaal-socialistische beginselen in het artsenberoep te laten doordringen, oprichting van een nationaal-socialistische artsenorganisatie, de Nederlandsche Artsenkamer, waarvan alle artsen verplicht lid zouden moeten worden, inschakeling van Nederlandse artsen in het Duitse oorlogsapparaat, etc, etc.,
De artsen hebben in overgrote meerderheid hun rol in dit drama goed kunnen spelen door de steun van een „tegen-regie", in de vorm van de geheime medische organisatie: het Medisch Contact, opgericht in het Stationskoffiehuis te Zutphen, door J. J. Brutel de la Rivière, uit Deventer, J. Roorda uit Haarlem en J. Ch. Ph. Eeftinck Schattenkerk uit Zwolle, die hier samengekomen waren om de toestand in de diverse delen van het land te bespreken.
Over de werkwijze van dit „Medisch Contact" ontlenen wij aan het artikel van Dr. F. Wibaut in het Gedenkboek der Maatschappij van 1949 het volgende:
De leden werden in eerste instantie gerecruteerd uit degenen, die vóór de officiële opheffing van de Maatschappij op 19 December 1941 al voor het lidmaatschap bedankt hadden, omdat zij het niet eens konden zijn met toelating

van een vertegenwoordiger van het Medisch Front in het Hoofdbestuur van de Maatschappij. De leiders kwamen zonder verkiezingen voort uit hen, die bij deze bedank-actie de grootste activiteit hadden ontwikkeld. De leden waren verdeeld in groepen, die overeen kwamen met de vroegere afdelingen der Maatschappij, aan het hoofd waarvan een G(roeps) V(ertrouwens)M(an) stond. De groepen waren verenigd tot districten, met aan het hoofd een D(istricts) V(ertrouwens)M(an). Boven de D.V.M.'s stond het Centrum. De gang van berichten was: D.V.M.-G.V.M.-Lid. Iedere G.V.M. had contact met vijf leden die elk weer vijf leden onder zich hadden, enz. Zo werden berichten tot aan de laatste man in de peripherie doorgegeven. Langs dezelfde weg in omgekeerde richting, bereikten klachten, wensen en berichten uit de peripherie het Centrum.
In belangrijke algemene zaken volgde het M.C. de methode de artsen een brief aan de bezetter te doen ondertekenen, waarin bepaalde protesten werden geuit, of waarin werd aangekondigd, dat de ondertekenaars aan bepaalde voorschriften of opdrachten niet zouden voldoen. Had een brief voldoende

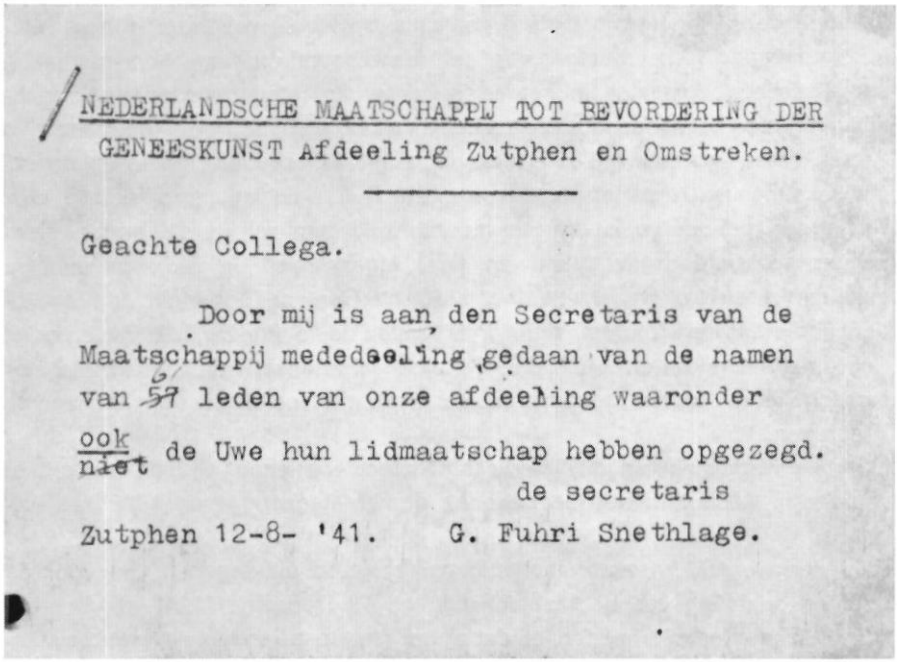

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER GENEESKUNST Afdeeling Zutphen en Omstreken.

Geachte Collega.

Door mij is aan den Secretaris van de Maatschappij mededeeling gedaan van de namen van 59 leden van onze afdeeling waaronder ook ~~niet~~ de Uwe hun lidmaatschap hebben opgezegd.

de secretaris

Zutphen 12-8- '41. G. Fuhri Snethlage.

stemmen, dan was het risico over 3000 à 4000 inzenders verdeeld. Een door een onvoldoende aantal collegae ondertekende brief werd niet verzonden. Dat met deze methode successen werden bereikt, hing in veel gevallen samen met het feit, dat het Centrum van te voren op de hoogte was van wat er stond te gebeuren. De bezetter immers had, evenals elke usurpator de neiging om in zaken, die hem niet van primair belang schenen, de weg van de minste weerstand te kiezen.
Een verzet van het merendeel der artsen werd door hem als een belangrijke weerstand beschouwd en wanneer dit dreigde, werd de zaak in andere banen geleid of uitgesteld. Was echter een bevel of verordening eenmaal uitgevaardigd, dan was niet alleen de naleving hiervan de inzet van de strijd, doch bovenal het prestige van de bezetter. Het Centrum kon de boven aangeduide tactiek veelal volgen, omdat het op de hoogte was van datgene, wat door talrijke Nederlanders, die officiële posten bekleedden, in vertrouwen aan een der vooraanstaande artsen werd medegedeeld, en omdat het bovendien door het stelsel van berichtgeving alle berichten ontving, die een zijner leden ter ore kwamen.
Ter illustratie van het voorgaande volgt hier letterlijk een authentiek estafette-bericht uit Maart 1943, in zake het neerleggen van de artsbevoegdheid als strijdmiddel tegen de artsenkamer, een van de hoogtepunten van het medisch verzet.

HET NEERLEGGEN DER ARTSBEVOEGDHEID ALS STRIJDMIDDEL TEGEN DE ARTSENKAMER.

De artsenkamer, direct product van de artsenverordening, is, met haar autoritairen vorm, haar verordeningsbevoegdheid, haar tuchtmiddelen, voor ons de incarnatie van alle gevaren, die het nationaal-socialisme op medisch gebied inhoudt. Zoo heeft dan het verzet der artsen zich vanzelfsprekend geconcentreerd en a.h.w. gesymboliseerd in hun strijd tegen de artsenkamer.
Wij streden deze strijd niet zonder succes. De A.K. bleef een leeg ding; de door de artsenverordening voorgeschreven commissie van bijstand is, sinds alle goede artsen botweg geweigerd hebben, nooit voltallig geworden; de schaarse pogingen van Croin om van zijn gezag te doen blijken, bleven een fiasco; tot vorming van gewestelijke en plaatselijke afdeelingen is het nooit gekomen; de eensgezinde weigering der artsen het „aanmeldingsformulier" in

te zenden, was eens en voor al de duidelijkste formulering van hun afkeer van heel dit on-Nederlandse instrument.
Na 1½ jaar vruchteloos wroeten tracht thans Croin zich te vermannen en met tuchtrechtelijke dwangmiddelen onzen weerstand te breken. Bij tientallen worden artsen ter persoonlijke verantwoording geroepen - tevergeefs, want hij roept als altijd aan doovemans oor.
Thans dan hebben de de vorige week opgeroepenen bericht ontvangen, dat zij zijn veroordeeld tot hoge boeten, onverminderd de verplichting tot inzending van het aanmeldingsformulier.
Op een dergelijke dwang is maar één logisch, maar dan ook afdoend en noodzakelijk antwoord te geven: collectief gebruik maken van de mogelijkheid die de artsenverordening zelf biedt, om ons volkomen „legaal" aan het lidmaatschap van de A.K. en de zeggenschap van haar voorzitter te onttrekken.
Artikel 5 sub. 2 van de artsenverordening luidt:
„een arts kan verklaren afstand te doen van de bevoegdheid tot uitoefening van het beroep van arts. Hierdoor verliest hij gelijktijdig het recht den titel van arts te voeren. Een verklaring van afstand van een herroepen van zoodanige verklaring wordt afgelegd bij den president."

TOELICHTING. De Nederlandse wet, volgens welke wij, op grond van het afgelegde artsexamen, het recht tot uitoefening van de geneeskunde voor ons leven hebben gekregen, kent geen neerleggen van de bevoegdheid. Dit is een nieuw, aan de Duitsche Aertzteverordnung ontleend begrip, dat de mogelijkheid moet geven het recht tot practizeren te verbinden aan een aantal typisch nationaal-socialistische voorwaarden; zooals ook de verkrijging dier bevoegdheid den arts wettelijk bindt aan den artsenkamer. Omgekeerd beteekent dus het „neerleggen van de bevoegdheid" (in den zin van art. 5 der artsenverordening):

1. het afwijzen, ten overstaan van het Nederlandsche Volk, van de Nat.-soc. ideologie op medisch gebied.
2. het einde van de verplichting tot (zelfs van de mogelijkheid) het lidmaatschap der artsenkamer.

Het brengt de consequentie mee, dat we formeel (in den zin der artsenverordening) onbevoegd onze praktijk zullen uitoefenen. In hoeverre hieruit bezwaren voor de patiënten en voor de maatschappij zullen voortvloeien, hangt af van de houding der Overheid en blijft voor haar verantwoording

(zie onder „Uitvoering"). Strafrechterlijke consequenties zijn voorlopig bijna zeker niet te verwachten, daar de strafbepalingen op het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst niet aan de nieuwe verhoudingen zijn aangepast. Wat bereiken we door het „neerleggen der bevoegdheid"?

1. een indrukwekkende demonstratie van onze afwijzing van het nat.-soc. regime.
2. het krachteloos worden van de tuchtmiddelen van Croin.
3. de noodzaak voor talrijke officieele en particuliere instanties hun houding t.o.v. het verzet der artsen te bepalen, c.q. de artsenverordening achter te stellen bij de oude Nederlandsche wet. Zie onder Practische uitvoering.

PRACTISCHE UITVOERING.

Men stuurt persoonlijk, op nader te bepalen datum, aangeteekend den volgenden brief aan den president der artsenkamer, Keizersgracht 327, Amsterdam.

„Bij dezen deel ik U mede, dat ik met ingang van heden mijn bevoegdheid in den zin van Art. 5 sub. 2 der artsenverordening neerleg".

..... (onderteekening)

De aanteekeningsbewijzen worden t.w.v. de statistiek door den V.M. ingezameld.

(Opmerking: De wel gemaakte tegenwerping, dat het inconsequent zou wezen, hoe dan ook aan Croin te schrijven, snijdt geen hout. Op 20 December 1941 hebben we allen schriftelijk aan Croin gehoorzaamheid geweigerd).

Verder gelden de volgende aanwijzingen:

1. Men verwijdere den artstitel van naamborden, receptenpapier, etiquetten, enz.
2. Spreekuren, patientenbehandeling met inbegrip van het schrijven van recepten en afleveren van geneesmiddelen gaan gewoon door.
3. Alle officieele papieren, dus overlijdensverklaringen, aangiften van besmettelijke ziekten, R.V.B. formulieren, R.V.A. rapporten, levenverzekeringsrapporten, controlerapporten, rechtbankrapporten, krankzinnigenverklaringen, enz. geve men niet zonder meer af. Men ga daarbij als volgt te werk:

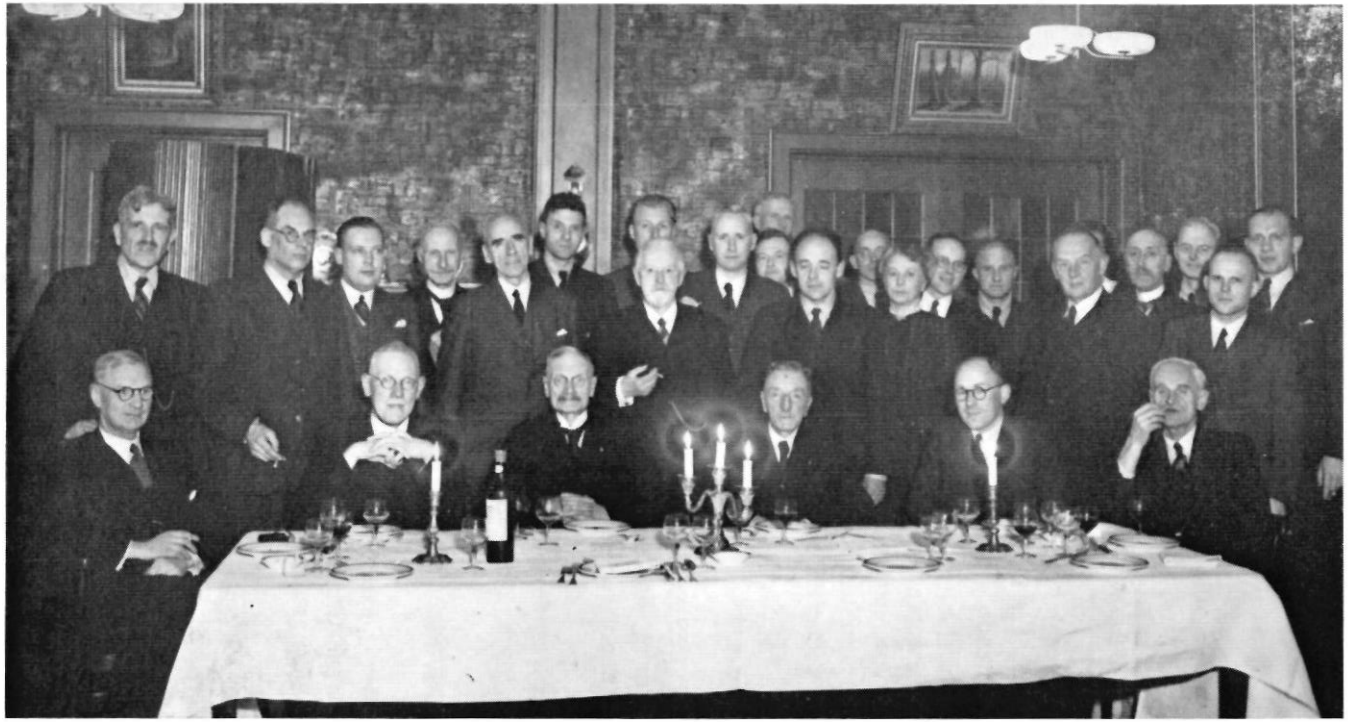

Diner ter ere van het gouden artsenjubileum van Dr. J. J. Frederikse te Warnsveld in Hotel „de Kap", 1943.
Zittend v.l.n.r.: Plantenga, Doyer, Frederikse, Le Nobel, Thate, Tielenius, Kruythoff.
Staande v.l.n.r.: Engelhard (Den Dolder), van Westendorp, Dieleman, Holleman, van Bork, Timmer (Santpoort), ? (boven), Hofstede (onder), Engelbrecht, ten Raa (Duin en Bosch), (boven), Hugenholtz (onder), Fuhri Snethlage, Fischer (Almen), Mejuffr. Steenhuysen, Both, Hattink, Hardy, Gerbrandy, Bruinsma, Raeven, ?.

Copyright Wim Zeylemaker

OVERLIJDENSVERKLARINGEN.

Men geeft aan de familie een schrijven mede voor het bev. bureau, waarin men bericht, niet meer bevoegd te zijn een dergelijke verklaring af te geven. Men zegt daarbij, dat men wel bereid is deze verklaring alsnog af te geven, op uitdrukkelijk schriftelijk verzoek van dit bureau. In deze verklaring wordt dan elke aanwijzing dat de onderteekenaar arts is, geschrapt.

De diagnose vult men eventueel wel in, en geeft ook de verklaring B voor de statistiek, steeds met vermijding van het woord arts.

INFECTIEZIEKTEN.

Bij voorkomende gevallen bericht men aan de betreffende instantie, dat men geen aangifte kan doen, omdat men niet meer bevoegd is. Men schrijve daartoe als volgt:

„Ter mijner kennis is gekomen een geval van ..... (aard der ziekte invullen). Tot mijn spijt kan ik geen aangifte doen, daar ik daartoe niet meer bevoegd ben".

Een schriftelijk verzoek van een bevoegde instantie (Burgemeester of inspecteur) om aangifte, willige men in met inachtneming van het bovengezegde over vermijding van den artstitel.

R.V.B. aangifteformulieren worden niet ingevuld, dus blanco insturen. De toevoeging „onbevoegd" (plus onderteekening).

Voor R.v.A. formulieren en andere rapporten en formulieren, alsmede voor Krankzinnigenverklaringen gelden m.m. dezelfde voorschriften.

FONDSPRAKTIJK.

Men geeft onmiddelijk aan de fondsen bericht dat men afstand heeft gedaan van de bevoegdheid tot uitoefening van zijn beroep. Zonder verdere toevoeging.

De praktijk blijft men gewoon waarnemen, met de boven reeds genoemde restricties. Vooral geen receptenpapier met den artstitel. Of de apotheker de recepten wil klaarmaken, blijft voor zijn verantwoording. Zoo wordt ook de apothekersstand in ons conflict betrokken.

ARTS-AMBTENAAR.

Allen, die hetzij in volle dan wel in gedeeltelijke dienst, hetzij in Overheids- dan wel in particuliere dienst zijn, dus ook controleerende artsen van ver-

zekeringsmaatschappijen, spoorwegartsen, enz. melden aan de instanties die hen benoemden, dat zij afstand hebben gedaan van hun bevoegdheid.
Zij voegen daaraan toe:
„Ik verzoek van U bericht te mogen ontvangen of U wenscht, dat ik onder deze omstandigheden en met de beperkingen, die de nieuwe toestand mij oplegt mijn werkzaamheden blijf voortzetten."
Bedoeling van dezen zin is de betreffende instanties ertoe te brengen, de artsenverordening achter te stellen bij de wet, krachtens welke ons onze bevoegdheid is verleend.

ALGEMEENE SLOTBESCHOUWING. Gestreefd is naar het intact laten van de verhouding tusschen arts en patient.
Aan de medische behandeling van den zieke wordt onzerzijds niet geraakt. Het enige wat we doen en wat ook volledig de bedoeling is, is het verbreken van iedere verbinding met de A.K. en met het ambtelijk apparaat dat door de N.S.B. misbruikt kan worden. En zelfs hierbij zijn wij bereid tot alles wat in de gegeven omstandigheden nog dienstig kan zijn aan het belang der volksgezondheid, zoolang de N.S.B. of de Overheid zelf dit ons niet onmogelijk maken.
Een verwijt van sabotage of onverantwoordelijkheid kan ons in genen dele treffen.
Nu het dan zoover heeft moeten komen, handelen wij in het rustig besef, daarmede onze plicht te doen ter verdediging van de hoge, ons toevertrouwde belangen van het Nederlandsche Volk.
Men kan de 80 beboete artsen niet alleen laten staan, daarom brieven moeten voor 24 Maart aangeteekend weg.
Aanteeken-strookjes als controle voor de Est.leiders te verzamelen.
Indien men niet solidair meedoet, kan M.C. eventuele volgende boetes niet helpen betalen voor de betrokken arts.

In het archief van de Kring Zutphen bevindt zich een door de toenmalige secretaris geschreven overzicht over de periode 1940-1945.
We nemen het volgende hieruit over:
De leiding van het verzet in de afdeling moest berusten bij één man, de Groepsvertrouwensman, die als zodanig alleen bekend mocht zijn aan de estafette-leiders, die onder hem stonden.

De G.V.M. moest iemand zijn, van wie de buitenwereld niet direkt een leidende functie vermoedde, en die toch iemand was met tact en een vaste wil, iemand, wiens aanwijzingen men op zou volgen.
Als zodanig werd collega Dr. W. B. Doorenbos aangewezen; hij was nog niet lang in onze afdeling bekend, had daarin niet eerder een functie bekleed, terwijl de verlangde karaktereigenschappen bij hem aanwezig werden verondersteld. De geschiedenis heeft ten volle bewezen hoe goed deze keuze is geweest.
Als eerste estafettes werden aangewezen de collegae Bosman te Brummen, later opgevolgd door van Heuven te Voorst, Dieleman, opgevolgd door Bruinsma, Mulder te Laren, later opgevolgd door Plantenga te Lochem, Sickenga te Almen, Beekhuis te Eefde, de Vries te Vorden, later opgevolgd door Sickenga, ter Haar te Winterswijk, Hardy te Lichtenvoorde, Andriessen te Borculo en Fuhri Snethlage.
Onze Groepsvertrouwensman Doorenbos kreeg zijn opdrachten van den Districts-vertrouwensman voor de Noordelijke Veluwe en Achterhoek, collega H. F. W. Dubois, oogarts te Apedoorn, die direct in verbinding stond met het Centrum van Medisch Contact.
In November 1941 was „Medisch Contact' over heel Nederland ter dege georganiseerd. Het nut van deze organisatie bleek alras bij het bekend worden van de plannen tot oprichting van de Artsenkamer.
Toen op 5 December 1941 aan de Rijkscommissaris een brief werd geschreven, waarin een beroep op hem werd gedaan om de plannen tot oprichting van een artsenkamer niet door te zetten, leverde Zutphen een zeer hoog percentage onderteekenaars op. In de gehele afdeling kostte het weinig moeite de leden deze brief te doen schrijven.
Hoe goed de stemming hier was moge blijken uit het feit, dat, na het afkondigen van de artsenverordening, waarin bepaald werd dat het lidmaatschap van de artsenkamer slechts verloren kon gaan door overlijden of door het neerleggen van de artsentitel, een der estafettes naar het Centrum kon melden, dat alle leden van zijn groep bereid waren deel te nemen aan een demonstratieve inzending van hun artsenbullen aan de leider van de Artsenkamer, ten teken dat men onder geen voorwaarde lid wenste te zijn van dit lichaam.
In Maart 1943 is het werkelijk tot een dergelijke actie gekomen zoals in November 1941 reeds vanuit de afdeling Zutphen werd geopperd.

Tengevolge van het neerleggen van de artsentitel worden in 1943 in onze afdeiing de collegae Bruinsma, Dieleman en de Lindt van Wijngaarden na het schrijven van de bekende brief aan Seyss-Inquart gearresteerd. Zij keerden na een kort verblijf in Amersfoort met kaal geknipte hoofden terug. Onze collega Mevrouw Bosman-de Kadt Angelino, echtgenote van onze oudvoorzitter, werd te Arnhem met een aantal andere dames gevangen gezet.
Vermeld worden enkele ervaringen van leden, die door bijzondere functie meer dan anderen waren blootgesteld aan conflicten met de bezettende macht.
Zo nam collega Sickenga als directeur van het sanatorium Almen een zeer principiële houding aan, toen geeist werd, de toegang aan joden tot de sanatoria te ontzeggen. Hij weigerde het desbetreffende bordje op te hangen en beet daarmede voor het gehele land de spits af.
Hij deed echter meer, hij nam gezonde joden in het sanatorium op en verleende een joodse collega onderdak in zijn woning. Bovendien had hij de zorg over een fonds ter ondersteuning van joodse collegae. Sickenga raakte echter in ernstige moeilijkheden, toen hij aan de Duitse instanties weigerde inlichtingen te geven over een patiënt, die hij op het Districts-Consultatie-Bureau had onderzocht. Tijdens de rechtzaak, die hierop volgde, werd collega Sickenga voortdurend op de hoogte gehouden door de uitstekende spionnage van Medisch Contact. Sickenga werd tenslotte veroordeeld tot ontslag uit zijn functie en een geldboete van *f* 3000,—, die door Medisch Contact werd betaald.

Collgega van Bork was één van de genen, die bij het M.C. aandrongen op het vormen van een bijzonder contact van directeuren van psychiatrische inrichtingen met de bedoeling, dat men eendrachtig zou weigeren de Joodse patienten aan de Duitsers uit te leveren. Toen op het Groot Graffel deze eis werd gesteld, werd van Bork bij zijn weigering gearresteerd en naar Arnhem gevoerd. „Hier werd pressie op hem uitgeoefend en hem tenslotte voorgespiegeld, dat zijn joodse patienten naar een speciaal joods ziekenhuis zouden worden overgebracht. Het noodlot bleek voor deze ongelukkigen niet te keren, na twee dagen werden de stakkerds naar Westerbork vervoerd," vermeld het verslag.
In het Groot Graffel waren in de zomer van 1942, in verband met de evacuatie uit het kustgebied honderden patienten uit de gestichten „Oud Rosenburg",

„Duin en Bosch" en het Provinciaal Ziekenhuis nabij Sanpoort opgenomen, zodat het gesticht sterk overbevolkt was.
Toen het oorlogsgeweld Zuphen meer en meer begon te naderen, werd in September 1944 de gehele bevolking van het Binnengesticht met het inwonend personeel naar het Groot Graffel overgebracht, een maatregel, die zoals na twee dagen bleek, juist bij tijds genomen was.
Bij het ontploffen van een munitietrein werd het Gasthuis ernstig beschadigd, welke schade bij het bombardement in October nog groter afmetingen aannam. De bevolking van het Groot Graffel, normaal ongeveer 500 patienten, was hierdoor de 1500 genaderd, ongerekend het personeel.
Het terrein werd op last van de Duitsers door de Organisatie Todt met talloze loopgraven herschapen in een soort vesting, op de geallieerde kaarten aangeduid als belangrijk militair doel.
Het Canadese leger nam deze overvolle psychiatrische inrichting begin April 1945 onder vuur. Er waren geen kelders of andere schuilgelegenheid voor de bewoners van het Groot Graffel. Het mag hier niet onvermeld blijven,dat toen collega van Bork, gekleed in een witte jas met een witte vlag in de hand, dwars door het granaatvuur naar de Canadese commandopost trok om de bevelvoerende officier te wijzen op het redeloze van de beschieting van een ziekenhuis en hem te vragen het vuren te staken. Een hernieuwde beschieting, later op de dag, maakte het noodzakelijk, dat ook collega ten Raa van het gesticht „Duin en Bosch een dergelijke tocht ondernam. Het Groot Graffel met al zijn bewoners en gasten werd hierdoor voor een ernstige catastrophe gespaard.
Ook de moeilijkheden in de ziekenhuizen dienen hier vermeld te worden. Door de vordering van belangrijke delen van de verpleegruimte in het Algemeen Ziekenhuis aan de Coehoornsingel en in het St. Walburgziekenhuis, werd, om het tekort aan verpleegruimte op te vangen, een noodziekenhuis van 30 bedden ingericht in het Bornhof. Het Algemeen Ziekenhuis werd zeer ernstig beschadigd door het ontploffen van de munitietrein op 28 September 1944. Het ziekenhuis werd doorzeefd met scherven, alle glas was vernield en na de ramp werden zware stukken ijzer van spoorwagons tot op het dak gevonden. De schade werd zo goed mogelijk hersteld, maar de operatieafdeling bleef tot het einde van de oorlog onbruikbaar. Nieuwe schade, hoewel in geringe mate, ontstond bij het bombardement in October 1944.
De grootste ramp kwam echter bij de bevrijding. Door de langdurige beschieting

van Zutphen werden zeer vele ruiten beschadigd, maar er gebeurden geen ongelukken in het ziekenhuis. De patienten, die er nog waren, werden op de onmogelijkste plaatsen opgeborgen, voornamelijk in de kelder, waar ook

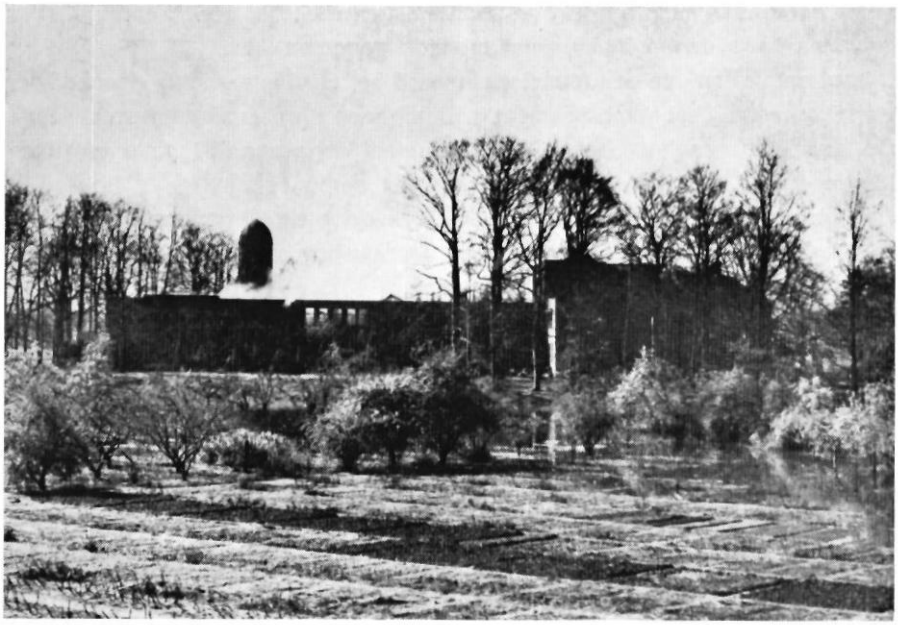

Het brandende Ziekenhuis aan de Coehoornsingel.

een operatieruimte werd geimproviseerd. De ochtend van de 7e April bracht voor dit deel van Zutphen de bevrijding, maar ook brand in de nieuwe vleugel van het ziekenhuis. De brandweer bevond zich in het nog door de Duitsers bezette deel van de binnenstad en was niet te bereiken.
Honderden bewoners uit de naburige straten ontdekten in de nacht, dat het schieten in de onmiddellijke nabijheid was opgehouden, dat er geen Duitsers meer te zien waren, echter ook nog geen Canadese militairen maar dat in dit niemandsland het ziekenhuis in brand stond. In groten getale trok men met emmers, schoppen en bijlen uit ter blussing van de brand. Urenlang werd gewerkt om de brand te stuiten, terwijl de gevechten in de binnenstad door gingen. De Duitsers lieten verscheidene grote munitiedepots in de lucht

vliegen en projectielen van allerlei kaliber gierden door de lucht en ontplofften in de buurt, op een schaal die veel aan de munitietrein van September deed denken.
Echter voor de Zutphenaren, die langer dan een week steeds in hun kelders tot nietsdoen gedwongen waren geweest en in veel sterkere mate voor de talrijke jonge mannen, die maanden en soms jaren zich overdag niet op straat hadden kunnen vertonen, was deze morgen het psychologische moment bij uitstek om in actie te komen. Het verplegend personeel, dat onder zeer moeilijke omstandigheden zijn werk in het beschadigde ziekenhuis sinds zeven maanden had verricht, verdroeg ook de gedachte niet, het ziekenhuis nu bij de bevrijding in de steek te laten. Aldus bleven een paar honderd mensen ijverig en rustig blussen en hakten met bijlen de brandbare materialen uit een strook dwars door de vleugel van het gebouw weg en vierden op deze manier toch een soort „bijltjesdag"!
Het was een zonderling bevrijdingsfeest met vreemde medespelers: de eerste Canadese soldaten, die te zien kwamen, de zusters, kletsnat van het waterdragen, besmeurd met modder en roet, de burgers, waaronder de juist opgedoken jongemannen, die door hun naaste buren begroet werden, ja enkele door anderen reeds doodgewaand, een feest, dat niet gestoord kon worden door de rondfluitende granaten en niet door het optreden van twee Duitse scherpschutters die zich nog schuil hielden in de tuin van het ziekenhuis en eerst een brandweerman door de helm schoten en een ogenblik later een Canadees soldaat dodelijk troffen.
De deelnemers aan het blussingswerk ontvingen later een oorkonde, zo eindigt de toenmalige Secretaris zijn verslag.
De oorlog was afgelopen. De langverbeide bevrijding was aangebroken en werd in de warreling der emoties haast als irreeël beleefd.
Na het wegebben der vreugdegevoelens werd langzaam aan de weg naar een normale, geordende maatschappij terug gezocht, waarbij veel vernieuwingsdrang zich trachtte te realiseren.
De Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst en haar Afdelingen kwamen weer tot een officieel leven met bovengrondse activiteiten, waarvan de eerste de heroprichting was. In Zutphen gebeurde dit op 27 Augustus 1945, waarbij tevens het 100 jarig bestaan werd herdacht. De secretaris symboliseerde de plechtigheid van dit gebeuren door de notulen te laten calligraferen.

Zeven en twintig Augustus 1945
komen in vergadering bijeen in het kerkgebouw van de Luthersche Gemeente te Zutphen, in de Beukerstraat, de leden van de voormalige

Afdeeling Zutphen en Omstreken
der Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering
der Geneeskunde

op voorstel der laatste bestuursleden van genoemde afdeeling ter plechtige herdenking van het feit dat vóór

Honderd Jaar
zevenentwintig Augustus 1845
de Geneeskundige Kring te Zutphen
werd opgericht.

Zij besluiten deze oudste Geneeskundige Kring in den lande weder tot leven te roepen als hulde aan de oprichters van 1845, onder betuiging hunner diepgevoelden dank voor de leiding door het
Centrum aan Medisch Contact
in oorlogstijd gegeven, ter handhaving van alle goede tradities in het medisch beroep en in den strijd voor de vrijheid van het Vaderland.
en verzoeken zij

Dr. J. J. Brutel de la Rivière
Voorzitter van Medisch Contact, het
Gerelidmaatschap van
de Geneeskundige Kring te Zutphen wel te
willen aanvaarden.

van 1945 tot heden

In de voorafgaande bladzijden is gepoogd de eerste honderd jaar van het bestaan van de Kring Zutphen te actualiseren door onze medische voorouders als het ware zelf aan het woord te laten, waarbij wij hoofdzakelijk gebruik gemaakt hebben van notulen-fragmenten.
Zoals in de inleiding aangekondigd hebben wij getracht zodoende een schets te verkrijgen, die enerzijds een indruk geeft van de enorme verschillen, die er tussen toen en nu bestaan, anderzijds toch een gevoel van grote verwantschap achterlaat tussen ons, artsen in 1970 en deze voorgangers, terwijl voorts ontstaanspunten van veel actuele problematiek worden aangeduid.
De notulen en jaarverslagen van 1945 tot heden geven een relaas van het gebeuren in onze eigen tijd. Wij lezen na de oorlog van de gretigheid waarmee in frequente vergaderingen (in het winterseizoen twee keer per maand) met vele en zeer uiteenlopende voordrachtsonderwerpen de medische kennis wordt aangevuld.
De lezingen worden voor het merendeel gehouden door sprekers uit eigen kring, enkele keren per jaar afgewisseld door (vaak hooggeleerde) gasten van elders.
Vijf jaar gedwongen isolatie door de oorlog - in welke periode vooral in de Angelsaksische landen de medische wetenschap zich stormachtig ontwikkeld had - hadden een duidelijke kennis-honger achter gelaten, die niet zo snel te stillen was als de physieke honger na de bevrijding.
Het is verheugend dat het hoge peil van de wetenschappelijke voordrachten op de vergaderingen, die de laatste 15 jaar maandelijks gehouden worden, zich tot op heden heeft kunnen handhaven. Naast deze vergaderingen bieden de wekelijkse klinische demonstraties in het Algemeen Ziekenhuis ruime en zeer gewaardeerde mogelijkheden tot uitbreiding en verdieping van van praktische en theoretische medische kennis. Zij vinden tot op de huidige dag voortgang.
Naast uitermate belangwekkende verslagen van lezingen en voordrachten geven de notulen een duidelijke indruk van de toenemende mate waarin ziekenfondsproblemen de aandacht van de vergadering in discussies en besprekingen opeisen.

Naar onze mening zullen echter de notulen van de laatste 25 jaar pas over 25 of 50 jaar geschikt zijn voor het procede van fragmentarische behandeling en weergave, dat wij in voorafgaande bladzijden hebben toegepast.

Uit de jaarverslagen van het recente verleden lichten wij enkele vermeldingswaardige feiten.
In 1957 splitsten de collegae uit Winterswijk, Groenlo en Lichtenvoorde zich van onze Kring af. De aanleiding was uitsluitend gelegen in het ongerief dat de toch wel vrij grote afstand tussen die plaatsen en de plaats van samenkomst voor de kringvergaderingen (meestal Warnsveld) vormde.
De nieuwe kring nam de naam aan van he riviertje, dat het gebied doorkruist en heet bijgevolg de afdeling Slingeland.
Tevens bood de Kring in 1957 aan het Comité „Varend Nederland" een zeer fraaie, door collega Beekhuis vervaardigde verbandkist aan, welke kist bestemd was voor het jacht van Prinses Beatrix, de Groene Draeck.
In 1958 nam de nieuw ingevoerde „Regeling en Klapper" van de ziekenfondsorganisaties veel van de aandacht in beslag.
1963 bracht de reeds lang noodzakelijk geworden herziening van het Huishoudelijk Reglement.
In 1966 overschreed het ledental voor het eerst de 100. In dit jaar waren wij ook getuige van de fusie tussen de beide ziekenhuizen te Zutphen, te weten het Algemeen Ziekenhuis en het St. Walburgisziekenhuis, die voortaan als de Verenigde Ziekenhuizen ijverig gingen werken aan de realisering van de bouwplannen voor een geheel nieuw, gemeenschappelijk gebouwencomplex. Een dergelijke fusie was tot dan vrijwel uniek in Nederland.
In 1968 werd in onze Kring een aparte afdeling van de Landelijke Huisartsen Vereniging, te weten de P.H.V. Zutphen en Omstreken opgericht..
Dit was nodig gebleken na de vele besprekingen over het huisartsenpensioen en de ziekenfondstarieven. Voordien werden L.H.V.-aangelegenheden steeds op de gewone, algemene ledenvergadering behandeld.
Ook actuele problematiek, zoals het abortusvraagstuk, vond, vooral in 1969 zijn neerslag in de vergaderingen.
Het relaas van 125 jaar medisch verenigingsleven in Zutphen en omgeving loopt hiermee ten einde. Ups and downs, inertie en enthousiasme wisselden elkaar af.
Verheugend is, dat de 125-jarige nog zeer vitaal blijkt te zijn.

Zutphen, najaar 1970

ontwerp: de wilde, zelhem
druk: de schakel, hengelo gld.